

**Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej
i przestrzennej Gminy Inowrocław,
z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych
na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju
Gminy Inowrocław na lata 2024-2030**

Inowrocław 2024

Zamawiający:

Gmina Inowrocław
ul. Królowej Jadwigi 43
88-100 Inowrocław

Wykonawca:

Westmor Consulting Urszula Wódkowska
Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek
Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Zespół autorów pod kierownictwem Karoliny Drzewieckiej – Kierownika Projektu:
Joanna Kaszubska – Konsultant
Mateusz Grzelak – Analityk

Spis treści

Wstęp	4
1. Sfera społeczna	4
1.1 Demografia	4
1.2 Edukacja	8
1.3 Kultura, sport i rekreacja.....	13
1.4 Pomoc społeczna	18
1.5 Opieka zdrowotna.....	24
1.6 Aktywność społeczna	25
1.7 Bezpieczeństwo publiczne	29
1.8 Podsumowanie sfery społecznej	33
2. Sfera gospodarcza	34
2.1 Podmioty gospodarcze i lokalny rynek	34
2.2 Rynek pracy.....	37
2.2 Podsumowanie sfery gospodarczej.....	39
3. Sfera przestrzenna	39
3.1 Przestrzeń i środowisko.....	39
3.2 Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna	60
3.3 Mieszkalnictwo	62
3.4 Zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną.....	64
3.5 Podsumowanie sfery przestrzennej	73
4. Analiza zdolności inwestycyjnej	74
5. Analiza potencjału jakości życia i wyniki badania ankietowego	80
6. Analiza SWOT – podsumowanie diagnozy	86
7. Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych gminy	89
7.1 Potencjał gminy	89
7.2 Bariery i potrzeby rozwojowe	90
Spis tabel, wykresów i rysunków	92

Wstęp

Zgodnie z art.10a ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2024 poz. 324) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych.

Niniejsza diagnoza została przygotowana na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Inowrocław na lata 2024-2030. Celem diagnozy jest analiza potencjału społeczno-gospodarczego gminy Inowrocław, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i zadań.

Wnioski z przeprowadzonej diagnozy zostaną uwzględnione w Strategii.

1. Sfera społeczna

W ramach diagnozy sfery społecznej przeanalizowano następujące elementy:

- sytuację demograficzną,
- dostęp do placówek edukacyjnych i wyniki w nauce dzieci i młodzieży ze szkół,
- dostęp do usług kulturalnych i różnych form sportu i rekreacji,
- dostęp do usług w zakresie pomocy społecznej,
- dostęp do usług zdrowotnych,
- aktywność społeczną,
- poziom bezpieczeństwa.

1.1 Demografia

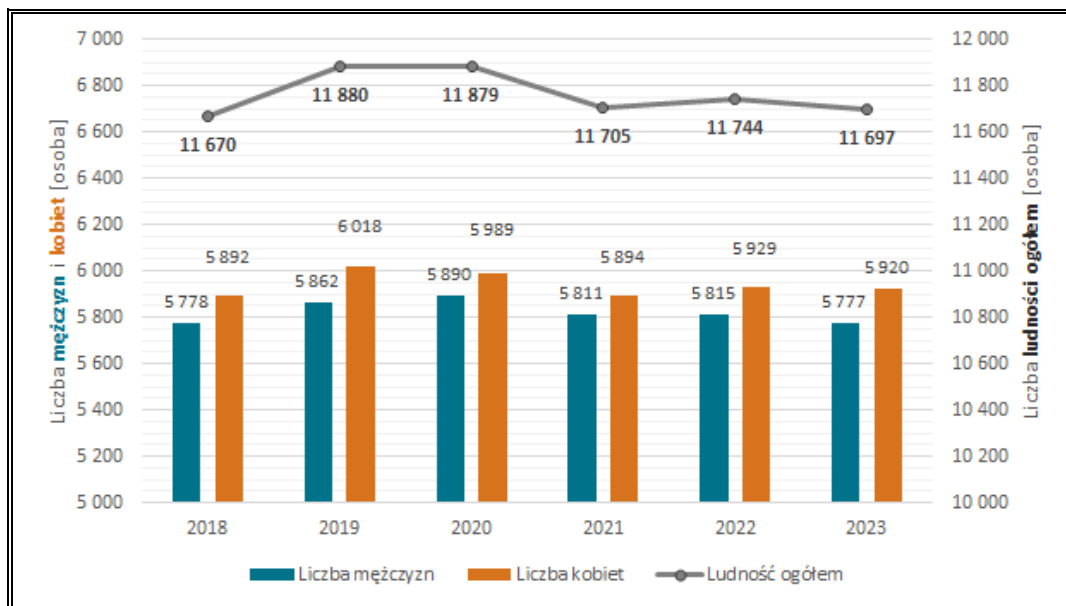
Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Inowrocław w roku 2023 gminę zamieszkiwało 11 697 osób, z czego liczba mężczyzn wyniosła 5 777 osób (49,39%), a liczba kobiet 5 920 osób (50,61%). Na przestrzeni lat 2018-2023 liczba mieszkańców ogółem zwiększyła się o 27 osób, tj. o 0,23% w stosunku do roku 2018, z czego liczba mężczyzn zmniejszyła się o 1 osobę, tj. 0,02%, a liczba kobiet wzrosła o 28 osób, czyli 0,48%.

Tabela 1. Liczba ludności w gminie Inowrocław w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	Jednostka	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	Osoba	11 670	11 880	11 879	11 705	11 744	11 697
Mężczyźni		5 778	5 862	5 890	5 811	5 815	5 777
Kobiety		5 892	6 018	5 989	5 894	5 929	5 920

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Inowrocław

Wykres 1. Liczba ludności (wg płci) gminy Inowrocław w latach 2018-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Inowrocław

Struktura wiekowa mieszkańców

Analizując sytuację demograficzną w zakresie poszczególnych grup ekonomicznych, na przestrzeni lat 2018-2023 odnotowano:

- spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym o 4,94%,
- spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym o 1,49%,
- wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o 13,17%.

Tabela 2. Ludność gminy Inowrocław w latach 2018-2023 wg grup ekonomicznych

Wyszczególnienie		Jednostka	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ogółem	Osoba	2 370	2 414	2 316	2 250	2 279	2 253
	Mężczyźni		1 214	1 227	1 188	1 151	1 164	1 154
	Kobiety		1 156	1 187	1 128	1 099	1 115	1 099
Ludność w wieku produkcyjnym	Ogółem	Osoba	7 372	7 447	7 345	7 378	7 354	7 262
	Mężczyźni		3 915	3 950	3 917	3 937	3 905	3 834
	Kobiety		3 457	3 497	3 428	3 441	3 449	3 428
Ludność w wieku poprodukcyjnym	Ogółem	Osoba	1 928	2 019	2 218	2 077	2 111	2 182
	Mężczyźni		649	685	784	723	746	789
	Kobiety		1 279	1 334	1 433	1 354	1 365	1 393

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Inowrocław

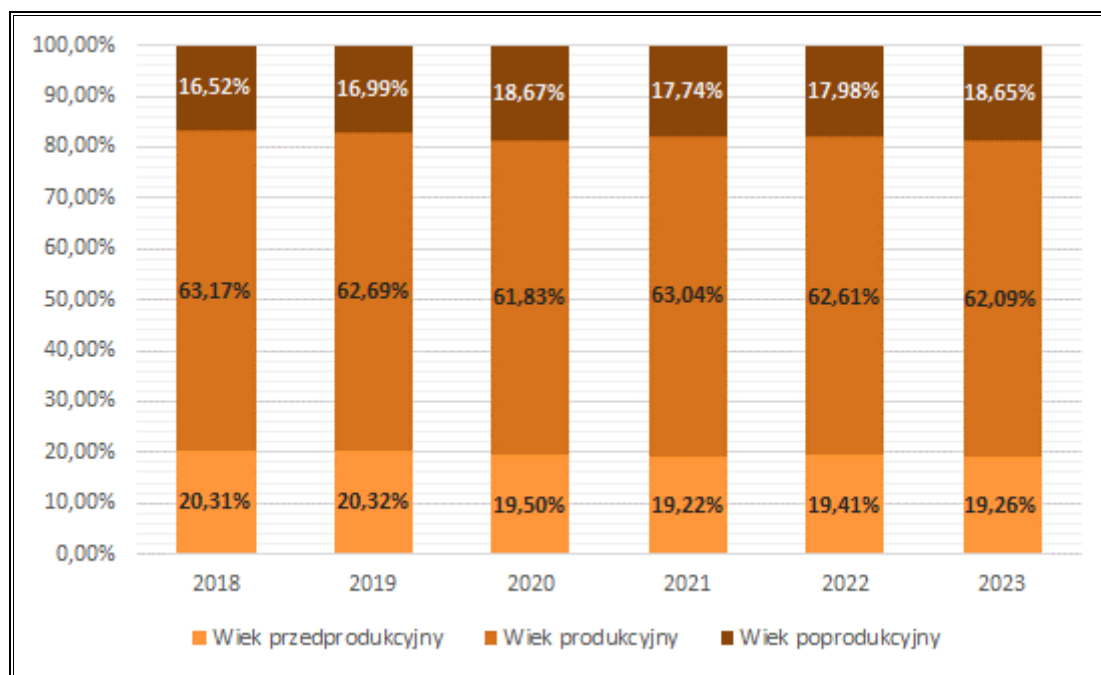
W 2023 r. sytuacja demograficzna przedstawiała się następująco:

- udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem wynosił 19,26%,
- udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem wynosił 62,09%,

— udział ludność w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem wynosił 18,65%,

Biorąc powyższe pod uwagę, sytuacja demograficzna na terenie gminy w większości ma cechy wspólne z tendencją ogólnokrajową i przedstawia postępujący proces starzenia się społeczeństwa.

Wykres 2. Udział poszczególnych grup ekonomicznych gminy Inowrocław w ogólnej liczbie ludności w [%] w latach 2018-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Inowrocław

Szczegółową liczbę ludności z obszaru gminy Inowrocław w podziale na wiek w latach 2018-2023 prezentuje poniższa tabela.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Inowrocław

Tabela 3. Liczba ludności w podziale na wiek w gminie Inowrocław w latach 2018-2023

Wiek	2018			2019			2020			2021			2022			2023		
	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
0-2	196	168	364	187	184	371	177	181	358	171	177	348	166	170	336	144	150	294
3	68	45	113	72	57	129	84	63	147	57	60	117	55	64	119	61	57	118
4-5	114	99	213	129	94	223	149	104	253	157	121	278	137	132	269	115	135	250
6	59	61	120	63	54	117	59	50	109	73	49	122	77	56	133	81	66	147
7	61	62	123	60	61	121	68	52	120	60	49	109	78	51	129	76	56	132
8-12	340	337	677	341	353	694	337	350	687	325	346	671	307	305	612	331	280	611
13-15	178	198	376	176	190	366	196	191	387	204	174	378	215	212	427	205	231	436
16-17	124	110	234	137	139	276	118	137	255	104	123	227	129	125	254	141	124	265
18	74	76	150	62	55	117	63	61	124	69	73	142	48	60	108	57	68	125
19-65	3 915	—	3 915	3 950	—	3 950	3 929	—	3 929	3 868	—	3 868	3 857	—	3 857	3 777	—	3 777
19-60	—	3 457	3 457	—	3 497	4 684	—	3 435	3 435	—	3 368	3 368	—	3 389	3 389	—	3 360	3 360
> 65	649	—	649	685	—	685	710	—	710	723	—	723	746	—	746	789	—	789
> 60	—	1 279	1 279	—	1 334	1 334	—	1 365	1 365	—	1 354	1 354	—	1 365	1 365	—	1 393	1 393
Ogółem	5 778	5 892	11 670	5 862	7 205	11 880	5 890	5 989	11 879	5 811	5 894	11 705	58 15	5 929	11 744	5 777	5 920	11 697

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Inowrocław

Przyrost naturalny

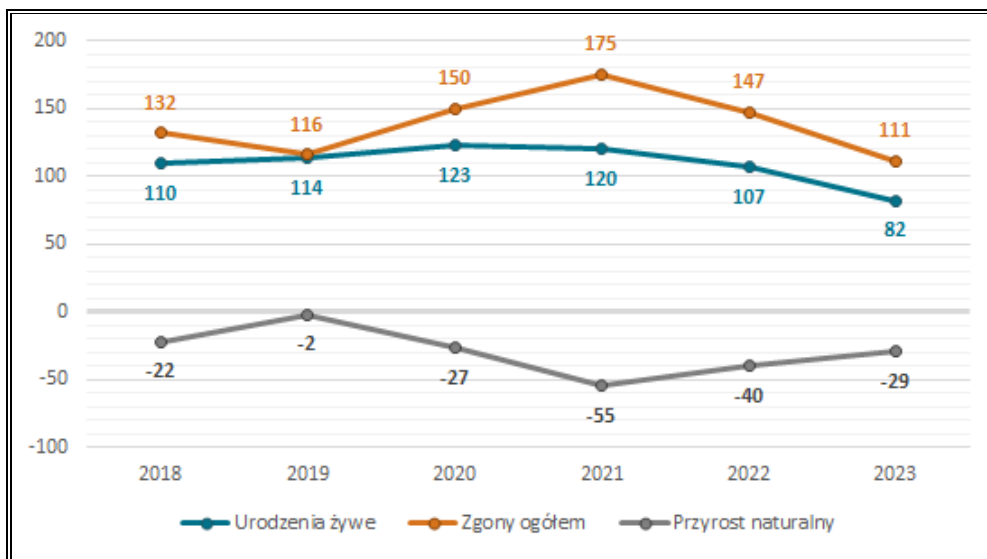
W całym okresie lat 2018-2023 przyrost naturalny na terenie gminy był ujemny. Świadczy to o większej liczbie zgonów ogółem niż urodzeń żywych i jest sytuacją niepożądaną. Na uwagę zasługuje wzrost zgonów w roku 2021, który spowodowany był pandemią COVID-19 oraz związanym z nią utrudnionym dostępem do opieki medycznej. Szczegółowe dane przyrostu naturalnego na terenie gminy Inowrocław przedstawione zostały w poniższej tabeli oraz na wykresie.

Tabela 4. Urodzenia żywe i zgony ogółem oraz przyrost naturalny w gminie Inowrocław w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	Jednostka	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba urodzeń	osoba	110	114	123	120	107	82
Liczba zgonów		132	116	150	175	147	111
Przyrost naturalny		-22	-2	-27	-55	-40	-29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Inowrocław

Wykres 3. Przyrost naturalny w gminie Inowrocław w latach 2018-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Inowrocław

1.2 Edukacja

Gmina Inowrocław, zgodnie ze swoimi kompetencjami, prowadzi sześć szkół podstawowych. Starsi uczniowie kontynuują naukę w szkołach ponadpodstawowych zlokalizowanych na terenie powiatu Inowrocławskiego. Każda z tych placówek zapewnia dostęp do wykwalifikowanej kadry oraz bogatej oferty dydaktycznej. Baza dydaktyczna szkół jest systematycznie wzbogacana o nowoczesne pomoce dydaktyczne, sprzęt sportowy i inne narzędzia do prowadzenia zajęć edukacyjnych. Realizowane są także zajęcia dodatkowe

w ramach różnych projektów. Przy szkołach działają drużyny harcerskie, uczniowskie oraz kluby sportowe itp.

Bazę oświatową uzupełniają boiska sportowe przy szkołach, przystosowane do gry m.in. w piłkę nożną, ręczną, koszykówkę i siatkówkę. Z obiektów tych korzystają nie tylko uczniowie, ale także różne grupy sportowe oraz mieszkańcy gminy.

W poniższej tabeli przedstawiono stosunek osób uczących się w szkołach podstawowych do całej populacji osób będących w wieku przypisanym danemu poziomowi kształcenia w latach 2018-2023.

Tabela 5. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2022¹

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Szkoły podstawowe	%	66,20	66,66	64,71	57,64	56,00	54,60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na przestrzeni lat 2018-2023 współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych z obszaru gminy kształtował się na poziomie znacznie poniżej 100%. Skolaryzacja poniżej 100% spowodowana jest tym, że duża część uczniów uczy się w szkołach poza terenem gminy, głównie w Inowrocławiu, gdyż gmina Inowrocław stanowi tzw. „sypialnię” Inowrocławia.

Dodatkowo, obserwowana w ciągu ostatnich kilku lat w skali kraju i Europy zmiana modelu rodziny (2+1) potwierdza, że coraz mniejszy jest udział rodzin wielodzietnych, a co za tym idzie spadek liczby dzieci na danym terenie.

Żłobki i kluby dziecięce

Na terenie gminy Inowrocław nie funkcjonują żłobki ani kluby dziecięce.

Przedszkola

Zgodnie z danymi z roku 2023 r. na terenie gminy funkcjonuje jedno Przedszkole Samorządowe Gminy Inowrocław „Akademia Przedszkolaka” w Jaksicach. Przedszkole posiada oddziały w sześciu miejscowościach przy Szkołach Podstawowych: Góra, Jaksice, Orłowo, Sławęcinek, Tupadły, Turzany. W roku 2024 do przedszkola uczęszczało 267 dzieci.²

Nadrzędnym celem wychowania przedszkolnego jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka. Zadania w tym zakresie były realizowane w codziennej pracy Przedszkola przez jego dyrektora i nauczycieli we współpracy z rodzicami, opartej na wzajemnym zaufaniu i dialogu.

Szkoły podstawowe

¹ W momencie opracowania diagnozy brak dostępnych danych w GUS za rok 2023 dla tej kategorii danych

² <https://rspo.gov.pl/> (dostęp: 2.10.2024 r.)

W 2023 r. na terenie gminy funkcjonowało 6 szkół podstawowych:

- Szkoła Podstawowa im. Polskich Olimpijczyków w Górze,
- Szkoła Podstawowa im. Władysława Broniewskiego w Jaksicach,
- Szkoła Podstawowa im. Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Orłowie,
- Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi im. Mikołaja Kopernika w Sławęcinku,
- Szkoła Podstawowa im. Rodu Piastów w Tupadłach,
- Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Turzanach.

Liczbę uczniów uczęszczającą do poszczególnych szkół podstawowych prezentuje poniższa tabela.

Tabela 6. Liczba uczniów uczęszczającą do poszczególnych szkół podstawowych na terenie gminy w 2024 r.

Szkoła	Liczba uczniów [osoba]
SP w Górze	109
SP w Jaksicach	135
SP w Orłowie	126
SP w Sławęcinku	78
SP w Tupadłach	103
SP w Turzanach	123
Razem	701

Źródło: <https://rspo.gov.pl/> (dostęp: 2.10.2024 r.)

Analizując powyższą tabelę obserwujemy, że najmniejsza liczba uczniów, znacznie odbiegająca od średniej wartości dla gminy, uczęszcza do Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi im. Mikołaja Kopernika w Sławęcinku. Wynika to z tego, iż jest to szkoła z oddziałami integracyjnymi, która zapewnia kształcenie uczniów pełnosprawnych i niepełnosprawnych.

Analizując wyniki egzaminu ósmoklasisty na terenie gminy Inowrocław w latach 2021, 2022 i 2023 z wynikami dla powiatu inowrocławskiego i województwa kujawsko-pomorskiego można zauważyć, że średni wynik gminy na ogół był niższy od średnich wyników dla powiatu i województwa. Wyjątek stanowią wyniki z j. polskiego z roku 2021, gdzie średnia gminy była wyższa niż średnia dla województwa, ale niższa niż średnia dla powiatu, oraz z roku 2023, gdzie wyniki były wyższe od średniej dla powiatu i porównywalne ze średnią dla województwa.

Szczegółowe dane dotyczące średnich wyników szkół w odniesieniu do średnich wyników gminy, powiatu i województwa przedstawiono w poniższej tabeli.

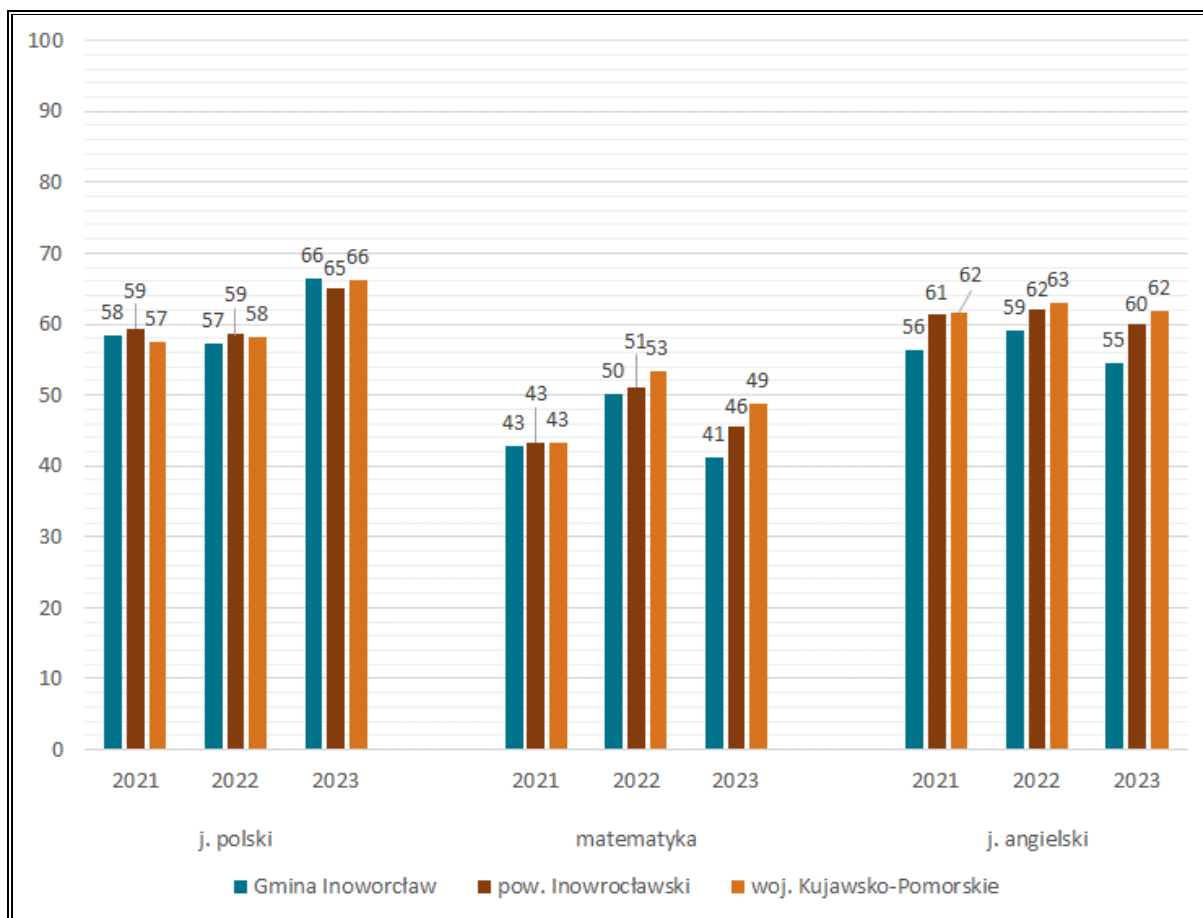
Tabela 7. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] dla szkół na terenie gminy Inowrocław, powiatu inowrocławskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2021, 2022 i 2023

Rok szkolny	Wyszczególnienie	Język polski	Matematyka	Język angielski
2021	SP w Orłowie	65,20	36,80	46,20
	SP w Jaksicach	63,63	51,58	64,21
	SP w Górze	— ³	—	—
	SP w Tupadłach	58,15	48,62	65,15
	SP w Turzanach	—	—	—
	SP w Sławęcinku	—	—	—
	Średni wynik dla gminy Inowrocław	58,45	42,73	56,30
	Powiat inowrocławski	59,39	43,33	61,47
	Województwo kujawsko-pomorskie	57,40	43,29	61,55
2022	SP w Orłowie	63,55	53,27	61,00
	SP w Jaksicach	58,46	45,67	66,96
	SP w Górze	50,67	34,33	64,58
	SP w Tupadłach	61,87	57,91	63,09
	SP w Turzanach	52,90	46,80	41,95
	SP w Sławęcinku	50,21	58,29	54,79
	Średni wynik dla gminy Inowrocław	57,33	50,12	59,10
	Powiat inowrocławski	58,54	51,07	62,13
	Województwo kujawsko-pomorskie	58,10	53,40	63,05
2023	SP w Orłowie	63,95	39,45	58,68
	SP w Jaksicach	70,33	43,60	60,93
	SP w Górze	69,75	53,50	55,81
	SP w Tupadłach	61,97	29,79	42,38
	SP w Turzanach	66,81	47,25	57,81
	SP w Sławęcinku	—	—	—
	Średni wynik dla gminy Inowrocław	66,36	41,17	54,57
	Powiat inowrocławski	65,07	45,53	59,89
	Województwo kujawsko-pomorskie	66,11	48,70	61,79

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

³ Okręgowa Komisja Egzaminacyjna nie publikuje wyników egzaminów dla szkół, w których do egzaminu przystąpiło mniej niż 10 uczniów, z uwagi na fakt aby nie było możliwości odgadnięcia osiągniętych wyników przez poszczególnych uczniów.

Wykres 4. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] na terenie gminy Inowrocław, powiatu inowrocławskiego i woj. kujawsko-pomorskiego w latach 2021-2023

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

W 2023 r. wszystkie szkoły podstawowe uczestniczyły w programie „Alternatywnej lekcji wychowania fizycznego” z olimpijką Moniką Pyrek oraz w pokazie pierwszej pomocy „Ratujemy, bo umiemy”, zorganizowanym we współpracy z inowrocławskim Medykiem i OSP w Gnojnie. Uczniowie klas I-III ze szkół w Orłowie oraz Sławęcinku korzystali z nauki pływania pod okiem instruktorów z programu „Umiem Pływać”. W szkołach w Górze, Jaksicach i Tupadłach zainstalowano monitoring, co poprawiło warunki bezpieczeństwa, a w Tupadłach zmodernizowany oddział przedszkolny.

Szkoły gminne realizowały również liczne projekty wykraczających poza podstawę programową. W Szkole Podstawowej im. Polskich Olimpijczyków w Górze nauczyciele prowadzili innowacje pedagogiczne „Polubić matematykę”, „Informatyka dla dużego smyka”, starsi uczniowie rozwijali talenty sportowe w tenisie stołowym i badmintonie, powstały drużyna harcerska i gromada zuchowa. Do szkolnej tradycji wpisał się gminny konkurs literackoplastyczny zwieńczony wydaniem tomiku z pracami laureatów. Szkoła wygrała także

sprzęt cyfrowy w programie „Pracownie Kompetencji Cyfrowych” i biopakiet różnorodności z Planety Energii w postaci budek lęgowych, karmników itp.⁴

Szkoły ponadpodstawowe

Na terenie gminy Inowrocław nie funkcjonują szkoły ponadpodstawowe.

1.3 Kultura, sport i rekreacja

Korzystanie z dóbr i usług oferowanych przez instytucje kultury i sportu znacząco wpływa na jakość życia mieszkańców oraz odzwierciedla poziom rozwoju społecznego. Placówki te, działające na terenie gminy, mają za zadanie prowadzić działalność upowszechniającą kulturę, sport i rekreację poprzez organizację różnorodnych imprez oraz rozwijanie zainteresowań kulturalnych mieszkańców. Wspierają one kształtowanie nawyków aktywnego uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych i sportowych, a także udostępniają infrastrukturę na potrzeby działalności sportowo-rekreacyjnej.

Na terenie gminy Inowrocław zadania z tego zakresu realizują przede wszystkim:

- Gminna Biblioteka Publiczna w Jaksicach,
- jednostki oświatowe.

Dodatkowo na terenie gminy działają pozarządowe organizacje, które również przyczyniają się do zaspokajania kulturalnych potrzeb mieszkańców oraz kreowanie kulturalnej tożsamości tego regionu.

Gminna Biblioteka Publiczna w Jaksicach

Gminna Biblioteka Publiczna w Jaksicach jest samodzielną instytucją kultury, finansowaną przez samorząd Gminy Inowrocław. Jej misją jest zaspokajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa Gminy Inowrocław, a także popularyzowanie różnych dziedzin wiedzy i kultury. Do podstawowych zadań Biblioteki należy:

- gromadzenie, opracowanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych,
- obsługa użytkowników, przede wszystkim udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek i ośrodków informacji naukowej, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie,
- prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, naukowo badawczej, edukacyjnej i popularyzatorskiej,
- udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej,

⁴ Raport o stanie gminy Inowrocław 2023 r., str. 12

- organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych mieszkańcom Gminy,
- współdziałanie z innymi bibliotekami i instytucjami kultury w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności Gminy,
- tworzenie i udostępnianie baz danych katalogowych, bibliograficznych i faktograficznych,
- organizowanie i prowadzenie różnych form pracy z czytelnikiem, służących popularyzacji książki, sztuki i nauki oraz upowszechnianiu dorobku kulturalnego gminy.

Od stycznia 2023 r. do października 2024 r. Biblioteka zorganizowała szereg wydarzeń i inicjatyw, które spotkały się z dużym zainteresowaniem. W tym okresie odbyło się łącznie 137 wydarzeń, przyciągając 4 513 uczestników. Wśród nich były spotkania autorskie dla dzieci i młodzieży, podczas których bibliotekę odwiedzili pisarze tacy jak Joanna Olech, Grzegorz Kasdepke, Joanna Jagiełło i Marcin Pałasz. Zorganizowano także warsztaty, zajęcia z muzykoterapii, koncerty artystów z Filharmonii Pomorskiej, lekcje biblioteczne, spektakle teatralne oraz wieczór poetycki.

Księgozbiór Biblioteki liczy ponad 28 tysięcy książek, dokumentów audiowizualnych i czasopism, które były wypożyczane ponad 27 tysięcy razy.

Biblioteka realizowała również projekty, w tym:

- „Mała książka - wielki człowiek”, skierowany do dzieci w wieku 3-6 lat, wzięło w nim udział 40 czytelników,
- „Trzymaj formę” – w ramach tego projektu Biblioteka otrzymała dofinansowanie z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Inowrocław na cykl działań związanych z szeroko pojętą profilaktyką. Zorganizowano m.in. teatry, spotkania autorskie, pogadanki, warsztaty artystyczne – wzięło w nim udział 2598 uczestników.

Od września 2024 roku w strukturze Biblioteki działa Centrum Dziedzictwa Kujaw Zachodnich w Łojewie, funkcjonujące jako Punkt Biblioteczny. Jego działalność skupia się na promowaniu kultury i dziedzictwa Kujaw Zachodnich, krzewieniu tradycji regionalnych oraz wzmocnieniu tożsamości lokalnej. Jest także miejscem integracji społeczności oraz promowania walorów przyrodniczych i turystycznych regionu. Ważnym elementem działalności Centrum jest upamiętnienie wybitnego pisarza Stanisława Przybyszewskiego, związanego z Kujawami.

W obiekcie dostępne są trzy sale wystawowe: Sala Stanisława Przybyszewskiego, Sala Askaukalis oraz Izba Kujawska, prezentująca lokalne artefakty. Na terenie przyległym znajduje się galeria rzeźb z Międzynarodowych Mistrzostw Polski w Rzeźbieniu w Drewnie.

Sport

Gmina Inowrocław działając na podstawie art. 28 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. z 2023 r. poz. 2048) w związku z uchwałą nr IV/21/2011 Rady Gminy Inowrocław z dnia 28 stycznia 2011 r. *w sprawie określenia warunków i trybu finansowania rozwoju sportu przez Gminę Inowrocław* (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 48, poz. 343) tworzy warunki sprzyjające rozwojowi sportu przez Gminę i realizuje je poprzez udzielanie wsparcia finansowego w formie dotacji celowych z budżetu gminy.

Dotacje celowe uzyskują kluby sportowe, w tym uczniowskie kluby sportowe działające na rzecz mieszkańców gminy Inowrocław, niezaliczone do sektora finansów publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, realizujące cel publiczny z zakresu sportu. Z budżetu gminy może być udzielona dotacja celowa do 95% kosztów zgłoszonego projektu, która ma służyć realizacji celu publicznego i może być przeznaczona w szczególności na:

- realizację programów szkolenia sportowego,
- zakup sprzętu sportowego,
- pokrycie kosztów organizowania zawodów sportowych lub uczestnictwa w tych zawodach,
- pokrycie kosztów korzystania z obiektów sportowych dla celów szkolenia sportowego,
- sfinansowanie stypendiów sportowych i wynagrodzenia kadry szkoleniowej.

Środki dotacyjne muszą wpłynąć na poprawę warunków uprawiania sportu przez członków klubu sportowego lub wpłyną na zwiększenie dostępności społeczności lokalnej do działalności sportowej prowadzonej przez ten klub.

Bazę stanowią znajdujące się przy szkołach zespoły boisk do gry m.in. w piłkę nożną, piłkę ręczną, koszykówkę czy siatkówkę, z których korzystają uczniowie, różne grupy sportowe oraz mieszkańcy gminy.

Turystyka, zabytki i dziedzictwo kulturowe

Gmina Inowrocław położona jest wokół miasta Inowrocławia, uważanego za stolicę Kujaw Zachodnich. Region ten wyróżnia się najważniejsze cechy kulturowe takie jak: etnograficzne, społeczne i gospodarcze, które ukształtowały się na przestrzeni wieków, czyniąc Kujawy jednym z najbardziej tradycyjnych regionów w Polsce. Na obszarze gminy pielęgnowane są takie elementy dziedzictwa kulturowego Kujaw jak m.in. sztuka, strój ludowy, zwyczaje i obrzędy, muzyka i taniec. W ramach promocji tych wartości rozwijana jest oferta turystyczna, m.in. „Przystanek Łojewo”, gdzie odbywają się liczne wydarzenia, w tym Mistrzostwa w Carvingu, które przyciągają turystów. Łojewo jest również miejscem rekreacji posiadającym odpowiednie zaplecze techniczne, rekreacyjne i sportowe do organizowania różnego rodzaju imprez i wydarzeń turystycznych.

Jednym z najważniejszych obiektów turystycznych na obszarze gminy jest leżąca na szlaku bursztynowym osada zlokalizowana w Kruszy Zamkowej, jej powstanie datowane jest na pierwsze wieki naszej ery, zaznaczona na mapie *Magna Germania* geografą Klaudiusza Ptolemeusza jako słynne Askaukalis. Od 2014 r. funkcjonuje tu obiekt archeologiczny pn. „Askaukalis-Krusza Zamkowa”. Na placu znajduje się zrekonstruowana świątynia z przełomu II w. p. n. e - I w .n.e., kamienny krąg, tablice informacyjne przybliżające interesującą historię Kruszy Zamkowej — najstarszej polskiej wsi. Funkcję społecznego kustosza obiektu pełni Krzysztof Pater — Strażnik Askaukalis, sołtys sołectwa Krusza Duchowna-Krusza Zamkowa. Obiekt w 2019 roku odwiedziło około 400 osób (m.in. turystów indywidualnych i grup wycieczkowych, uczestników rajdów pieszych, rowerowych itp.).

Do walorów przyrodniczych gminy zaliczyć można wyznaczone następujące formy ochrony przyrody: Obszar Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich oraz liczne pomniki przyrody.

Przez gminę Inowrocław przebiega 6 oznakowanych pieszych szlaków turystycznych. Są to:

- Szlak Piastowski zwany niekiedy Szlakiem Tysiąclecia Państwa-Polskiego (odcinek),
- Szlak Jana Kasprowicza (niebieski) – 17,5 km,
- Szlak Stanisława Przybyszewskiego (zielony) – 17,0 km,
- Szlak gen. Władysława Sikorskiego (czerwony) – 25,5 km,
- Szlak Powstania Wielkopolskiego (żółty) – 16,0 km,
- Szlak Świętego Jakuba – ok. 12 km.

Trakty są atrakcją dla wytrawnych turystów, miłośników historii Kujaw i literatury oraz pielgrzymów. Ponadto w miejscowości Balczewo bierze swój początek leśna ścieżka przyrodnicza, wytyczona w kierunku miejscowości Rejna (gmina Dąbrowa Biskupia). Liczy 7,4 km, z czego 2,9 km przypada na gminę Inowrocław. Preferowana jest głównie do zwiedzania pieszego.

Na terenie gminy Inowrocław występuje również wiele obiektów i obszarów o wysokich wartościach kulturowych. Zabytkami nieruchomymi z obszaru gminy wpisanymi do rejestru zabytków są:

- Cieślin:
 - założenie dworsko-parkowe, nr rej.: A/1454 z 26.04.1984.
- Czyste:
 - założenie dworsko-parkowe, nr rej.: A/1203 z 26.04.1984.
- Gnojno:
 - założenie dworsko-parkowe, nr rej.: A/1455 z 26.04.1984.
- Góra:

- cmentarz przykościelny rzymsko-katolicki parafialny z działką nr 36, nr rej.: A/1652 z 6.12.2013.
- Kłopot:
 - założenie dworsko-parkowe, nr rej.: A/1457 z 26.04.1984.
- Kruśliwiec:
 - założenie dworsko-parkowe, nr rej.: A/1456 z 26.04.1984.
- Latkowo:
 - założenie dworsko-parkowe, nr rej.: A/1165 z 15.06.1985.
- Łąkocin:
 - park dworski, nr rej.: A/206 z 16.03.1987,
- Łojewo:
 - założenie dworsko-parkowe, nr rej.: A/1434 z 15.01.1985.
- Marulewy:
 - założenie dworsko-parkowe, nr rej.: A/1458 z 26.04.1984.
- Olszewice:
 - założenie dworsko-parkowe:
 - pałac, nr rej.: A/981 z 28.07.1987,
 - park, nr rej.: A/981 z 16.03.1987,
- Orłowo:
 - zespół kościoła parafialnego p.w. św. Elżbiety, nr rej.: A/842 z 16.09.1998:
 - kościół,
 - cmentarz przykościelny.
 - zespół dworsko-parkowy, nr rej.: A/182 z 9.06.2004:
 - dwór,
 - park.
- Piotrkowice:
 - założenie dworsko-parkowe, nr rej.: A/1204 z 15.12.1982.

Promocja gminy prowadzona jest głównie przez stronę internetową gminy, gdzie zamieszczane są informacje na temat atrakcyjnych miejsc do odwiedzenia oraz funkcjonujących na jej terenie jednostek organizacyjnych i ich działań. Dodatkowo, gmina wykorzystuje serwisy społecznościowe, na których regularnie publikowane są zdjęcia, informacje oraz filmy promocyjne. Dzięki temu mieszkańcy i turyści mają łatwy dostęp do aktualnych wydarzeń oraz ciekawych treści związanych z gminą.

1.4 Pomoc społeczna

Ustawowe zadania pomocy społecznej na terenie gminy wypełnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Inowrocławiu. Dodatkowo w ramach zasobów instytucjonalnych pomocy i wsparcia funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Żalinowie, Dom Dziennego Pobytu „Senior+” w Żalinowie oraz Centrum Integracji Społecznej w Łojewie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Inowrocławiu

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Inowrocławiu znajduje się przy ul. Królowej Jadwigi 43 i jest jednostką organizacyjną i budżetową Gminy, realizującą zadania administracji rządowej i samorządowej z zakresu pomocy społecznej. Bieżące funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej zapewniają środki finansowe z budżetu Gminy oraz środki z budżetu państwa.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w latach 2018-2023 na terenie gminy Inowrocław zmniejszyła się o 36,71%.

Tabela 8. Osoby korzystające z pomocy społecznej w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	Jednostka	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem	osoba	700	597	574	530	467	443

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem w gminie Inowrocław na przestrzeni lat 2018-2023 spadł o 2,3 p. proc. W porównaniu do wartości dla powiatu inowrocławskiego, województwa kujawsko-pomorskiego i kraju zauważyć można, że wskaźnik dla gminy notuje największy spadek i w najbliższych latach, jeżeli zachowa swój trend, zbliży się do wartości średniej dla kraju.

Tabela 9. Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wiek

Wyszczególnienie	Jednostka	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gmina Inowrocław	%	6,0	5,1	4,8	4,4	3,9	3,7
powiat inowrocławski		7,2	6,6	6,4	6,0	5,6	5,4
Województwo kujawsko-pomorskie		7,2	6,6	6,0	5,6	5,2	4,9
Polska		5,1	4,6	4,2	3,7	3,4	3,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Zgodnie z danymi przekazanymi z Urzędu Gminy Inowrocław w latach 2018-2023 zaobserwowano:

- spadek o 47,10% liczby osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji,

- spadek o 15,33% liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej,
- spadek o 34,99% liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej,
- spadek o 23,11% liczby osób korzystających ze świadczeń pieniężnych,
- spadek o 24,04% liczby osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych,
- spadek o 25,61% kwoty przeznaczonej na świadczenia pieniężne.

Tabela 10. Pomoc społeczna na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji	431	378	380	262	242	228
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	287	259	279	270	248	243
Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej	723	623	596	567	495	470
Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych	264	232	251	224	213	203
Liczba osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych	104	91	139	92	79	79
Kwota świadczeń pieniężnych [zł]	877 105,98	874 805,02	979 291,44	1 161 968,77	1 299 772,07	1 101 772,13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Inowrocław

W 2023 r. najwięcej rodzin korzystało z pomocy społecznej z powodu ubóstwa - 136 rodzin oraz bezrobocia - 107 rodzin, następnie z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby – 96 rodzin, a także niepełnosprawności - 87 rodzin. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 11. Powody udzielania pomocy społecznej i wsparcia na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023

Powody udzielenia pomocy i wsparcia - liczba rodzin						
Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ubóstwo	210	163	158	158	144	137
Bezrobocie	166	135	136	126	115	107
Niepełnosprawność	82	90	89	94	88	87
Długotrwała lub ciężka choroba	70	65	92	101	95	96
Potrzeba ochrony macierzyństwa	44	39	35	15	13	6
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - ogółem	42	44	47	3	6	9
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - w tym rodziny niepełne	34	36	37	38	32	29
Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność	30	21	18	15	13	6
Alkoholizm	7	9	8	13	12	10
Bezdomność	5	6	10	12	12	10
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - w tym rodziny wielodzietne	4	5	4	5	3	4
Przemoc w rodzinie	4	1	3	6	5	6
Narkomania	3	2	2	2	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	2	2	1	1	1
Zdarzenie losowe	1	3	5	5	2	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Inowrocław

Mieszkańcy mogą korzystać ze wsparcia w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej. Istotną funkcję sprawują pracownicy socjalni, którzy podejmując współpracę z rodziną, diagnozują ich sytuację oraz określają plan pomocy. Pracą socjalną w szczególności objęte są osoby i rodziny, które nie są w stanie przezwyciężyć trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne zasoby, uprawnienia i możliwości, a szczególnie rodziny niepełne, wielodzietne rodziny niezaradne życiowo. W celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osób lub rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, pracownik socjalny może zawrzeć kontrakt socjalny, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

W wyniku postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, wśród beneficjentów pomocy społecznej coraz częściej są osoby starsze, w tym o ograniczonej samodzielności, przewlekłe chore, niepełnosprawne. W obecnym stanie faktycznym i prawnym główny ciężar opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi spoczywa na ich rodzinach i bezpośrednio na Gminie w postaci realizacji zadań własnych, dlatego jednym z kluczowych zadań spoczywającym na Ośrodku Pomocy Społecznej staje się zapewnienie odpowiednich usług opiekuńczych dla mieszkańców gminy Inowrocław.

W gminie Inowrocław oprócz standardowych działań z zakresu opieki społecznej szczególny nacisk kładzie się na nowatorskie projekty wspierające mieszkańców korzystających z pomocy społecznej.

Centrum Integracji Społecznej w Łojewie

Centrum zostało utworzone uchwałą nr XX/151/2012 Rady Gminy Inowrocław z dnia 12 września 2012 r. w sprawie utworzenia samorządowego zakładu budżetowego pod nazwą Centrum Integracji Społecznej w Łojewie.

Centrum jest jednostką realizującą reintegrację zawodową i społeczną przez następujące działania:

- kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu,
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych,
- naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą,
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Jednostka realizuje zadania z zakresu reintegracji zawodowej i społecznej dla osób zagrożonych lub wykluczonych społecznie. Oferta centrum skierowana jest do osób znajdujących się w złej sytuacji materialnej, które mają ograniczone możliwości pełnego uczestniczenia w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Działania Centrum polegają na odbudowaniu i podtrzymywaniu u swoich uczestników umiejętności i chęci uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej, nauce pełnienia ról społecznych zgodnych z oczekiwaniami w miejscu pracy, zamieszkania, odbudowaniu i podtrzymaniu zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na otwartym rynku pracy. CIS zapewnia także możliwość przekwalifikowania oraz przyuczeniem do zawodu.

W ramach reintegracji społecznej prowadzone są tutaj zajęcia z psychologiem, pracownikiem socjalnym, z zakresu profilaktyki uzależnień oraz zajęcia komputerowe. Organizowane są również wycieczki i spotkania integracyjne. Uczestnicy, którzy ukończyli Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego stają się absolwentami po 6, 12 lub 18 miesiącach uczestnictwa, co umożliwia im powrót na rynek pracy i skorzystania z oferty zatrudnienia wspieranego. W 2023 roku przyjęto 16 nowych uczestników, a 12 absolwentów ukończyło reintegrację. Od momentu powstania CIS w Łojewie ukończyło już ponad 100 absolwentów.⁵

Centrum prowadzi dwa warsztaty: gastronomiczno – cateringowy i ogólnousługowy. Pierwszy z nich świadczy pełen zakres usług, które zadowolą nawet najbardziej wymagających klientów. W ramach stałych umów dostarcza pełny catering do przedszkoli z terenu gminy Inowrocław, posiłki dla uczestników Domu Dziennego Pobytu „Senior+”, Środowiskowego Domu Samopomocy w Żalinowie, obiady szkolne dla podopiecznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Inowrocławiu. Warsztat organizuje także imprezy okolicznościowe i obsługuje imprezy wyjazdowe oraz plenerowe. Z kolei warsztat ogólnousługowy zajmuje się pielęgnacją terenów zielonych, sprzątaniami, odśnieżaniem oraz drobnymi pracami budowlanymi na terenie gminy. Prowadzi również hostel i zarządza projektem „Przystanek Łojewo”, który oferuje atrakcje turystyczne dla gości.

W 2023 r. CIS przygotował ponad 65 tys. posiłków, których odbiorcami były Przedszkole Samorządowe Gminy Inowrocław, szkoły podstawowe z terenu gminy oraz Dom Dziennego Pobytu „Senior+” i Środowiskowy Dom Samopomocy w Żalinowie. CIS obsługiwał cateringowo wydarzenia gminne, w których wzięło udział ok. 20 000 osób. Równolegle zrealizowano ponad 200 usług zleconych prywatnie obejmujących cateringi z dostawą do domu.⁶

Kolejnym nowatorskim rozwiązaniem w zakresie opieki społecznej nad mieszkańcami było utworzenie spółdzielni socjalnej osób prawnych, której jednym z dwóch członków założycieli

⁵ Raport o stanie gminy Inowrocław 2023 r., str. 14

⁶ Raport o stanie gminy Inowrocław 2023 r., str. 14

jest Gmina Inowrocław. Spółdzielnia Socjalna WIGOR powstała w lipcu 2017 r. Na zlecenie Gminy Spółdzielnia prowadzi w Żalinowie Środowiskowy Dom Samopomocy oraz Dom Dziennego Pobytu „Senior+”. Spółdzielnia otrzymała nagrodę od Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kategorii: działalność społeczna i zaangażowanie na rzecz drugiego człowieka.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Żalinowie

Działalność Środowiskowego Domu Samopomocy w Żalinowie jest ukierunkowana na pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i rozwiązywaniu codziennych problemów osób w nim przebywających oraz na integrację uczestników ze społecznością lokalną, poprzez różnego rodzaju formy aktywizacji. Jest to ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Placówka powstała dzięki dofinansowaniu z RPO i od samego początku jej prowadzenie zostało powierzone Spółdzielni Socjalnej WIGOR. Obecnie działalność ŚDS finansowana jest przede wszystkim ze środków rządowych, ale także częściowo i samorządowych.

Dom jest placówką pobytu dziennego, przeznaczoną dla osób dorosłych przewlekłe psychicznie chorych, osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, znacznym, umiarkowanym, a także osób z niepełnosprawnością w stopniu lekkim, gdy jednocześnie występują zaburzenia zwłaszcza neurologiczne, osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, z wyłączeniem osób czynnie uzależnionych od środków psychoaktywnych oraz osób będących uczestnikami Domu typu A, B i C, w tym osób ze spektrum autyzmu lub z niepełnosprawnościami sprzężonymi, które nie wymagają leczenia szpitalnego.⁷

Podstawowym zadaniem Domu jest podtrzymanie i rozwijanie umiejętności uczestników niezbędnych do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia, zaspokajanie podstawowych potrzeb w zakresie usamodzielniania i integracji społecznej.

Dom Dziennego Pobytu „Senior+”

Dom Dziennego Pobytu „Senior+” w Żalinowie jest placówką, która aktywizuje seniorów z obszaru gminy Inowrocław. Działalność placówki koncentruje się na zwiększeniu aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów oraz zapewnienie im wsparcia. Uczestnicy są dowożeni do placówki 5 dni w tygodniu, gdzie otrzymują 3 posiłki dziennie.

⁷ Źródło: <http://wigor.net.pl/>

W Dziennym Domu podopieczni uczestniczą w różnorodnych formach terapii zajęciowej, zajęciach rehabilitacyjnych, aktywizujących, integrujących, edukacyjnych, a także mają dostęp do usług pielęgniarstwa. W obiekcie obecnie dostępnych jest 20 miejsc dla seniorów. Od kilku lat DDS+ prowadzony jest przez Spółdzielnię Socjalną WIGOR, która za jego prowadzenie otrzymała Certyfikat Zakup Prospołeczny.

Dodatkowo Spółdzielnia Socjalna WIGOR realizowała na terenie gminy liczne projekty finansowane ze środków unijnych. W ramach projektów działały Kluby Seniora w 14 miejscowościach. Uczestnikami byli mieszkańcy gminy, którzy potrzebowali wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Seniorzy spotykali się w każdym z 15 klubów 1 raz w tygodniu po 4 godziny, uczestnicząc w zajęciach aktywizująco-integracyjnych, rehabilitacyjnych, komputerowych, a także w spotkaniach z pielęgniarką, psychologiem. Ponadto brali udział w wyjazdach do największych ośrodków kulturalnych województwa kujawsko-pomorskiego oraz imprezach integracyjnych.

Gmina w Partnerstwie ze Spółdzielnią Socjalną WIGOR realizowała także projekt „Centrum Rodziny – wsparcie osób, rodzin i środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z terenu Gminy Inowrocław”. Był to projekt skierowany do mieszkańców gminy zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach zajęć uczestnicy nabywali nowe umiejętności społeczne i zawodowe. Objęci byli szerokim wsparciem psychologicznym, odbywając spotkania z doradcą zawodowym oraz prawnikiem. Nad uczestnikami opiekę sprawował animator lokalny, który zajmował się także integracją uczestników ze społecznością lokalną.

1.5 Opieka zdrowotna

Na obszarze analizowanej jednostki jedyną placówką zapewniającą podstawową opiekę medyczną jest Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej znajdujący się przy ul. Dworcowej 8 w Jaksicach. Dodatkowo pod tym samym adresem zlokalizowany jest jedyny na terenie gminy punkt apteczny „Panaceum”. Na obszarze jednostki brak jest natomiast aptek. Dostęp mieszkańców do aptek oraz specjalistycznej opieki medycznej i szpitala zapewniają pobliskie miasta, głównie Inowrocław. W związku z powyższym, wielu mieszkańców korzysta z zakładów opieki zdrowotnej zlokalizowanych w sąsiednich gminach oraz głównie w mieście Inowrocław.

Liczba porad lekarskich w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w 2023 roku zanotowała wzrost o 10,05% w stosunku do roku 2018, natomiast liczba przychodni, aptek oraz punktów aptecznych na terenie gminy Inowrocław nie uległa zmianie.

Tabela 12. Opieka zdrowotna na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Podstawowa opieka zdrowotna – porady ogółem	-	15 479	15 583	15 600	16 859	18 036	17 034
Przychodnie ogółem	ob.	1	1	1	1	1	1
Apteki ogólnodostępne	ob.	0	0	0	0	0	0
Punkty apteczne	ob.	1	1	1	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

1.6 Aktywność społeczna

Na aktywność społeczną wpływa przede wszystkim kapitał społeczny, czyli zestaw nieformalnych wartości i norm etycznych wspólnych dla członków określonej grupy i umożliwiających im skuteczne współdziałanie. Pod względem ekonomicznym jakość kapitału społecznego oddziałuje na procesy wzrostu i rozwoju, dlatego świadoma kreacja kapitału społecznego jest właściwą strategią rozwojową, a sprawne zarządzanie gminą, charakteryzujące się wysoką jakością rządzenia, może stać się głównym czynnikiem kreacji tego kapitału.

O ile jakość rządzenia jest bezpośrednio powiązana z obowiązującymi przepisami prawa, tak jakość kapitału społecznego wynika z uwarunkowań lokalnych i powinna opierać się na budowaniu zaufania do instytucji publicznych, które funkcjonują na rzecz miejscowej społeczności.

Na kapitał społeczny składają się m.in. wiedza, normy etyczne i kulturowe, empatia, ale również zaangażowanie społeczne. O ile poziom wiedzy jest trudny do zmierzenia, poza analizą wyników w nauce uczniów, o tyle normy etyczne i kulturowe oraz poziom zaangażowania mieszkańców da się zaobserwować.

Frekwencja wyborcza

Analizując frekwencję w wyborach na terenie gminy Inowrocław, zauważyć można wzrastającą świadomość i aktywność społeczną mieszkańców, którzy coraz liczniej w nich uczestniczą. W wyborach prezydenckich z lat 2015 i 2020 różnica ta wyniosła ponad 15,0 p. proc. natomiast w wyborach samorządowych między rokiem 2015 a 2023 zanotowano wzrost o ponad 30,0 p. proc. Wzrost o blisko 8,0 p. proc. zanotowała również frekwencja między wyborami samorządowymi w roku 2014 i 2024. Największym zainteresowaniem cieszyły się wybory parlamentarne w 2023 r. gdzie odnotowano rekord frekwencji w całej historii gminy. Najmniejszym natomiast, mimo zanotowanego wzrostu frekwencji o ponad 10,0 p. proc. między wyborami w 2014 i 2024 roku, wybory do Parlamentu Europejskiego.

Obrazuje to, że dla mieszkańców gminy najważniejszymi są sprawy na poziomie krajowym tj. wybór składu sejmu i senatu oraz prezydenta. Średnim zainteresowaniem cieszą się natomiast wybory władz lokalnych i regionalnych. Najmniej ważne są z kolei sprawy europejskie.

Tabela 13. Frekwencja wyborcza na terenie gminy Inowrocław w latach 2014-2024

Wybory	Lata		
	2015	2020	2025
Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej			
I tura	41,29%	59,36%	—
II tura	49,16%	63,61%	—
Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	2015	2019	2023
Sejm	41,41%	57,47%	72,04%
Senat	41,41%	57,47%	71,88%
Wybory do Parlamentu Europejskiego	2014	2019	2024
Frekwencja ogółem	20,32%	38,75%	32,20%
Wybory Samorządowe	2014	2018	2024
Sejmik województwa	44,39%	50,41%	52,09%
Rada Powiatu	44,41%	50,46%	52,08%
Rada Gminy	44,36%	50,47%	52,05%
Wójt – I tura	44,43%	50,48%	52,09%
Wójt – II tura	—	—	48,95%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej, <https://pkw.gov.pl/>

Organizacje pozarządowe i ekonomia społeczna

Na terenie gminy Inowrocław co roku uchwalany jest Program współpracy Gminy Inowrocław z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Celem głównym współpracy jest budowanie partnerstwa pomiędzy Gminą Inowrocław, a organizacjami pozarządowymi. Służy ono rozpoznaniu i zaspokojeniu potrzeb mieszkańców oraz wzmocnieniu aktywności obywatelskiej w realizacji priorytetów rozwoju Gminy i rozwiązywaniu problemów lokalnych. Współpraca Gminy Inowrocław z organizacjami pozarządowymi może mieć charakter finansowy i pozafinansowy. Współpraca realizowana jest przy poszanowaniu zasad: pomocniczości, efektywności, uczciwej konkurencji, partnerstwa oraz suwerenności stron.

W 2023 roku na terenie gminy Inowrocław działało 9 klubów sportowych, 18 stowarzyszeń, 21 kół gospodyń wiejskich i jedna spółdzielnia socjalna.⁸ Należą do nich:⁹

— Kluby sportowe z siedzibą w gminie Inowrocław:

⁸ Raport o stanie gminy Inowrocław 2023 r., str. 6

⁹ https://gminainowroclaw.eu/gmina.70.organizacje_pozarządowe.64.html (dostęp: 11.04.2024 r.)

- Ludowy Klub Sportowy „Orłowianka” Orłowo,
- Ludowy Klub Sportowy „Kolorowi” Krusza Zamkowa,
- Ludowy Klub Sportowy „Iskra”,
- Uczniowskie Kluby Sportowe:
 - Uczniowski Klub Sportowy „GÓRNIK”,
 - Uczniowski Klub Sportowy „AUT”,
 - Uczniowski Klub Sportowy „RAKIETA”,
 - Uczniowski Klub Sportowy „BŁYSKAWICA”,
 - Uczniowski Klub Sportowy „DRAGON”,
 - Uczniowski Klub Sportowy „HERKULES”,
- Kluby Sportowe z siedzibą na innym terenie prowadzące działania statutowe na rzecz mieszkańców Gminy Inowrocław:
 - Ludowy Uczniowski Klub Sportowy z siedzibą w Inowrocławiu,
 - Mątewski Klub Piłkarski „NOTEĆ”,
 - Uczniowski Klub Sportowy „Sprawni Razem” Inowrocław,
- Organizacje pozarządowe z siedzibą na terenie Gminy Inowrocław:
 - Klub Seniora „Łojewianie”,
 - Towarzystwo Rozwoju Łojewa, im. St. Przybyszewskiego,
 - Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły w Górze,
 - Stowarzyszenie Rozwoju Jaksic,
 - Stowarzyszenie „Pomoc Szkole w Tupadłach – dorośli dzieciom”,
 - Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich Gminy Inowrocław z/s w Inowrocławiu,
 - Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Sławęcín i Sławęcinek,
 - Fundacja „ORION”,
 - Spółdzielnia Socjalna WIGOR,
 - Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Miechowice,
 - Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły w Sławęcinku,
 - Stowarzyszenie Aktywnej Edukacji,
 - Klub Jeździecki OXER,
 - Stowarzyszenie NASZE PRAWO,
 - Stowarzyszenie Zwyczaj „W grupie różniej”,
 - Stowarzyszenie WRAK RACE SŁOŃSKO,
 - Lokalna Organizacja Turystyczna Kujawy,
 - Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły w Jaksicach,
- Koła gospodyń wiejskich z terenu Gminy Inowrocław:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Jaksicach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Kłopotcie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Kruszy Podlotowej,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Jacewie,
- Koło Gospodyń Wiejskich Marcinkowo,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Latkowie "Mimo Wszystko",
- Koło Gospodyń Wiejskich Słońsko,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Tupadłach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Radłówku,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Pławinie,
- Koło Gospodyń Wiejskich Olszewice,
- Koło Gospodyń Wiejskich Marulewy,
- Koło Gospodyń Wiejskich Miechowice,
- Koło Gospodyń Wiejskich Krusza Duchowna Krusza Zamkowa „Krusze Razem”,
- Kujawskie Koło Gospodyń Wiejskich w Dziennicach,
- Koło Gospodyń Wiejskich Sławęcinek,
- Koło Gospodyń Wiejskich Komarzyce,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Cieślinie Cieślinianki,
- Koło Gospodyń Wiejskich Batkowianki,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Wiecznie Młodzi” w Piotrkowicach,
- Koło Gospodyń Wiejskich Przybyszewskie Łojewianki.

Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.

Podmiotami ekonomii społecznej są m.in. centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, spółdzielnie socjalne, firmy społeczne, zakłady aktywizacji zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej. Instytucje te umożliwiają osobom wykluczonym społecznie zdobycie doświadczenia zawodowego, stwarzając warunki powrotu na rynek pracy oraz przestrzeń do rozwoju osobistego.

Na terenie gminy Inowrocław działają: Centrum Integracji Społecznej w Łojewie, Spółdzielnia Socjalna WIGOR, stowarzyszenia, fundacje, Koła Gospodyń Wiejskich, które się podmiotami ekonomii społecznej na tym obszarze. Szczegółowe informacje przedstawiono w rozdziale 1.4. Pomoc społeczna.

W ramach ekonomii społecznej został powołany specjalny zespół, który monitoruje rozwój ekonomii społecznej na terenie gminy Inowrocław. Wójt Gminy bierze również czynny udział w pracach Komitetu monitorującego ds. ekonomii społecznej. Ponadto Gmina została odznaczona jako samorząd przyjazny ekonomii społecznej.

1.7 Bezpieczeństwo publiczne

W zakresie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy działania prowadzą:

- Dzielnicowi z Komendy Powiatowej Policji w Inowrocławiu,
- Ochotnicze Straże Pożarne: OSP w Jacewie, OSP w Jaksicach, OSP w Gnojnie i OSP „Ognik” Piotrkowice.

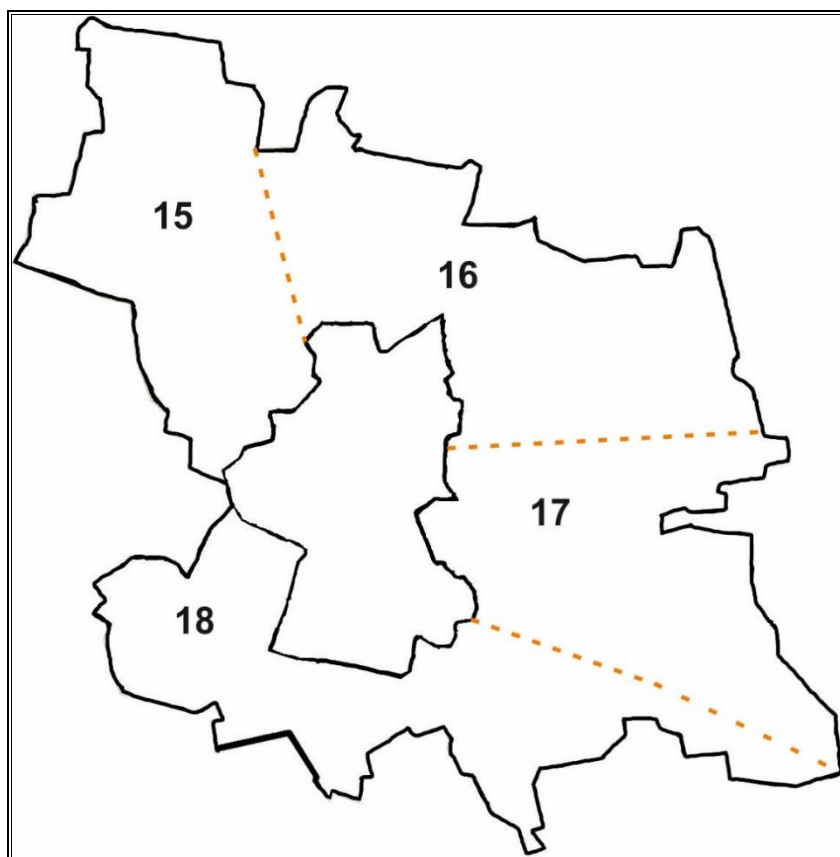
Powyższe podmioty chronią życie, zdrowie i mienie obywateli oraz zapewniają szeroko rozumiany porządek społeczny zapewniający prawidłowe funkcjonowanie społeczeństwa.

W razie wystąpienia klęski żywiołowej lub innych wydarzeń zagrażających bezpieczeństwu publicznemu powołany zostaje sztab kryzysowy, który podejmuje odpowiednie działania planistyczne i organizacyjne w zakresie zarządzania kryzysowego oraz obrony cywilnej.

Policja

Gmina Inowrocław podzielona została na 4 rejony służbowe, w których swoje zadania wykonuje 4 dzielnicowych Komendy Powiatowej Policji w Inowrocławiu.

Rysunek 1. Mapa rewiru dzielnicowych Komendy Powiatowej Policji w Inowrocławiu na terenie gminy Inowrocław

Źródło: <https://inowroclaw.policja.gov.pl/kb9/dzielnicowi/812,Dzielnicowi-KPP-w-Inowroclawiu.html> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Rejon nr 15

Miejscowości: Borkowo, Cieślin, Jaksice, Jaksiczki, Kruśliwiec wraz z ul. Kruśliwiecką, Mimowola, Pławin, Radłówek, Sławęcín, Sławęcinek, Sójkowo, Stefanowo i Turlejewo.

Opis zagrożenia w planie działania: wykroczenia popełniane przez rowerzystów i pieszych na drogach w danym rejonie.

Dzielnicowy podejmuje następujące działania w celu ograniczenia zjawiska:

- niedopuszczenie do wypadków drogowych i zdarzeń drogowych w rejonie boiska,
- kontrole obiektu w celu wyeliminowania osób dokonujących wyrzucania odpadów,
- stosowanie postępowania mandatowego i środków oddziaływania wychowawczego wobec osób łamiących prawo,
- prowadzenie spotkań informacyjnych i współdziałanie z samorządem lokalnym.

Rejon nr 16:

Miejscowości: Balin, Czyste, Gnojno, Jacewo (ul. Kwiatowa, ul. Świerkowa, ul. Poziomkowa, ul. Brzozowa, ul. Dalkowska, ul. Jaśminowa, ul. Malinowa, ul. Różana, ul. Bursztynowa, ul.

Rajskie Ogrody, ul. Klonowa, ul. Magnolii, ul. Daliowa), Kłopot, Latkowo, Marcinkowo, Olszewice, Oporówek, Orłowo, Słońsko i Strzemkowo.

Opis zagrożenia w planie działania: spożywanie alkoholu, dewastacja mienia, zaśmiecanie w rejonie Szkoły Podstawowej w Orłowie.

Dzielnicy podejmuje następujące działania w celu ograniczenia zjawiska:

- kontrola i obserwacja rejonu,
- reagowanie na wykroczenia.

Rejon nr 17:

Miejscowości: Balczewo, Dulsk, Dziennice, Góra, Jaronty, Komaszycy, Łąkocin, Marulewy, Miechowice, Pławinek, Trzaski i Turzany.

Opis zagrożenia w planie działania: wykroczenia w ruchu drogowym popełniane przez pieszych i wobec pieszych, ujawnianie nietrzeźwych kierujących w rejonie sklepu w miejscowości Dziennice i Kmaszycy oraz dróg dojazdowych, rejonu DW nr 252.

Dzielnicy podejmuje następujące działania w celu ograniczenia zjawiska:

- objęcie nadzorem wskazanego rejonu,
- reagowanie na wykroczenia i przestępstwa w ruchu drogowym.

Rejon nr 18:

Miejscowości: Batkowo, Karczyn Wieś, Krusza Duchowna, Krusza Zamkowa, Krusza Podlotowa, Łojewo, Ostrowo Korzyckie, Piotrkowice, Popowice, Sikorowo, Tupadły, Witowy i Żalinowo.

Opis zagrożenia w planie działania: spożywanie alkoholu, zaśmiecanie, dewastacja mienia, wybryki chuligańskie w miejscowości Łojewo gmina Inowrocław, w szczególności w rejonie przystanku, plaży, kawiarni, boiska oraz placu zabaw.

Dzielnicy podejmuje następujące działania w celu ograniczenia zjawiska:

- kontrole powyższych miejsc w trakcie służby obchodowej,
- stanowcze reagowanie na popełniane wykroczenia, postępowania mandatowe,
- niedopuszczanie do spożywania alkoholu, zaśmiecania, wybryków chuligańskich.

Komenda Powiatowa Policji w Inowrocławiu realizują również szereg programów prewencyjnych oraz różnego rodzaju akcje prewencyjne, mające na celu zapobieganiu przestępstw oraz uświadamiania społeczeństwa o zagrożeniach, na jakie są narażeni.

Straż Pożarna

Ochronę przeciwpożarową na terenie gminy zapewniają przede wszystkim cztery jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej: OSP w Jacewie, OSP w Jaksicach, OSP w Gnojnie oraz OSP „Ognik” Piotrkowice. Ich dodatkowym celem jest również ochrona ludności, zakładów pracy, urzędów użyteczności publicznej i dóbr kultury oraz ratowanie i udzielanie pomocy poszkodowanym w sytuacjach kryzysowych, a także pomoc przy wypadkach drogowych. Wszystkie jednostki OSP stacjonują w wyremontowanych remizach.

Wg stanu na rok 2023, jednostki OSP z obszaru gminy łącznie zrzeszały 103 członków, w tym 70 czynnych druhów mogących brać udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych oraz 3 etatowych kierowców.¹⁰

Analizując liczbę pożarów na terenie gminy Inowrocław w latach 2020-2023, zaobserwować można ich wzrost o 25,81%, z kolei liczba miejscowych zagrożeń zanotowała wzrost o 54,32%.

Tabela 14. Działania ratownicze straży pożarnej na terenie gminy Inowrocław w latach 2020-2023

Wyszczególnienie		2020	2021	2022	2023
Pożary		31	40	39	39
w tym:	małe	29	38	35	33
	średnie	2	2	3	6
	duże	0	0	1	0
	bardzo duże	0	0	0	0
Miejscowe zagrożenia		81	119	178	125
w tym:	małe	6	9	26	15
	lokalne	73	109	150	105
	średnie	2	1	2	5
Alarmy fałszywe		12	8	14	12
w tym:	złośliwe	0	0	0	0
	w dobrej wierze	10	7	12	9
	z instalacji wykrywania	2	1	2	3
Liczba zdarzeń ogółem		124	167	231	176

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/> (dostęp: 2.10.2024 r.)

Strażacy z jednostek OSP z obszaru gminy stale podnoszą swoje kwalifikacje, uczestnicząc w licznych szkoleniach, kursach i ćwiczeniach, celem doskonalenia swojego działania

¹⁰ Raport o stanie gminy Inowrocław 2023 r., str. 7

w nagłych wypadkach oraz prowadzą czynności i działania prewencyjne celem poprawy bezpieczeństwa pożarowego.

1.8 Podsumowanie sfery społecznej

Liczba ludności na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na względnie stałym poziomie, z niedużą tendencją wzrostową, co związane jest z sąsiedztwem Inowrocławia, w którym zachodzi proces suburbanizacji. Przyrost naturalny na terenie gminy zanotował z kolei spadek, przyjmując w ostatnich latach wartości ujemne.

Porównując powiat inowrocławski, na przestrzeni lat 2019-2023 zaobserwowano spadek liczby ludności o 5,79%. Analogiczna sytuacja występuje również w odniesieniu do całego województwa kujawsko-pomorskiego, gdzie również obserwuje się zmniejszanie liczby ludności. Oznacza to, że gmina cechuje się relatywnie korzystną sytuacją demograficzną.

Na terenie gminy rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym, a maleje liczba osób w wieku produkcyjnym, co wskazuje na postępujący proces starzenia społeczeństwa. Jest to sytuacja spójna z ogólnokrajowymi zmianami demograficznymi. W przyszłości może to skutkować przekształceniem sfery społeczno-gospodarczej oraz wzrostem obciążenia ekonomicznego społeczeństwa, jak również koniecznością rozwoju infrastruktury opiekuńczej i zdrowotnej. W wyniku postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, wśród beneficjentów pomocy społecznej coraz częściej będą osoby starsze, w tym o ograniczonej samodzielności, chore i niepełnosprawne. Obecnie główny ciężar opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi spoczywa na ich rodzinach i na jednostce samorządu terytorialnego. W związku z tym jednym z kluczowych zadań spoczywającym na Ośrodku Pomocy Społecznej staje się zapewnienie odpowiednich usług opiekuńczych dla mieszkańców gminy Inowrocław.

Pozytywnym aspektem ostatnich lat jest spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

W zakresie poziomu edukacji, wyniki uzyskiwane przez uczniów szkół podstawowych na terenie gminy w egzaminie ósmoklasisty są w zdecydowanej większości niższe od średniej dla powiatu inowrocławskiego i województwa kujawsko-pomorskiego.

Na terenie gminy prowadzone są różnorodne zajęcia, wydarzenia dla różnych grup wiekowych. Kluczową rolę w kształtowaniu oferty kulturalnej odgrywają: Gminna Biblioteka Publiczna w Jaksicach, Centrum Dziedzictwa Kujaw Zachodnich w Łojewie oraz jednostki oświatowe, których działalność uzupełniają stowarzyszenia. Funkcjonuje tu rozwinięta infrastruktura sportowa oraz działa wiele organizacji pozarządowych realizujących działania w sferze sportu i rekreacji.

Gmina Inowrocław posiada dobre warunki dla rozwoju turystyki wypoczynkowej. Do walorów turystycznych zaliczyć można: zachowane dziedzictwo kulturowe, bogatą historię, korzystne położenie oraz walory krajoznawcze z zachowanymi naturalnymi krajobrazami.

Elementem podnoszącym atrakcyjność gminy są przebiegające przez jej teren szlaki turystyczne oraz rozwinięta oferta noclegowo-gastronomiczna.

Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej na terenie gminy jest ograniczony. Podstawową opiekę zapewniają niepubliczne ośrodki zdrowia, natomiast dostęp mieszkańców do specjalistycznej opieki medycznej i szpitala zapewniają podmioty zlokalizowane w pobliskich miastach, głównie w Inowrocławiu.

Do pozytywnych aspektów zaliczyć można również wzrost aktywności społecznej mieszkańców przejawiający się poprzez rosnącą frekwencję wyborczą na przestrzeni ostatnich lat oraz liczbę funkcjonujących organizacji pozarządowych. Udział mieszkańców w wyborach, czy uczestnictwo i działalność w stowarzyszeniach o charakterze kulturalnym, ekologicznym i społecznym wpływa również na promocję regionu. Wobec tego istotna jest intensyfikacja działalności kulturalnej i społecznej, poprzez tworzenie miejsc i warunków do spotkań, społecznej integracji, aktywizacji, pielęgnowania lokalnych wartości i tradycji. Wsparcie aktywności społecznej wpływa pozytywnie na wzrost samoświadomości lokalnej mieszkańców oraz przyczynia się do budowania kapitału społecznego.

W zakresie bezpieczeństwa zidentyfikowane problemy nie odbiegają znacząco od tych, które występują w innych gminach. Gmina Inowrocław uznawane jest jako miejsce spokojne.

2. Sfera gospodarcza

W ramach diagnozy sytuacji gospodarczej analizie poddano liczbę i strukturę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz lokalny rynek pracy, w tym liczbę pracujących i bezrobotnych.

2.1 Podmioty gospodarcze i lokalny rynek

W związku z występowaniem znacznej ilości urodzajnych gleb, rolnictwo jest wiodącą funkcją gospodarczą analizowanej jednostki. Z tego powodu gmina Inowrocław zaliczana jest do głównych producentów żywności (ta część Kujaw jest postrzegana jako obszar silnego rolnictwa nawet w skali całego kraju). Głównym miejscem pracy i źródłem utrzymania dla większości mieszkańców gminy, oprócz pracy w gospodarstwach rolnych, są zakłady produkcyjne i usługowo-handlowe w pobliskim Inowrocławiu, co pokreśla silne powiązania gospodarcze tych dwóch jednostek.

Według danych GUS na terenie gminy Inowrocław w roku 2023 zarejestrowanych było 1 401 podmiotów gospodarczych, z czego 1 375 tj. 98,14% funkcjonowało w sektorze prywatnym.

Liczba podmiotów gospodarczych ogółem wzrosła od roku 2018 o 266 działalności, co stanowi wzrost o 23,44%.

Biorąc pod uwagę liczbę przedsiębiorstw w sektorze prywatnym według sekcji PKD funkcjonujących na terenie gminy Inowrocław w roku 2023, można zaobserwować przodowanie dwóch sekcji nad innymi. Jest to sekcja G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) – 286 podmiotów oraz sekcja F (budownictwo) – 219 podmiotów. Natomiast największa liczba podmiotów w sektorze publicznym na terenie gminy w 2023 roku znajdowała się w sekcji P (edukacja) – 8 podmiotów.

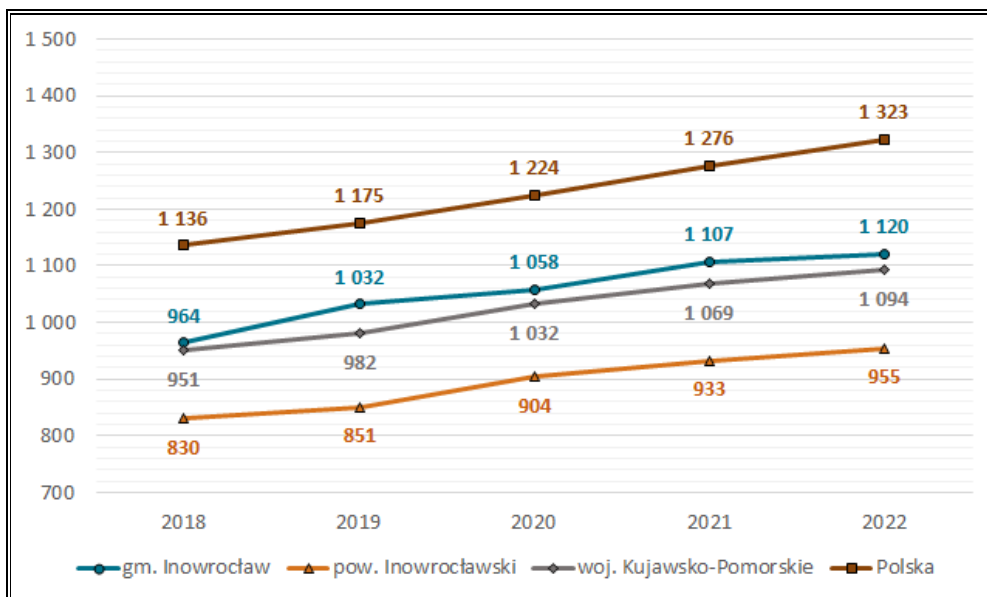
Według klas wielkości na terenie gminy Inowrocław w 2023 r. dominowały mikroprzedsiębiorstwa, tj. podmioty zatrudniające poniżej 10 pracowników. W tym okresie zarejestrowanych było 1 337 podmiotów, które stanowiły 95,43% wszystkich podmiotów gospodarczych. W następnej kolejności znalazły się małe przedsiębiorstwa (zatrudniające od 10 do 49 osób) – ich udział wyniósł 4,43% wszystkich podmiotów oraz średnie przedsiębiorstwa (zatrudniające od 50 do 249 osób) z udziałem 0,14%. W roku 2023 na terenie gminy nie znajdowało się przedsiębiorstwo duże, które zatrudniało ponad 250 osób.

Tabela 15. Liczba podmiotów na terenie gminy Inowrocław wg klas wielkości w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana (2018-2023)	Udział w 2023
Mikroprzedsiębiorstwa (poniżej 10 osób)	1 081	1 157	1 207	1 262	1 282	1 337	+256 (23,68%) ▲	95,43%
Małe przedsiębiorstwa (10-49 osób)	51	59	59	64	64	62	+11 (21,57%) ▲	4,43%
Średnie przedsiębiorstwa (50-249 osób)	2	3	3	3	2	2	0 (0,00%) ●	0,14%
Duże przedsiębiorstwa (ponad 250 osób)	1	1	0	0	0	0	-1 (100,00%) ▼	0,00%
Razem	1 135	1 220	1 269	1 329	1 348	1 401	+266 (23,44%) ▲	100,00%

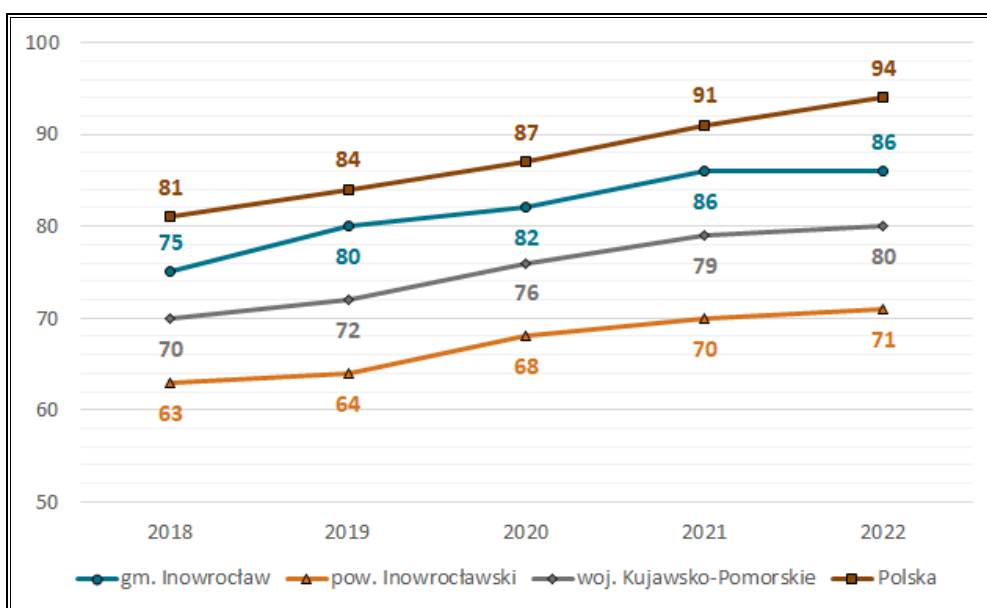
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców w gminie Inowrocław w latach 2018-2022 wykazała wzrost o 16,18%. Mimo że wskaźnik jest wyższy od średniej dla powiatu i województwa, to w dalszym ciągu negatywnym aspektem jest niższa jego wartość od średniej dla kraju. Ponadto odnotowano zwiększenie się różnicy w ciągu ostatnich lat między wskaźnikiem dla gminy i kraju.

Wykres 5. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców na terenie gminy Inowrocław, powiatu inowrocławskiego, województwa kujawsko-pomorskiego i kraju w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców w gminie Inowrocław w 2022 r., w porównaniu do stanu z 2018 r., zanotowała wzrost o 14,67%. Wskaźnik dla gminy w analizowanym okresie był wyższy niż dla powiatu inowrocławskiego i województwa kujawsko-pomorskiego, jednak niższy od średniej dla kraju. Na uwagę zasługuje fakt, że w latach 2021-2022 nie uległ on zmianie, co obrazuje stagnację gospodarczą.

Wykres 6. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców na terenie gminy Inowrocław, powiatu inowrocławskiego, województwa kujawsko-pomorskiego i kraju w latach 2018-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Głównymi obszarami w gminie Inowrocław przeznaczonymi dla rozwoju funkcji gospodarczych są tereny położone przy północno-wschodniej części Inowrocławia w okolicy skrzyżowaniu dróg krajowych nr 15 i 25 (obwodnica Inowrocławia) oraz w kierunku południowo-wschodnim (miejscowość Sikorowo) i południowo-zachodnim (miejscowość Batkowo) od Inowrocławia.

W tabeli poniżej przedstawiono wpływy do budżetu Gminy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) i fizycznych (PIT). Widać, że w ciągu analizowanych lat wpływy z tytułu CIT wzrosły o 39,05%, natomiast wpływy z tytułu PIT wzrosły o 2,95%.

Tabela 16. Wpływy do budżetu Gminy Inowrocław z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) na przestrzeni lat 2018-2023

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Wpływy do budżetu Gminy tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)	330 183,02	188 570,72	212 321,73	516 905,83	313 432,98	459 132,00
Wpływy do budżetu Gminy tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)	10 616 089,00	11 678 958,00	12 922 508,00	12 797 839,00	14 411 239,57	10 929 094,00

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu gminy z lat 2018-2023

2.2 Rynek pracy

Dostęp do zatrudnienia ma istotny wpływ na sytuację materialną mieszkańców. Na przestrzeni lat 2018-2022 odnotowano znaczący spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej. W 2018 r. liczba ta wynosiła 596 osób, a do końca 2022 r. zmniejszyła się do 389 osób, tj. o 207 osób, co oznacza spadek o 34,73%.

Podobnie jak w innych rejonach kraju, w gminie Inowrocław w ostatnich latach zaobserwowano spadek liczby osób bezrobotnych. Jest to w dużej mierze związane z ogólnym rozwojem gospodarczym całego kraju oraz powstawaniem nowych miejsc pracy. Analizując dane dotyczące bezrobocia na terenie gminy, zaobserwować można, że liczba osób bezrobotnych zanotowała wyraźny spadek w latach 2018-2023, z jednorocznym wzrostem w roku 2021, na co wpływ mogła mieć trwająca w tym czasie pandemia COVID-19.

W latach 2018-2023 liczba bezrobotnych na terenie gminy zmniejszyła się o 25,75%. Porównując liczbę bezrobotnych kobiet i mężczyzn, zauważyć można, że w większym stopniu bezrobocie dotyczy kobiet. W 2023 r. na 418 zarejestrowanych osób bezrobotnych, 241 osób to kobiety.

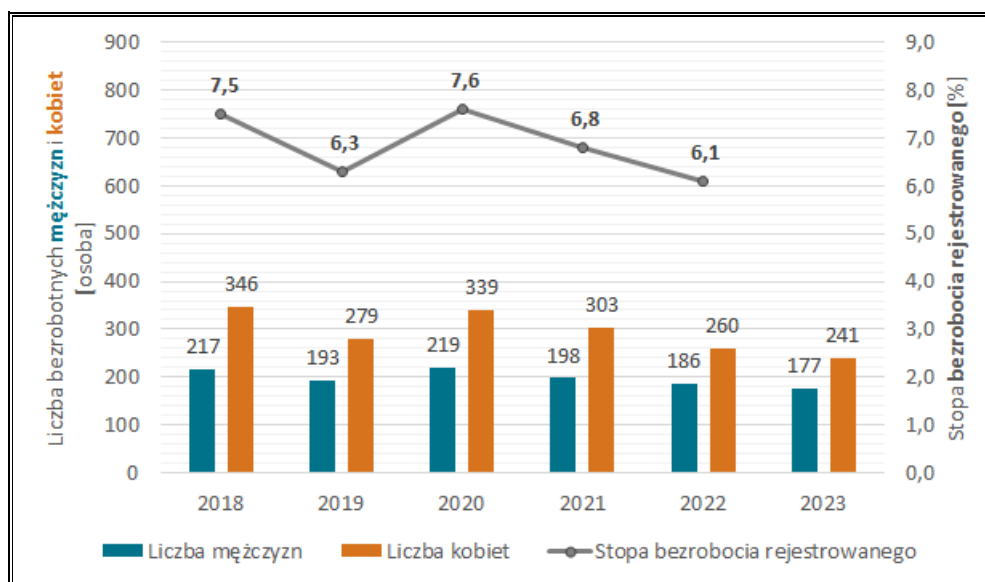
Stopa bezrobocia rejestrowanego (udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym) w gminie Inowrocław spadła z poziomu 7,5% w 2018 r. do 6,1% w 2022 r. Dla porównania, w powiecie inowrocławskim stopa ta wyniosła na koniec 2022 r. 6,5%, w województwie kujawsko-pomorskim 4,8%, a w Polsce 3,7%.

Tabela 17. Bezrobocie na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023

Wyszczególnienie		Jednostka miary	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bezrobotni zarejestrowani wg płci								
Ogółem		osoba	563	472	558	501	446	418
w tym:	Mężczyźni	osoba	217	193	219	198	186	177
	Kobiety	osoba	346	279	339	303	260	241
Stopa bezrobocia rejestrowanego wg płci¹¹								
Ogółem		%	7,5	6,3	7,6	6,8	6,1	b.d.
Mężczyźni		%	5,4	4,8	5,6	5,0	4,8	b.d.
Kobiety		%	9,9	8,0	10,0	8,9	7,6	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wykres 7. Bezrobotni zarejestrowani wg płci na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023¹¹

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W grupie osób do 25 roku życia liczba bezrobotnych spadła o 24,10%, w grupie osób do 30 roku o 42,46%, a w grupie powyżej 50 roku życia o 20,69%. Liczba osób pozostająca długotrwale bezrobotna zmniejszyła się w analizowanym okresie o 116 osób, tj. o 35,58%.

Tabela 18. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w gminie Inowrocław w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	Jednostka	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Do 25 roku życia	osoba	83	82	93	68	69	63
Do 30 roku życia	osoba	179	162	189	130	128	103
Powyżej 50 roku życia	osoba	116	99	109	107	97	92
Długotrwale bezrobotni	osoba	326	235	300	295	245	210

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

¹¹ W momencie opracowywania niniejszej Diagnozy, dane dotyczące stopy bezrobocia rejestrowanego za rok 2023 nie były jeszcze dostępne.

2.2 Podsumowanie sfery gospodarczej

Istotną rolę w gospodarce gminy Inowrocław odgrywa rolnictwo. Koncentracja obiektów handlowo-usługowych występuje przede wszystkim w miejscowości Jaksice.

W ostatnich latach obserwuje się wzrost liczby podmiotów gospodarczych oraz spadek bezrobocia, co jest związane z rozwojem gospodarczym. Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej na przestrzeni analizowanych lat może przynieść korzyści dla gminy. Nowo powstające przedsiębiorstwa generują nowe miejsca pracy, co przyczynia się do dalszego spadku bezrobocia w regionie. Ponadto, poprawia to sytuację finansową gminy poprzez wzrost dochodów z podatków i opłat lokalnych. Na terenie gminy dominują mikroprzedsiębiorstwa, które są w stanie dostosować swoją ofertę i strategię marketingową do specyfiki lokalnego rynku. Mikroprzedsiębiorstwa są ważnym źródłem zatrudnienia i rozwoju lokalnego, jednak z drugiej strony, ich niewielka skala działalności może utrudniać rozwój i konkurencję z większymi firmami na rynku krajowym i międzynarodowym. Na obszarze gminy nie została wyznaczona strefa inwestycyjna.

Głównymi obszarami w gminie Inowrocław przeznaczonymi dla rozwoju funkcji gospodarczych są tereny położone przy północno-wschodniej części Inowrocławia w okolicy skrzyżowaniu dróg krajowych nr 15 i 25 (obwodnica Inowrocławia) oraz w kierunku południowo-wschodnim (miejscowość Sikorowo) i południowo-zachodnim (miejscowość Batkowo) od Inowrocławia.

3. Sfera przestrzenna

W zakresie sytuacji przestrzennej przeanalizowano m.in. strukturę zagospodarowania gruntów, walory przyrodnicze, jakość powietrza, dostęp do infrastruktury komunikacyjnej, zasób mieszkaniowy, zaopatrzenie w energię elektryczną, ciepło i gaz, a także system wodno-kanalizacyjny i gospodarkę odpadami.

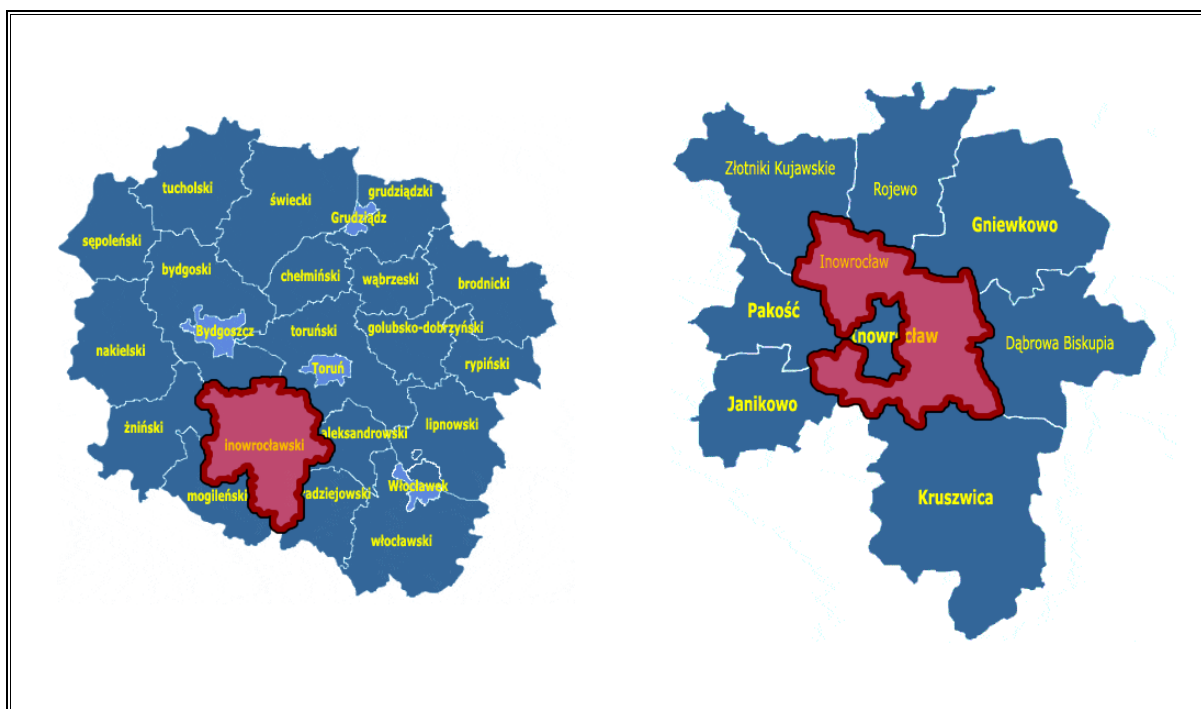
3.1 Przestrzeń i środowisko

Położenie gminy

Gmina Inowrocław jest gminą wiejską położoną w południowo-środkowej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie inowrocławskim i niemal okalającą ze wszystkich stron miasto Inowrocław. Jednostka samorządowa podzielona jest na następujące sołectwa: Batkowo, Cieślin, Czyste, Gnojno, Góra, Jacewo, Jaksice, Kłopot, Komarzyce, Krusza Duchowna, Krusza Zamkowa, Latkowo, Łąkocin, Łojewo, Marcinkowo, Miechowice, Olszewice, Orłowo, Piotrkowice, Pławin, Radłówek, Sikorowo, Sławęcinek, Słońsko, Trzaski, Tupadły oraz Żalinowo. Siedzibą organów gminy jest miasto Inowrocław, gdzie mieści się również siedziba administracji samorządowej na szczeblu powiatowym.

Pod względem kulturowo-etnicznym gmina zlokalizowana jest na terenie Kujaw Zachodnich.

Rysunek 2. Położenie gminy Inowrocław na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu inowrocławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.gminy.pl>

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego¹² powierzchnia gminy Inowrocław wynosi 17 165 ha, co stanowi 16,93% powierzchni powiatu inowrocławskiego i 0,96% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego. W strukturze funkcjonalnej gminy największy udział procentowy w powierzchni jednostki stanowią użytki rolne.

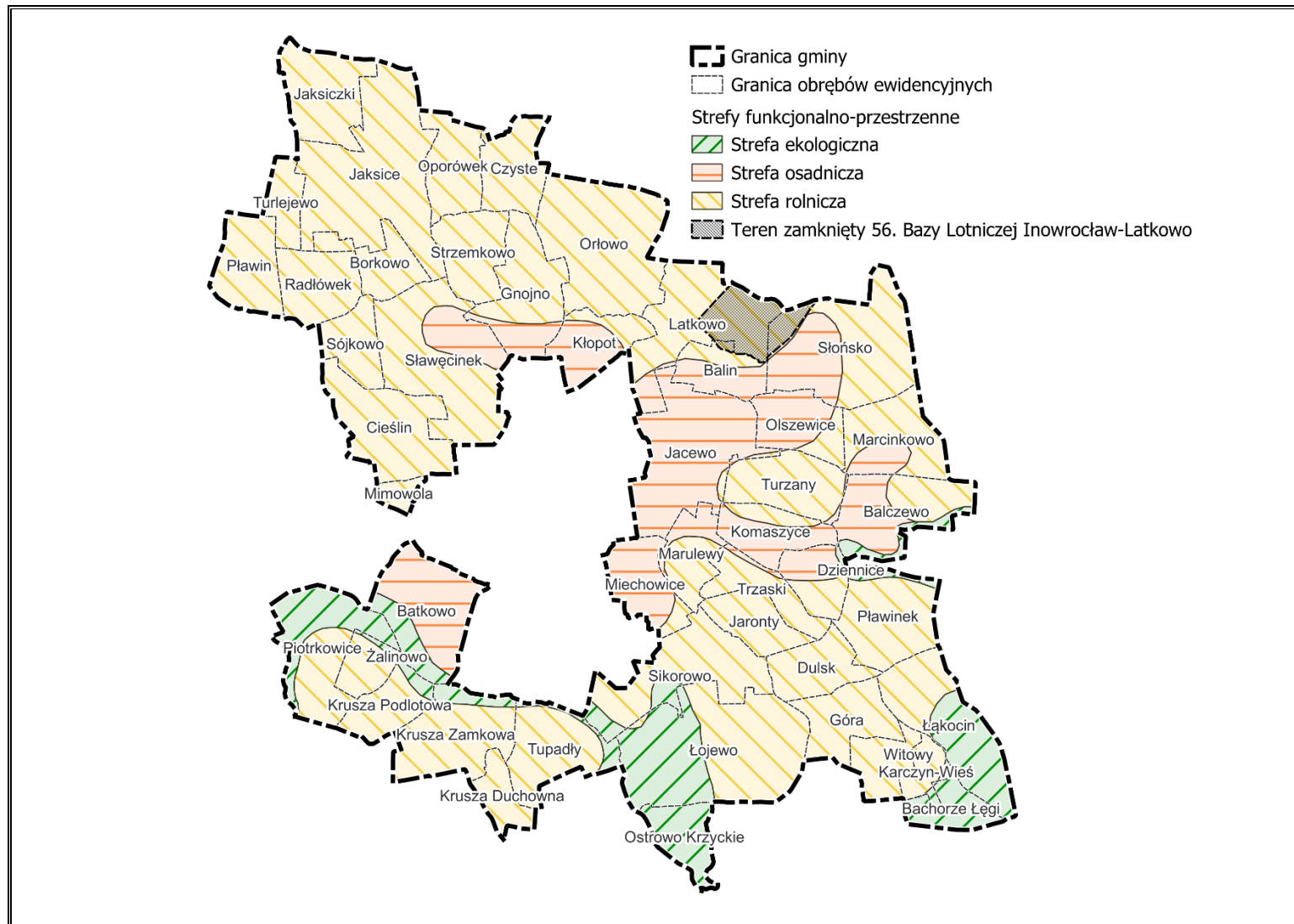
STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY

W strukturze gminy wyróżnić można trzy następujące strefy (jednostki) struktury przestrzennej:

- ekologiczną – obejmującą przede wszystkim dolinę Noteci, która tworzy ciągi ekologiczne oraz obszary leśne i zadrzewione w południowo-wschodniej części gminy.
- osadniczą – obejmującą tereny w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Inowrocław tj. obecne i przyszłe obszary przewidziane do intensywnej zabudowy mieszkaniowej i działalności gospodarczej, związane z procesem suburbanizacji Inowrocławia,
- rolniczą – obejmującą pozostałą część gminy, wskazaną do intensyfikacji produkcji rolnej.

¹² Dostępne dane GUS z 2014 r.

Rysunek 3. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Inowrocław

Źródło: Opracowanie własne

W sferze rozwoju przestrzennego, gmina nie posiada występujących znaczących przeszkód ograniczających rozwój sieci osadniczej. Do mniej znaczących wymienić można głównie tereny zamknięte w użytkowaniu wojskowym, gleby wysokich klas, tereny o niekorzystnych warunkach hydrogeologicznych, bariery fizycznogeograficzne (głównie Noteć z doliną) oraz linie komunikacyjne. Większość wsi posiada znaczące możliwości rozwojowe w ramach istniejącej zwartej zabudowy wsi oraz w formie zabudowy uzupełniającej, wypełniającej niezainwestowane przestrzenie. Rozwój tego typu zabudowy jest najbardziej pożądanym ze względów ekonomicznych, ekologicznych i związanych z racjonalizacją zarządzania gminą (realizacja zadań własnych).

Natomiast głównymi obszarami w gminie Inowrocław przeznaczonymi dla rozwoju funkcji gospodarczych (w tym lokalizacji wielkopowierzchniowych obiektów handlowych) są tereny położone przy północno-wschodniej części Inowrocławia w okolicy skrzyżowaniu dróg krajowych nr 15 i 25 (obwodnica Inowrocławia) oraz w kierunku południowo-wschodnim (miejscowość Sikorowo) i południowo-zachodnim (miejscowości Batkowo) od Inowrocławia.

Strukturę funkcjonalno-przestrzenną identyfikuje się na podstawie różnicowań fizycznogeograficznych, a także aktualnego stanu i predyspozycji dla jego zmiany w zakresie pełnionych funkcji. Pod tym względem gmina jest jednostką jednorodną.

Do najważniejszych determinantów warunkujących rozwój gminy należy:

- podmiejskie położenie - warunkujące przebieg większości procesów społeczno-gospodarczych na terenie gminy. Na terenie gminy nie wykształcił się ośrodek centralny, który byłby miejscem koncentracji działalności prowadzonych dla ludności całej gminy. Brakuje typowej hierarchii sieci osadniczej, wynikającej z rozmieszczenia usług, co oznacza, że mieszkańcy w dużym stopniu zależą od miasta Inowrocław w zakresie miejsc pracy oraz dostępu do usług komercyjnych i publicznych.
- struktura przestrzenna miejscowości – większość miejscowości w gminie posiada niewielkie centralne obszary, gdzie koncentrują się lokalne usługi i handlu, otoczone przez zabudowę wielodrożną. Zdecydowana większość miejscowości cechuje się zabudową stosunkowo mało intensywną, rozmieszczoną wzdłuż dróg, bez wykształcenia lokalnych centrów. Zabudowa jest mało intensywna, głównie rozciągnięta wzdłuż dróg, bez wykształconych lokalnych centrów. W związku z tym, liczba ludności poszczególnych miejscowości nie ma większego znaczenia, ponieważ jest ona silnie rozproszona, co utrudnia realizację zadań samorządowych, np. w zakresie infrastruktury technicznej.
- powiązania komunikacyjne z Inowrocławiem – miasto Inowrocław, posiada stosunkowo duży potencjał społeczno-gospodarczy, stanowi węzeł komunikacyjny, w którym zbiegają się linie kolejowe oraz drogi - krajowe, wojewódzkie i część powiatowych. Układ dróg na

terenie gminy jest skoncentrowany wokół Inowrocławia, co zapewnia korzystne powiązania komunikacyjne, umożliwiające szybki dojazd do miasta (niewielkie odległości i krótki czas jazdy w transporcie indywidualnym).

- liczba sieć małych i średnich miejscowości - bardzo duża liczba miejscowości, w tym duża liczba miejscowości małych lub średniej wielkości. Oznacza to w praktyce brak możliwości wyposażenia większości z nich w instytucje usług publicznych – mogą one działać tylko w niewielkiej ich liczbie, co oznacza, że mieszkańcy większości miejscowości muszą wyjechać poza swoje miejsce zamieszkania dla zaspokojenia nawet podstawowych potrzeb.
- większość powierzchni posiadająca dobre lub bardzo dobre warunki rozwoju rolnictwa, co jest czynnikiem wpływającym ograniczająco na możliwości rozwoju działalności pozarolniczych. Dobre warunki rozwoju rolnictwa wyjaśniają genezę stosunkowo dużego rozproszenia zabudowy.
- warunki fizyczno-geograficzne, które są w niewielkim stopniu zróżnicowane – krajobraz gminy jest równinny, pozbawiony lasów.

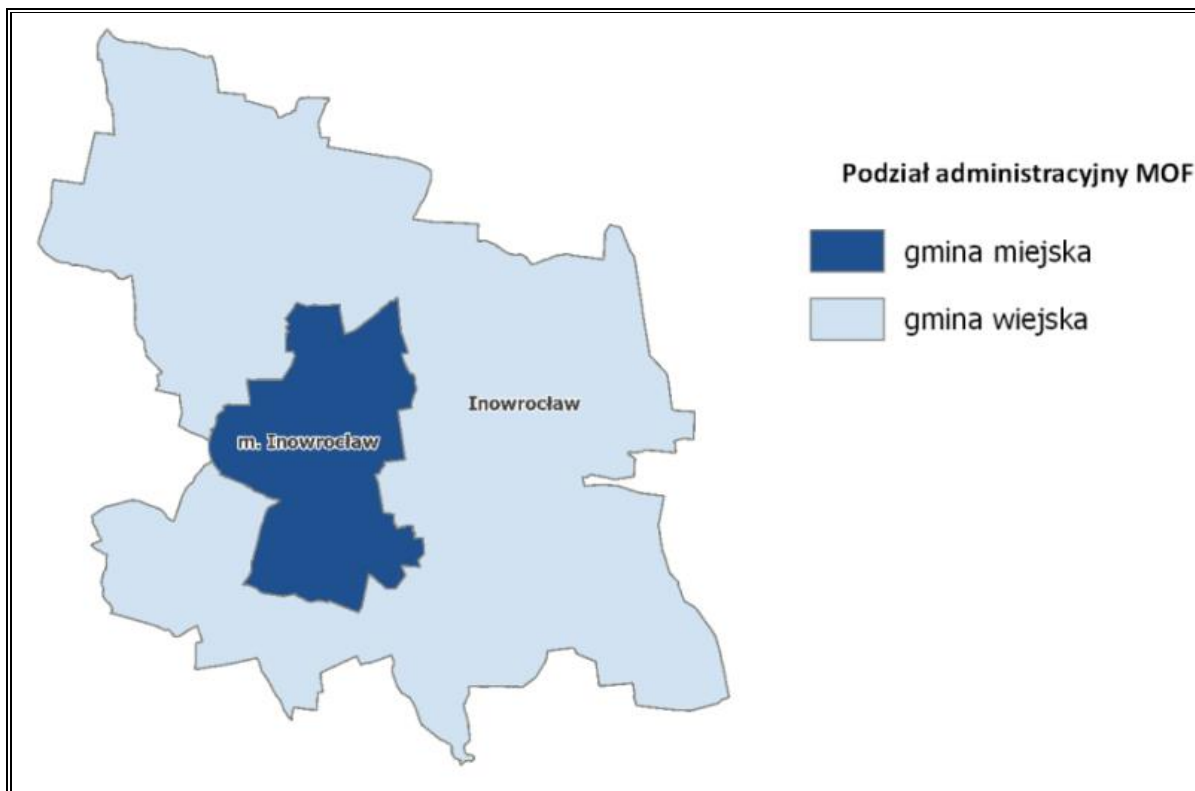
MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY INOWROCŁAWIA

MOF Inowrocławia położony jest w południowej części województwa kujawsko-pomorskiego. Terytorialnie obejmuje miasto rdzeniowe Inowrocław oraz gminę wiejską Inowrocław. Obszar zajmuje powierzchnię 202 km². Na terenie MOF Inowrocławia identyfikuje się występowanie silnych powiązań społeczno-gospodarczych, gdyż miasto Inowrocław pełni rolę siedziby powiatu inowrocławskiego zapewniając wszystkim mieszkańcom obszaru obsługę z zakresu m.in. administracji, szkolnictwa ponadpodstawowego, opieki zdrowotnej. Ponadto na terenie gminy wiejskiej Inowrocław rozwija się osadnictwo podmiejskie, generujące zwiększone przepływy ludności w zakresie codziennych dojazdów do pracy oraz zaspokojenia potrzeb zakresie podstawowych usług. Inowrocław, z uwagi na dobrze rozwiniętą działalność leczniczą bazującą na bogactwie naturalnym, jest również jednym z ważniejszych w kraju ośrodków uzdrowiskowych. Obsługuje zarówno kuracjuszy przebywających na leczeniu uzdrowiskowym w ramach gwarantowanych świadczeń, jak i osoby zainteresowane wizytami komercyjnymi, pochodzące z różnych części kraju.¹³

Ponadto na obszarze MOF Inowrocławia zawiązane zostało porozumienie międzygminne w sprawie powołania ZIT Inowrocław dla realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Miasta Inowrocław i Gminy Inowrocław, poprzedzone uchwałami rad obu gmin w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie ww. porozumienia.

¹³ Strategia Terytorialna Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Inowrocławia

Rysunek 4. Zasięg przestrzenny MOF Inowrocławia

Źródło: Strategia Terytorialna Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Inowrocławia

Walory przyrodnicze

Walorami przyrodniczymi nazywamy wszystkie te elementy i zasoby środowiskowe, ukształtowane bez wpływu i ingerencji człowieka, które mogą stać się celem ruchu turystycznego. Są one jednymi z najważniejszych aspektów branych pod uwagę przy opisywaniu atrakcyjności danego regionu. Mają wpływ nie tylko na turystykę obszaru, ale również na sferę gospodarczą i ekonomiczną. Walory przyrodnicze można sklasyfikować według następującego podziału:

- udział powierzchni terenów zielonych i lasów,
- udział powierzchni terenów będących pod ochroną,
- powierzchnia wód powierzchniowych,
- ukształtowanie powierzchni,
- stan środowiska przyrodniczego.

Największym zagrożeniem dla walorów przyrodniczych jest niewątpliwie człowiek i związana z nim jego aktywność, w tym należy uwzględnić zanieczyszczenie środowiska, urbanizację, a także turystykę.

Flora i fauna

W związku z występowaniem żyznych gleb ornich, gmina Inowrocław cechuje się niewielką ilością lasów na swoim obszarze. Większe ich zagęszczenie występuję w części południowo-wschodniej gminy.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy w 2023 r. wynosiła 333,40 ha. Lesistość (wskaźnik pokrycia lasem określonej powierzchni) wyniosła 1,9%, co jest wartością zdecydowanie niższą od średniej wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego (23,5%) i kraju (29,7%). Lasy publiczne na terenie gminy należą w przeważającej większości do Nadleśnictwa Gniewkowo i w niewielkiej części w okolicach Łojewa (południowa część gminy) do Nadleśnictwa Miradz podlegających pod Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych w Toruniu. Jednak z powodu ich niewielkiej powierzchni, jaką zajmują, odgrywają jedynie uzupełniającą rolę w systemie przyrodniczym gminy.

Tabela 19. Lasy i grunty leśne na terenie gminy Inowrocław

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2023
Powierzchnia gruntów leśnych		
Ogółem	ha	333,40
Lesistość w %	%	1,9
Grunty leśne publiczne ogółem	ha	236,51
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	226,63
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	220,73
Grunty leśne prywatne	ha	96,89
Powierzchnia lasów		
Lasy ogółem	ha	330,82
Lasy publiczne ogółem	ha	233,93
Lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	224,05
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	218,15
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	ha	5,90
Lasy publiczne gminne	ha	9,88
Lasy prywatne ogółem	ha	96,89

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
Podstawowym gatunkiem lasotwórczym w gminie Inowrocław jest sosna (65%), natomiast do pozostałych, uzupełniających gatunków należą m.in. topola, olcha, brzoza i dąb.

Przeciętna lesistość na terenie Nadleśnictwa Gniewkowo wynosi 15%. Dominują bory (59% powierzchni), na których przeważa sosna (89% powierzchni). Pozostałą część stanowią żyzniejsza siedliska lasowe, które są bardziej zróżnicowane gatunkowo, jednak także z przewagą sosny.

Fauna leśna na terenie Nadleśnictwa Gniewkowo jest bardzo zróżnicowana. Zwierzyna gruba reprezentowana jest przez jelenie, daniele, sarny i dziki. Z gatunków chronionych (kiedyś łownych) spotkać można wydrę, bobra, jak również migrującego wilka. Ponadto na tym terenie żyją lisy, zające, bażanty, kuropatwy, borsuki, kuny. Zwierzyna drobna bytująca na terenie nadleśnictwa to lisy, zające, bażanty, kuropatwy, borsuki, kuny i inne.

Gospodarka łowiecka na terenie gminy Inowrocław prowadzona jest w jest w 7 kołach łowieckich: Sokół Nr 46 w Bydgoszczy, Diana Nr 47 w Inowrocławiu, Kujawskie Nr 52 w Inowrocławiu, Ryś Nr 150 w Inowrocławiu, Cyranka Nr 228 w Inowrocławiu, Dzik Nr 12 w Bydgoszczy, Samura Nr 48 w Woli Wapowskiej.¹⁴

Zieleń urządzona

Tereny zieleni urządzonej definiuje się jako tereny wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, pełniące funkcje publiczne, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe, cmentarze, zieleń towarzysząca drogom na terenie zabudowy, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom, dworcem kolejowym oraz obiektom przemysłowym.

Głównymi terenami zieleni urządzonej na obszarze gminy jest: zieleń osiedlowa zajmująca 0,09 ha, zieleń cmentarna o powierzchni 2,40 ha oraz publiczne lasy gminne o powierzchni 9,88 ha. Ogólne zestawienie powierzchni prezentuje poniższa tabela.

Tabela 20. Tereny zielone na obszarze gminy Inowrocław w roku 2023

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Tereny zieleni osiedlowej	0,09
Cmentarze	2,40
Lasy gminne	9,88
Razem	12,37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ważnym elementem o charakterze parkowym są na terenie gminy zabytkowe parki podworskie oraz zabytkowe parki wiejskie. Parki podworskie znajdują się w następujących miejscowościach: Cieślin, Czyste, Gnojno, Kłopot, Latkowo, Łąkocin, Łojewo, Marulewy, Piotrkowice, Trzaski, Kruśliwiec oraz Olszewice.

Z kolei parki wiejskie są zlokalizowane w miejscowościach: Orłowo, Balin, Borkowo, Góra, Jaksice, Krusza Podlotowa, Krusza Zamkowa, Kruśliwiec, Ostrowo Krzyckie, Pławin,

¹⁴ Dane z Urzędu Gminy Inowrocław

Pławinek, Popowice, Sikorowo, Sławęcín, Sławęcinek, Słońsko, Sójkowo, Strzemkowo oraz Trzaski.¹⁴

Formy ochrony przyrody

Formami ochrony przyrody w Polsce, w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Zgodnie z danymi w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody na terenie gminy znajdują się:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich,
- 52 pomniki przyrody i jedna aleja dębowa.

Obszar Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich zajmuje powierzchnię 27 75,91 ha i powstał na mocy rozporządzenia nr 9/1991 Wojewody Bydgoskiego z dnia 14 czerwca 1991 r. w sprawie utworzenia 22 obszarów krajobrazu chronionego w województwie bydgoskim (Dz. Urz. Woj. Bydg. z dnia 10 września 1991 r. Nr 17, poz. 127). Obszar nie jest jednolity geograficznie i przyrodniczo. Obejmuje kompleks leśny - borów świeżych i suchych porastających wydmy i pola wydmowe okolic Rejny, Niemojewa i Radojewic. Jest to jedyny kompleks leśny wśród żyznych czarnych ziem kujawskich. Stanowi on miejsce do spacerów oraz wypoczynku mieszkańców Inowrocławia. Obszar ten integralnie łączy się wąskim korytarzem wzdłuż Kanału Parchańskiego z systemem rozległych mokradeł i bagien tzw. „Gąskich” i „Ostrowskich” —spełniających ważną rolę w retencji wodnej tego fragmentu Kujaw. Pokryte są one siedliskami wilgotnymi i bagiennymi. Obecnie obowiązującym aktem prawnym na tym obszarze jest uchwała nr XI/253/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich.¹⁵

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.) pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków

¹⁵ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewobszarchronionegokrajobrazu.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.OCHK.33> (dostęp: 11.04.2024 r.)

rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie gminy znajdują się 52 pomniki przyrody i jedna aleja dębowa.

Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny jest obszarem, który umożliwia migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Tworzą go liniowe pasy lasów, terenów porośniętych krzewami lub trawami umożliwiające zwierzętom, roślinom i grzybom przemieszczanie się oraz dające schronienie i dostęp do pożywienia.

Przez obszar gminy przebiegają następujące korytarze ekologiczne o randzie ponadlokalnej:¹⁶

- Puszcza Bydgoska - Dolina Warty (KPnC-15A),
- Gopło (KPnC-7).

Wody powierzchniowe

Przez obszar gminy przebiega dział wodny I rzędu oddzielający dorzecza Odry i Wisły. W dorzeczu Wisły leży północno-wschodnia część gminy, która odwadniana jest kilkoma ciekami wpadającymi do Kanału Parchańskiego. Przeważająca część gminy Inowrocław leży natomiast w dorzeczu rzeki Odry i odwadniana jest przez Noteć i jej dopływy (część centralna i południowa) oraz rzekę Smyrnia i Kanał Smyrnia (część północna), chociaż w rzeczywistości obszary te traktować należy jako lokalne tereny bezodpływowe. Część gminy w kierunku południowo-wschodnim od Inowrocławia znajduje się w zlewni cząstkowej cieką biegącego od Turzan w kierunku południowo-zachodnim i uchodzącego do Jeziora Szarłej oraz Kanału Bachorze Małe.

Rzeka Noteć jest główną rzeką płynącą przez południową część gminy Inowrocław. Z powodu małej liczby mostów stanowi istotną barierę terenową dla podziału strukturalnego jednostki. Do niedawna jedyny most znajdował się w południowej części miasta Inowrocławia, co powodowało praktycznie odcięcie komunikacyjne południowej części gminy od pozostałych terenów. W ostatnich latach otwarto drugi most przez który prowadzi obwodnica Inowrocławia, co znacząco ułatwiło komunikację pomiędzy tymi dwoma obszarami gminy. Południowy obszar gminy przecina również Stara Noteć oraz Kanał Bachorze Małe.

Ponadto na terenie gminy Inowrocław znajdują się dwa średniej wielkości jeziora:

¹⁶ Wskazano na podstawie mapy przebiegu korytarzy ekologicznych w Polsce opracowanej przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr. hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego w dwóch etapach, w tym: etap I - w 2005 r. na zlecenie Ministerstwa Środowiska opracowano mapę sieci korytarzy dla obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem potrzeb ochrony kluczowych gatunków dużych ssaków oraz etap II - w 2011 r. we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot (w ramach projektu ze środków EEA/EOG) opracowano kompletną mapę korytarzy istotnych dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych w skali krajowej i kontynentalnej.

- Jezioro Szarlej zajmujące powierzchnię 68,5 ha i objętość 1 572 tys. m³. Jezioro to znajduje się w północnej części rynny Jeziora Gopło,
- Jezioro Piotrkowickie zajmujące powierzchnię 48,7 ha i objętość wody 1 164 tys. m³. Na skutek sztucznego obniżenia lustra wody jezioro to znajduje się w stadium zarastania.

Obszar gminy położony jest w obrębie zlewni następujących Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP): Kanał Parchański (RW2000102796499), Kanał Bachorze (RW60001018817899), Kanał Smyrnia (RW6000101883149), Noteć od Kanału Warta-Gopło do Noteci Zachodniej (RW6000111881999), Stara Noteć (RW6000111882932), Noteć od Noteci Zachodniej do jez. Wolickiego (RW6000161883199) oraz Szarlejskie (LW10408).

Ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) wykazała, że jcwp, w których obszarze leży gmina Inowrocław, odznaczają się złym stanem wód. Szczegóły prezentuje poniższa tabela.

Tabela 21. Ocena stanu jcwp położonych na obszarze gminy

Nazwa i kod jcwp	Ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.)				
	Stan/potencjał ekologiczny	Wskaźniki determinujące stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Wskaźniki determinujące stan chemiczny	Stan (ogólny)
Kanał Parchański (RW2000102796499)	słaby stan ekologiczny	BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V); makrofity, makrobezkręgowce	brak danych	nie dotyczy	zły stan wód
Kanał Bachorze (RW60001018817899)	umiarkowany potencjał ekologiczny	OWO, przewodność, azot ogólny, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V); makrofity, makrobezkręgowce	brak danych	fluoranten, związki tributylocyny; nie dotyczy	zły stan wód
Kanał Smyrnia (RW6000101883149)	słaby stan ekologiczny	OWO, przewodność, azot ogólny, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V); makrofity, makrobezkręgowce	brak danych	nie dotyczy	zły stan wód
Noteć od Kanału Warta-Gopło do Noteci Zachodniej (RW6000111881999)	słaby potencjał ekologiczny	BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy; fitoplankton	brak danych	związki tributylocyny; nie dotyczy	zły stan wód
Stara Noteć (RW6000111882932)	umiarkowany stan ekologiczny	BZT5, OWO; makrofity	brak danych	nie dotyczy	zły stan wód
Noteć od Noteci Zachodniej do jez. Wolickieg (RW6000161883199)	zły potencjał ekologiczny	BZT5, przewodność, azot ogólny, azot azotanowy, fosfor fosforanowy (V); fitoplankton, makrofity	brak danych	nie dotyczy	zły stan wód

Nazwa i kod jcw	Ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.)				
	Stan/potencjał ekologiczny	Wskaźniki determinujące stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Wskaźniki determinujące stan chemiczny	Stan (ogólny)
Szarlejskie (LW10408)	brak danych	nie dotyczy	stan chemiczny poniżej dobrego	Benzo(k)fluoranten; Bromowane difenyletery, Heptachlor	zły stan wód

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Na obszarze gminy obecnie obowiązują Plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry na lata 2022-2027 oraz Plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły na lata 2022-2027. Znajdują się w nich działania dla gminy, zmierzające do poprawy stanu wód.

Obszar szczególnego zagrożenia powodzią

Według Map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego, dostępnych na stronie internetowej Informatycznego Systemu Osłony Kraju, na terenie gminy Inowrocław obszarami szczególnego zagrożenia powodziowego są obszary i tereny zalewowe wzdłuż rzeki Noteci. Najbardziej zagrożonym terenem są obszary zamieszkałe i zurbanizowane, które bezpośrednio sąsiadują z obszarami szczególnego zagrożenia powodzią.¹⁷

Wody podziemne

Gmina Inowrocław położona jest w obrębie utworów czwartorzędowych i trzeciorzędowych. Czwartorzęd na terenie gminy charakteryzuje się stosunkowo małą miąższością, w związku z tym poziomy zalegania wód są płytkie. Obszary znajdujące się w części północno-wschodniej, wschodniej oraz skrajnie południowej są określane, jako pozbawione poziomu użytkowego w utworach czwartorzędowych. Z kolei poziomy trzeciorzędowe o głębokość ok. 50-60 m położone są na północy gminy oraz w jej części środkowej i południowej.

Zgodnie z definicją zawartą w Ramowej Dyrektywie Wodnej 2000/60/WE (RDW) z dnia 23 października 2000 r., Jednolite Części Wód Podziemnych (dalej JCWPd) obejmują wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiających pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych.

Według podziału Polski na 174 JCWPd, teren gminy Inowrocław leży na obszarze JCWPd nr 43 (PLGW600043) obejmująca większość obszaru gminy oraz nr 45 (PLGW200045), leżąca w północo-wschodniej jej części.

¹⁷ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMZP (dostęp: 11.04.2024 r.)

Kompleksowa ocena stanu (chemicznego i ilościowego) JCWPd badanych w ramach monitoringu diagnostycznego w roku 2019, wykonana przez PIG-PIB, wykazała stan ogólny dobry JCWPd nr 45 oraz stan ogólny słaby JCWPd nr 43. Powodem słabego stanu wód było

- przekroczenie wartości progowej dobrego stanu chemicznego wód podziemnych wskaźników: Fe, TOC K, NO₃, SO₄, Na, Cl, HCO₃, As – pierwszy i trzeci kompleks wodonośny. Zasięg zanieczyszczenia oszacowano na 55,92%,
- ascenzja wód słonych dopływających z niżej występujących poziomów wodonośnych piętra mezozoiku (kreda i jura) oraz częściowo zasolonych warstw neogeńsko-paleogeńskich.

Na terenie gminy zlokalizowane są dwa punkty monitoringu wód podziemnych. Punkt nr 782 położony w Sikorowie oraz nr 5733 w miejscowości Balczewo.

Teren gminy Inowrocław leży w obszarze dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP). Są to:¹⁸

- Subzbiornik Inowrocław - Gniezno (nr 143). Jest to zbiornik o powierzchni 4 995 km² i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych wynoszących 92 552 m³/d. Położony jest on na głębokości od 90 m p.p.t. do 140 m p.p.t.,
- Dolina Kopalna Wielkopolska (nr 144). Jest to zbiornik o powierzchni 4 122,40 km² i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych wynoszących 394 298,4 m³/d. Położony jest on na głębokości od 15 m p.p.t. do 90 m p.p.t.

Rzeźba terenu i geologia

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski, obszar gminy położony jest na terytorium jednego makroregionu fizyczno-geograficznego – Pojezierza Wielkopolskiego, w tym dwóch mezoregionów – Pojezierza Żnińsko-Mogileńskiego, obejmującego południowo-zachodni fragment obszaru gminy oraz Równiny Inowrocławskiej obejmującej pozostały obszar gminy.

¹⁸ <https://geologia.pgi.gov.pl/arcgis/apps/MapSeries/index.html?appid=8d14826a895641e2be10385ef3005b3c> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Tabela 22. Położenie gminy Inowrocław wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski

Gmina Inowrocław	
Megaregion	Pozaalpejska Europa Środkowa
Prowincja	Niż Środkowoeuropejski
Podprowincja	Pojezierza Południowobałtyckie
Makroregion	Pojezierze Wielkopolskie
Mezoregion	Pojezierze Żnińsko-Mogileńskie
	Równina Inowrocławska

Źródło:

<https://geologia.pgi.gov.pl/arcgis/apps/MapSeries/index.html?appid=8d14826a895641e2be10385ef3005b3c> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Gmina Inowrocław położona jest w strefie wysoczyzny oraz częściowo w strefie doliny Noteci. Morfogeneza Gminy związana jest z działalnością zlodowacenia fazy poznańsko-dobrzyńskiej. Wysoczyzna morenowa zbudowana z glin zwałowych piaszczystych, zmarglonych z licznymi przewarstwieniami drobnoziarnistymi, pylastymi i zglinionymi tworzy budowę geologiczną tego terenu. W środkowo-wschodniej oraz południowej części Gminy występuje forma płaszczynowa. Przecina ją płytka dolinna forma wodnolodowcowo-wytopiskowa (pas Marcinkowo-Trzaski-Mątwy-Popowice). Znaczna część Gminy jest zajęta przez rozległą równinę moreny dennej, z częstymi formami wklęsłymi i nielicznymi formami wypukłymi. Krajobraz gminy, w porównaniu z obszarami leżącymi na północ od analizowanej jednostki i z tymi leżącymi na południe od niej jest strefą równinną.¹⁹

Pod względem geologicznym, gmina Inowrocław położona jest w obrębie zachodniego skrzydła Antyklinorium Kujawsko-Pomorskiego, którego najbardziej charakterystyczną formą są wysady solne (diapiry) w Inowrocławiu oraz w Górze. Powstały one na wskutek migracji ku powierzchni plastycznych mas solnych. Przebijające późniejsze warstwy (m.in. trzeciorzędowe) spowodowały wyraźne wyniesienie terenu ponad obszary otaczające zarówno w Górze, jak i w Inowrocławiu. Wysad solny w Górze posiada kształt zbliżony do elipsy. W przekroju pionowym ma formę kopuły, przebijającej utwory mezozoiczne i trzeciorzędowe. Wraz z głębokością wysad poszerza się, głównie od strony południowo-wschodniej, natomiast ściany północna i zachodnia zapadają stromo.²⁰

Głównymi utworami przypowierzchniowymi na terenie gminy są gliny zwałowe, ich zwietrzliny oraz piaski, żwiry lodowcowe i mułki rzeczne wykształcone podczas zlodowacenia

¹⁹ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Inowrocław*, str. 27, Załącznik nr 3 do uchwały nr XVI/143/2016 Rady Gminy Inowrocław z dnia 6 maja 2016 r.

²⁰ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Inowrocław*, str. 28, Załącznik nr 3 do uchwały nr XVI/143/2016 Rady Gminy Inowrocław z dnia 6 maja 2016 r.

północnopolskiego. Krajobraz urozmaicają płaty piasków, żwirów, mad rzecznych oraz torfów i namułów pochodzących z okresu holocenu.²¹

Gleby

Przeważającą większość obszary gminy Inowrocław pokrywają urodzajne czarne ziemie właściwe, które tworzą zwykle gleby kompleksu 1 i 2. Występują one głównie w części północnej, północno-zachodniej, południowej (poza doliną Noteci) oraz środkowo-wschodniej gminy. Na wschodzie gminy występują ponadto płaty czarnych ziem zdegradowanych, które miejscami wykształcają dobre kompleksy (2, 4) choć najczęściej zaliczane są do kompleksów mniej urodzajnych (5, 6). Ponadto na obszarze gminy występują także płaty gleb brunatnych właściwych, brunatnych wylugowanych i kwaśnych oraz bielcowych i pseudobielcowych. O bardzo wysokiej jakości i przydatności gleb świadczy struktura według klas bonitacyjnych. Wśród gruntów ornych, ponad 3% to grunty klasy I, a ponad 27% - grunty klasy II. Grunty klas III stanowią ponad 40% ogółu. Powierzchnia gruntów klas IV wynosi 17,5%. Pozostałą część zajmują grunty klas V-VI.²²

Stan jakości powietrza

Województwo kujawsko-pomorskie zostało podzielone na strefy podlegające ocenie stanu powietrza: Zgodnie z przyjętym podziałem, gmina Inowrocław należy do strefy kujawsko-pomorskiej.

W poniższej tabeli zestawiono wyniki klasyfikacji poszczególnych zanieczyszczeń w powietrzu. Dla potrzeb badań substancje, których poziom stężeń ma zostać zmierzony, zostały podzielone na 2 grupy: ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin.

Substancje oceniane ze względu na ochronę zdrowia ludzi:

- dwutlenek siarki (SO₂),
- dwutlenek azotu (NO₂),
- tlenek węgla (CO),
- benzen (C₆H₆),
- ozon troposferyczny (O₃),
- pył zawieszony PM10, oraz zawarte w tym pyłe metale ciężkie (ołów, arsen, kadm, nikiel i benzo(a)piren),
- pył PM2,5.

²¹ <https://geologia.pgi.gov.pl/arcgis/apps/MapSeries/index.html?appid=8d14826a895641e2be10385ef3005b3c> (dostęp: 11.04.2024 r.)

²² *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Inowrocław*, str. 18-19, Załącznik nr 3 do uchwały nr XVII/143/2016 Rady Gminy Inowrocław z dnia 6 maja 2016 r.

Substancje oceniane ze względu na ochronę roślin:

- dwutlenek siarki (SO₂),
- tlenki azotu (NO_x),
- ozon (O₃).

W wyniku klasyfikacji, w zależności od analizy stężeń w danej strefie, można wydzielić następujące klasy stref:

1. Dla substancji, dla których określone są poziomy dopuszczalne lub docelowe:

- **klasa A** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych,
- **klasa C** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe.

Poziom dopuszczalny — oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany.

Poziom docelowy — oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam, gdzie to możliwe w określonym czasie.

2. Dla substancji, dla których określone są poziomy celu długoterminowego:

- **klasa D1** – stężenie ozonu i współczynnik AOT40 nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- **klasa D2** – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego.

Poziom celu długoterminowego — oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie — z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków — w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

3. Dla PM_{2,5}, dla którego określono poziom dopuszczalny dla fazy II:

- **klasa A1** – stężenia PM_{2,5} na terenie strefy nie przekraczają poziomu dopuszczalnego dla fazy II,
- **klasa C1** – stężenia PM_{2,5} przekraczają poziom dopuszczalny dla fazy II.

Poziom dopuszczalny faza II — poziom dopuszczalny określony dla fazy II jest to orientacyjna wartość dopuszczalna, która zostanie zweryfikowana przez Komisję Europejską w świetle dalszych informacji, w tym na temat skutków dla zdrowia i środowiska

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Inowrocław

oraz wykonywalności technicznej. Od 1 stycznia 2020 r. poziom dopuszczalny dla fazy II do osiągnięcia to: 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

W poniższych tabelach zestawiono wyniki klasyfikacji dla strefy kujawsko-pomorskiej.

Tabela 23. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy kujawsko-pomorskiej, uzyskane w ocenie rocznej za rok 2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy													Symbol klasy wynikowej dla ozonu dla obszaru całej strefy
		Kryterium – poziom dopuszczalny							Kryterium – poziom docelowy						Kryterium - poziom celu długoterminowego
		SO ₂	NO ₂	PM10	PM2,5		Pb	C ₆ H ₆	CO	As	B(a)P	Cd	Ni	O ₃	
Faza I	Faza II														
Strefa kujawsko-pomorska	PL0404	A	A	A	A	A1	A	A	A	A	C	A	A	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2023

Tabela 24. Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2023 w strefie kujawsko-pomorskiej, z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia

Zanieczyszczenie	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km ²]	Udział w powierzchni strefy	Liczba mieszkańców obszaru przekroczenia [osoba]	Udział w liczbie mieszkańców strefy
BaP	Poziom docelowy	Śr. roczna	113,2	0,6	191 847	13,9
Ozon	Poziom celu długoterminowego	Śr. 8-godz.	17 568,5	99,9	1 378 139	99,9

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2023

W ocenie jakości powietrza za 2023 na terenie gminy Inowrocław, ze względu na ochronę zdrowia ludzi, w odniesieniu do poziomu docelowego stwierdzono przekroczenie dla stężenia benzo(a)pirenu w pyłe oznaczonym PM10, a w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego stwierdzono przekroczenie dla ozonu.

W celu przywrócenia obowiązujących standardów należy podjąć działania na rzecz poprawy jakości powietrza we wskazanych obszarach, gdzie zostały przekroczone dopuszczalne wartości. Na terenie gminy głównym źródłem zanieczyszczeń są kotłownie indywidualnych gospodarstw domowych oraz zlokalizowane w gminie zakłady produkcyjne.

W ostatnich latach Gmina Inowrocław zrealizowała następujące inwestycje w ramach poprawy stanu powietrza, z których część uzyskała dofinansowanie unijne:

- budowa ścieżki pieszko-rowerowej na odcinku Tupadły – Krusza Zamkowa wraz z rozbudową oświetlenia,
- termomodernizacja budynku Centrum Integracji Społecznej w Łojewie oraz budynku Szkoły Podstawowej im. Księdza Kardynała Wyszyńskiego w Orłowie,
- termomodernizacja Domu Kultury w m. Łojewo (w którym funkcjonuje CIS w Łojewie), na terenie Gminy Inowrocław
- termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w m. Góra,
- termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w m. Jaksice,
- termomodernizacja budynku komunalnego: Gminnego Zakładu Komunalnego w m. Kruśliwiec,
- termomodernizacja budynku komunalnego: świetlicy wiejskiej z remizą OSP w m. Gnojno.

Od 1 stycznia 2024 roku w województwie kujawsko-pomorskim zaczęła obowiązywać uchwała antysmogowa (uchwała nr VIII/136/19 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw). Oznacza to zakaz używania „kopciuchów”, czyli pozaklasowych kotłów na paliwa stałe. Zakazane są też pozaklasowe ogrzewacze pomieszczeń, czyli np. kominki, piece na drewno.

Gmina Inowrocław podpisała porozumienie z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska w Toruniu o współpracy przy realizacji rządowego Programu Czyste Powietrze. Jest to program dotacyjny, którego celem jest wsparcie finansowe mieszkańców w ociepleniu ich domów jednorodzinnych i wymianie nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe. Na terenie gminy działa także Gminny Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, który służy pomocą z zakresu składania wniosków o dofinansowanie w ramach Programu.

Odnawialne źródła energii

Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego, a w efekcie poprawa jakości powietrza może nastąpić także poprzez montaż instalacji odnawialnych źródeł energii. Odnawialnymi źródłami energii są odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące przede wszystkim energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię geotermalną, energię wodną oraz energię otrzymywaną z biomasy i biogazu. Efektywność pracy instalacji wykorzystujących energię odnawialną uzależniona jest jednak od potencjału wykorzystania poszczególnych źródeł i uwarunkowań obszaru, na którym zostaną zlokalizowane.

Energia słoneczna

Warunki dla rozwoju energetyki w województwie kujawsko-pomorskim są korzystne. Gmina Inowrocław położona jest na obszarze, gdzie potencjał energii użytecznej wynosi około 1 040-1 080 kWh/m². Oznacza to, że na terenie gminy istnieje możliwość pozyskania energii słonecznej na cele ciepłownicze i energetyczne. Uzyskana energia wykorzystywana jest głównie dla potrzeb gospodarstw domowych, ale obiektów użyteczności publicznej. W ostatnich latach wzrosło zainteresowanie wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii oraz ich dostępność. Można zatem wnioskować, że na jej terenie wśród właścicieli prywatnych zlokalizowane są indywidualne instalacje wykorzystujące energię słoneczną.

Energia wiatru

Pozyskiwanie energii z wiatru jest bardzo korzystne z punktu widzenia ochrony środowiska.. Energia wiatru jest uzależniona od warunków terenowych tj. ukształtowania terenu i jego pokrycia. Gmina Inowrocław znajduje się w strefie korzystnych warunków dla rozwoju energetyki wiatrowej. Na tutejszym terenie energia wiatru na wysokości 30 m nad poziomem gruntu wynosi ok. 1 000-1 250 kWh/m²/rok, co stanowi wysoką wartość w skali kraju. Na obszarze gminy Inowrocław funkcjonują farmy wiatrakowe.

Energia wody

Energia wody wykorzystywana jest głównie do wytwarzania energii elektrycznej za pośrednictwem turbiny wodnej połączonej z prądnicą. Elektrownie wodne buduje się najczęściej na terenach górzystych lub w miejscach, gdzie jest możliwe piętrzenie wody. Wyższe spiętrzenie i większa masa przepływającej wody przyczyniają się do większej ilości energii elektrycznej możliwej do wytworzenia. Małe elektrownie wodne (MEW) dzieli się dodatkowo na: mikro elektrownie wodne, mini elektrownie wodne, małe elektrownie wodne. Na terenie gminy Inowrocław z powodu niskiego potencjału energetycznego cieków wodnych do lokalizacji instalacji wykorzystujących energię wody, obecnie nie funkcjonuje żadna mała elektrownia wodna (MEW).

Energia geotermalna

Gmina Inowrocław znajduje się w obszarze basenu kredowego, który charakteryzuje się występowaniem wód geotermalnych w utworach węglanowo piaszczystych dolnej i górnej kredy. Temperatura wód geotermalnych na głębokości 2000 m p.p.t., zlokalizowanych w obrębie gminy wynosi około 70°C. Uznaje się, że wydobycie wód geotermalnych jest opłacalne, gdy do głębokości 2 km temperatura osiąga 65°C. Należy jednak uwzględnić jeszcze inne czynniki determinujące opłacalność wydobycia – mineralizację, głębokość zalegania złoża czy wydajność eksploatacyjną. Na terenie gminy energia geotermalna nie jest wykorzystywana na szerszą skalę. W zakresie geotermii płytkiej wykorzystywane są pompy ciepła przez osoby indywidualne.

Energia z biomasy

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych (Dz.U. 2024 poz. 20 ze zm.) biomasa to ulegające biodegradacji części produktów, odpady lub pozostałości pochodzenia biologicznego z rolnictwa, łącznie z substancjami roślinnymi i zwierzęcymi, leśnictwa i rybołówstwa oraz powiązanych z nimi działów przemysłu, w tym z chowu i hodowli ryb oraz akwakultury, a także ulegająca biodegradacji część odpadów przemysłowych i komunalnych, w tym z instalacji służących zagospodarowaniu odpadów oraz uzdatniania wody i oczyszczania ścieków. Duże zasoby ziem wykorzystywanych rolniczo stwarzają możliwość wykorzystania biomasy w energetyce cieplnej. Zatem z powodu rolniczego charakteru obszaru gminy, biomasa wykorzystywana może być do produkcji energii na indywidualne potrzeby w gospodarstwach.

Energia z biogazu

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii biogaz to gaz uzyskany z biomasy, w szczególności z instalacji przeróbki odpadów zwierzęcych lub roślinnych, oczyszczalni ścieków oraz składowisk odpadów. Z kolei biogaz rolniczy jest gazem otrzymywanym w procesie fermentacji metanowej surowców rolniczych, produktów ubocznych rolnictwa, płynnych lub stałych odchodów zwierzęcych, produktów ubocznych, odpadów lub pozostałości z przetwórstwa produktów pochodzenia rolniczego lub biomasy leśnej, lub biomasy roślinnej zebranej z terenów innych niż zaewidencjonowane jako rolne lub leśne, z wyłączeniem biogazu pozyskanego z surowców pochodzących ze składowisk odpadów, a także oczyszczalni ścieków, w tym zakładowych oczyszczalni ścieków z przetwórstwa rolno-spożywczego, w których nie jest prowadzony rozdział ścieków przemysłowych od pozostałych rodzajów osadów i ścieków. Na obszarze gminy nie funkcjonuje obecnie żadna biogazownia rolnicza.

3.2 Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna

Transport drogowy

Układ drogowy na terenie gminy Inowrocław tworzą:

- Drogi krajowe:
 - nr 25 łącząca Inowrocław z Bydgoszczą,
 - nr 15 łącząca Inowrocław z Toruniem i Poznaniem,
- Drogi wojewódzkie:
 - nr 252 relacji Inowrocław – Włocławek,
 - nr 251 relacji Wągrowiec – Żnin – Inowrocław,
 - nr 400 relacji Latkowo - Więclawice.
- drogi powiatowe oraz drogi gminne i wewnętrzne.

Sieć dróg gminnych umożliwia komunikację między poszczególnymi jednostkami osadniczymi gminy. Część dróg, która jest w dobrym stanie technicznym, stwarza warunki do przejazdów zarówno pasażerskich, jak i towarowych.

Według przeprowadzanych Generalnych Pomiarów Ruchu przez GDDKiA co 5 lat w okresie 2000-2020/21²³, ogólny średni ruch dobowy pojazdów na obszarze gminy ulega corocznemu zwiększeniu.

W związku z budową obwodnicy Inowrocławia i zmianą przebiegu dróg krajowych, średni ruch dobowy pojazdów na tutejszym obszarze należy rozpatrywać oddzielnie dla okresu lat 2000-2015 i dla badań z lat 2020/21.

W okresie 2000-2015 zwiększył się on o 54,39% na odcinku drogi prowadzącym z Inowrocławia w kierunku południowym do Markowic/Strzelna oraz o 66,10% na odcinku prowadzącym z Inowrocławia w kierunku północnym do Gniewkowa/Torunia. Wzrost o 25,48% zanotował również ruch na drodze krajowej nr 25 na odcinku z Inowrocławia w kierunku północnym do Złotnik Kujawskich.

²³ Ze względu na pandemię COVID-19 i związane z nią ograniczenia, wpływające m.in. na natężenie i rozkłady ruchu na drogach, przeprowadzenie GPR wymagało od wszystkich zaangażowanych podmiotów zastosowania szeregu działań zaradczych i zmian organizacyjnych i metodologicznych (m.in. wydłużono okres realizacji pomiarów na drogach krajowych na rok 2021).

Tabela 25. Średnia dobowa ilość pojazdów na drodze krajowej nr 15 i 25 w latach 2000-2015

Rok pomiaru	Droga krajowa nr 15		Droga krajowa nr 25
	Odcinek Strzelno/Markowice – Inowrocław	Odcinek Inowrocław - Gniewkowo	Odcinek Złotniki Kujawskie – Inowrocław
2000	6 819	7 097	7 209
2005	7 983	8 630	8 870
2010	9 802	10 410	9 783
2015	10 528	11 788	9 046

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GDDKiA, *Generalny pomiar Ruchu w roku 2000, 2005, 2010 i 2015*
 W roku 2019 ukończona została budowa obwodnicy miasta Inowrocławia, która omija je od strony wschodniej i północnej. Obwodnica przebiega w dominującej większości na terenie gminy Inowrocław. Jej głównym zadaniem jest wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrum miasta.

Od miejscowości Markowice do węzła Latkowo notuje się na niej średni dobowy ruch powyżej 10 000 pojazdów. Na odcinku od węzła Latkowo do węzła Sławęcinek spada on do wartości 4 339 pojazdów, co pokazuje że jest to najmniej wykorzystywany odcinek obwodnicy. Na wylotowych drogach krajowych w kierunku Bydgoszczy (DK 25) i Torunia (DK 15) odnotowano także ruch powyżej 10 000 pojazdów na dobę.

Tabela 26. Średnia dobowa ilość pojazdów na drodze krajowej nr 15 i 25 w latach 2020/21

Droga krajowa nr 15			
Markowice - w. Tupadły /DW412/	w. Tupadły /DW412/ - w. Jacewo /DW252/	w. Jacewo /DW252/ - w. Latkowo /DK25/	w. Latkowo /DK25/ - Gniewkowo /ul. Powstańców Wielkopolskich (DW246)/
10 539	11 458	10 919	12 366
Droga krajowa nr 25			
Złotniki Kuj. /ul. Wiejska (DW246)/ - w. Sławęcinek /DW251/		w. Sławęcinek /DW251/ - w. Latkowo /DK15/	
10 263		4 339	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GDDKiA, *Generalny pomiar Ruchu w roku 2020/21*

Transport kolejowy

Obszar gminy wyróżnia się znaczną ilością linii kolejowych, gdyż sąsiadujące z nią miasto Inowrocław stanowi ważny węzeł kolejowy, w którym krzyżuje się wiele linii (w tym o znaczeniu ogólnokrajowym). Przez Inowrocław i obszar gminy przebiegają linie łączące północ (Trójmiasto, Bydgoszcz, Olsztyn) z południową częścią kraju (Katowice, Chorzów, Wrocław) oraz te łączące zachód (Poznań, Szczecin) ze wschodem (Warszawa).

Przez teren gminy przebiegają następujące linie kolejowe:

— Linia 353 – Poznań Wschód – Skandawa,

- Linia 131 – Chorzów Batory – Tczew,
- Linia 231 – Inowrocław Rąbinek – Mogilno,
- Linia 741 – Mimowola – Jaskowice.

Na obszarze gminy, na linii nr 131, w miejscowości Jaksice zlokalizowana jest jedna stacja kolejowa. Według danych Urzędu Transportu Kolejowego obsługiwała ona w roku 2022 około 20-49 pasażerów na dobę.

Transport lotniczy

Na terenie gminy Inowrocław zlokalizowane jest częściowo cywilne lotnisko AeroKlubu Kujawskiego. Lotnisko posiada jeden pas główny o długości 760 metrów oraz 2 pasy o wymiarach 690 i 390 metrów. Wszystkie one posiadają nawierzchnię trawiastą.

W północno-wschodniej części gminy zlokalizowane jest również wojskowe lotnisko Inowrocław – Latkowo należące do 56 Bazy Lotniczej i posiadające trawiasty pas o długości około 2 000 metrów.

Najbliższym portem lotniczym jest znajdujący się w odległości około 40 km w kierunku północno-zachodnim od miasta Inowrocławia Port Lotniczy im. Ignacego Jana Paderewskiego Bydgoszcz.

3.3 Mieszkalnictwo

Z danych GUS zestawionych w poniższej tabeli wynika, że ogólna liczba mieszkań na przestrzeni analizowanych lat zwiększyła się o 7,42%. Liczba izb wzrosła o 10,84%, natomiast powierzchnia użytkowa mieszkań zwiększyła się o 12,54%.

Tabela 27. Stan infrastruktury mieszkaniowej na terenie gminy Inowrocław w latach 2018 - 2023

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mieszkania	-	3 529	3 574	3 651	3 698	3 750	3 791
Izby	-	15 307	15 532	16 267	16 496	16 757	16 967
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	333 117	338 824	354 787	361 825	368 981	374 886

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Wzrost liczby mieszkań świadczy o korzystnym rozwoju gminy Inowrocław pod względem mieszkalnictwa oraz zainteresowaniem nim pod względem osiedleńczym.

W analizowanym okresie przeciętna powierzchnia mieszkaniowa jednego mieszkania zwiększyła się o 4,5 m² (4,77%). Podobny trend przyjął wskaźnik przeciętnej powierzchni

użytkowej mieszkania na 1 osobę (wzrost o 3,0 m², tj. 10,60%) oraz wskaźnik mieszkań na 1 000 mieszkańców notując wzrost o 16,4 tj. 5,47%.

Tabela 28. Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy Inowrocław w latach 2018 - 2023

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	94,4	94,8	97,2	97,8	98,4	98,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	28,3	28,7	29,6	30,1	30,7	31,3
Mieszkania na 1000 mieszkańców	-	299,8	302,2	304,3	308,0	311,5	316,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W analizowanym okresie na terenie gminy nastąpił wzrost wyposażenia mieszkań w instalacje sanitarne – łazienkę, wodociąg i centralne ogrzewanie. W 2023 roku:

- 98,8% mieszkań w gminie miało dostęp do sieci wodociągowej;
- 92,2% mieszkań w gminie posiadało łazienkę;
- 85,2% mieszkań w gminie posiadało centralne ogrzewanie;

Poniższa tabela pokazuje szczegółowe dane na temat mieszkań wyposażonych w instalacje techniczne na terenie gminy.

Tabela 29. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Wodociąg	%	98,0	98,1	98,8	98,8	98,8	98,8
Łazienka	%	88,1	88,2	91,9	92,0	92,2	92,2
Centralne Ogrzewanie	%	79,3	79,6	84,6	84,9	85,1	85,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Obecnie na terenie gminy obowiązuje Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Inowrocław na lata 2021 - 2025 przyjęty uchwałą nr XXXIV/341/2021 Rady Gminy Inowrocław z dnia 23 września 2021 r. Mieszkaniowy zasób Gminy Inowrocław na dzień 31 grudnia 2020 r. składał się z 22 budynków, w których znajdowało się 95 lokali mieszkalnych oraz lokali z przeznaczeniem na najem socjalny, w tym 1 budynek wspólnoty mieszkaniowej.

Priorytetowym celem planowanych inwestycji jest zapewnienie bezpieczeństwa najemcom. W związku z tym w pierwszej kolejności będą realizowane zadania mające na celu wznowienie i zabezpieczenie instalacji technicznych, zabezpieczeń przeciwpożarowych oraz inne działania zmierzające do utrzymania zasobu w stanie co najmniej nie pogorszonym, a w szczególności sprawnych instalacji: elektrycznych, c.o., odgromowych oraz przewodów dymowych i wentylacyjnych.

W zakresie standardu lokali będą realizowane przede wszystkim zadania mające na celu zapewnienie sprawnych i odpowiednich do kubatury źródeł ciepła, sprawnej wentylacji w pomieszczeniach kuchennych i łazienkach oraz sprawnej stolarki okiennej i drzwiowej.

3.4 Zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną

Obecność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie jednostki samorządu terytorialnego istotnie podnosi jakość życia mieszkańców poprzez zapewnienie ciągłości dostaw wody spełniającej wszelkie normy sanitarne oraz odbioru i oczyszczania ścieków. Wyposażenie obszaru w podstawową infrastrukturę techniczną zwiększa również atrakcyjność osiedleńczą dla potencjalnych mieszkańców oraz inwestorów.

Sieć kanalizacyjna

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w roku 2023 długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wyniosła 52,1 km i na przestrzeni lat 2019-2023 wzrosła o 6,0 km tj. 13,02%. Procent budynków mieszkalnych podłączonych do infrastruktury kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych na terenie gminy na przestrzeni lat 2019-2023 wzrósł o 6,6 p. proc. do poziomu 21,0%.

Tabela 30. Infrastruktura kanalizacyjna gminy Inowrocław w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Długość sieci kanalizacyjnej [km]	46,1	46,1	46,3	46,3	52,1
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych na terenie gminy [%]	14,4	14,4	14,5	19,8	21,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
 Na części obszaru gminy zgodnie z uchwałą nr XXXII/310/2020 Rady Miejskiej Inowrocławia z dnia 17 grudnia 2020 roku wyznaczona została aglomeracja Inowrocław o RLM 78 198, która oprócz miasta Inowrocław obejmuje następujące miejscowości: Cieślin (w części), Gnojno (w części), Kłopot (w części), Jacewo (w części), Sójkowo (w części), Komaszycy (w części), Marulewy (w części), Jaksice (w części), Strzemkowo (w części), Sławęcinek (w części), Sławęciny (w części), Kruśliwiec (w części), Trzaski (w części) oraz Batkowo (w części). Główną oczyszczalnią ścieków w powyższej aglomeracji jest mechaniczno-biologiczna z pogłębionym usuwaniem biogenów miejska oczyszczalnia ścieków komunalnych w Inowrocławiu, o średniej dobowej przepustowości $Q_{sr}/d = 30\ 000\ m^3/d$ i projektowanej wydajności 192 500 RLM. Bezpośrednim odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Rów RH Rąbiński wpadający do Noteci.

Średnie roczne wartości wskaźników w ściekach dopływających i odpływających z miejskiej oczyszczalni ścieków w Inowrocławiu w roku 2022 spełniają wymagania rozporządzenia w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.²⁴

W pozostałych częściach gminy, niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej, podstawową infrastrukturą techniczną w zakresie gospodarki ściekowej stanowią przydomowe oczyszczalnie ścieków i zbiorniki bezodpływowe. Przydomowe oczyszczalnie oraz zbiorniki bezodpływowe znajdują się na obszarach, na ogół rozproszonej zabudowy mieszkalnej, gdzie podłączenie budynków do kanalizacji jest obecnie ekonomicznie nieuzasadnione, ze względu na wysokie koszty. Następnie nieczystości płynne dostarczane są taborem asenizacyjnym do punktu zlewnego zlokalizowanego na terenie oczyszczalni ścieków. W przyszłości zakłada się jednak stopniową kanalizację terenów wiejskich nie tylko ze względu na korzyści ekologiczne, ale przede wszystkim w celu poprawy warunków życia mieszkańców.

W poniższej tabeli zaprezentowano liczbę zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Inowrocław.

Tabela 31. Informacje dotyczące ilości zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ilość zbiorników bezodpływowych [szt.]	2 032	2 042	2 062	2 065	2 116	2 136
Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]	436	435	443	487	545	573

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
 Analizując powyższą tabelę obserwujemy, że w analizowanym okresie ilość zbiorników bezodpływowych zwiększyła się o 104 szt. (5,12%), a ilość przydomowych oczyszczalni ścieków wzrosła o 137 szt. (31,42%).

Sieć wodociągowa

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, na terenie gminy Inowrocław w roku 2023 długość sieci wodociągowej wynosiła 209,5 km i na przestrzeni lat 2019-2023 wzrosła o 2,15%. Procent budynków mieszkalnych podłączonych do infrastruktury wodociągowej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych na terenie gminy na przestrzeni lat 2019-2023 wzrósł o 2,1 p. proc. do poziomu 95,7%.

²⁴ Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, *Sprawozdanie z wykonania KPOŚK za 2022 rok*

Tabela 32. Infrastruktura wodociągowa gminy Inowrocław w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Długość sieci wodociągowej [km]	205,1	205,8	208,5	208,7	209,5
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury wodociągowej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych na terenie gminy [%]	93,6	93,7	94,6	96,7	95,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Na terenie gminy w obszarze aglomeracji Inowrocław zlokalizowane są dwie następujące strefy ochronne ujęć wód podziemnych:

- ujęcie wód podziemnych w miejscowości Strzemkowo składa się ze studni nr 1 i nr 2 zlokalizowanych na dz. nr 11/10 obręb 0041 Strzemkowo, gmina Inowrocław oraz studni nr 3 zlokalizowanej na dz. 31/2 obręb 0041 Strzemkowo, gmina Inowrocław. Na podstawie decyzji Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Zarząd Zlewni w Inowrocławiu znak: BD.ZUZ.1.4100.143.5.2018.PK z dnia 29 czerwca 2020 r. strefa ochronna ujęcia wód podziemnych obejmuje: dla studni nr 1 i nr 2 obszar w promieniu 8 m od zarysu obudowy każdej ze studni, w granicach istniejącego ogrodzenia stacji uzdatniania wody: dla studni nr 3 ustalono strefę w granicach istniejącego ogrodzenia o nieregularnym kształcie, w następujących odległościach od zarysu obudowy studni: 6 m od północy, 3,5 m od wschodu oraz 10 m od zachodu i południa.
- ujęcie wód podziemnych w miejscowości Cieślin składa się ze studni nr 4 i nr 5a zlokalizowanych na dz. 5/1 obręb 0006 Cieślin, gmina Inowrocław. Na podstawie decyzji Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Zarząd Zlewni w Inowrocławiu znak: BD.ZUZ.1.4100.143.3.2018.PK z dnia 29 czerwca 2020 r. strefa ochronna ujęcia wód podziemnych obejmuje: dla studni nr 4 i nr 5a obszar w granicach istniejącego ogrodzenia o wymiarach 25 m x 42 m.

Na terenie ochrony bezpośredniej należy:

- odprowadzać wody opadowe lub roztopowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarować ich tereny zielenią,
- odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- ograniczyć wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń do poboru wody.

Obszar gminy Inowrocław jest zaopatrywany w wodę z następujących wodociągów publicznych grupowego zaopatrzenia: Strzemkowo, Dziennice, Cieślin, Łojewo, Jaksice oraz Tupadły.

Zgodnie z bieżącymi wynikami monitoringu wody wydawanych przez akredytowane laboratoria, stwierdzono przydatność wody do spożycia przez ludzi i brak istotnych zagrożeń dla zdrowia konsumentów korzystających z wody z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia na terenie gminy Inowrocław.²⁵

Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy Inowrocław nie funkcjonuje centralny system ciepłowniczy i nie działają przedsiębiorstwa ciepłownicze, co jest spowodowane wiejskim charakterem gminy. Ciepło odbiorcom dostarczane jest za pomocą indywidualnych kotłowni i systemów grzewczych, które zaspokajają potrzeby budynków mieszkalnych oraz obiektów publicznych. W celach grzewczych najczęściej wykorzystywany jest węgiel, olej opałowy, natomiast w mniejszym stopniu gaz ziemny, energia elektryczną czy biomasa.

Budownictwo wielorodzinne ogranicza się do istnienia niewielkich bloków przy byłych PGR-ach, których systemy grzewcze również oparte są o kotłownie lokalne.

Ciepło wykorzystywane jest do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budownictwie mieszkaniowym, przygotowania posiłków w gospodarstwach domowych, ogrzewania pomieszczeń i przygotowania c.w.u., na potrzeby technologiczne w szkołach i innych obiektach usługowych.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w 2023 roku, łącznie 3 231 mieszkań na terenie gminy Inowrocław było wyposażonych w centralne ogrzewanie, tj. 85,2%. Od 2018 roku ich liczba wzrosła o 432 mieszkania tj. 15,43%.

Tabela 33. Wyposażenie mieszkań na terenie gminy Inowrocław w instalacje centralnego ogrzewania w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mieszkania wyposażone w instalacje c.o.						
Ogółem	2 799	2 844	3 090	3 138	3 190	3 231
Mieszkania wyposażone w instalacje c.o. – w % ogółu mieszkań						
Ogółem	79,3	79,6	84,6	84,9	85,1	85,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

²⁵ <http://gzkkrusliwiec.com.pl/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Budynki użyteczności publicznej na terenie gminy Inowrocław ogrzewane są głównie olejem opałowym, węglem, energią elektryczną lub gazem płynnym. Na obszarach zgazyfikowanych budynki użyteczności publicznej opalane są gazem z istniejącego gazociągu.

Źródłami ciepła dla budynków wielorodzinnych w gminie Inowrocław są:

- WM Dom Nauczyciela – kotłownia olejowa,
- WM Cieślin – kotłownia węglowa,
- SM Kujawianka – kotłownia olejowa,
- SM Wierzchosławice, budynki w miejscowości Gnojno – węzeł cieplny, pozostałe budynki posiadają indywidualne ogrzewanie,
- Kujawska Spółdzielnia Mieszkaniowa – kotłownia olejowa.

Ze względów przestrzenno-funkcjonalnych na terenie gminy Inowrocław nie jest planowane budowanie zbiorczych ciepłowni. Brak również planów i prognoz dotyczących powstania takich przedsięwzięć w przyszłości. Ze względu na rolniczy charakter obszaru gminy oraz znaczne rozproszenie zabudowy, stosunkowo niewielkie zapotrzebowanie na ciepło, realizacja przedsięwzięcia związanego z uruchomieniem przedsiębiorstwa ciepłowniczego obsługującego mieszkańców gminy, byłoby bardzo kosztowne i najprawdopodobniej ekonomicznie nieuzasadnione.

Jedyna zmiana w systemie ciepłownictwa może wynikać z przejścia na alternatywne paliwa odnawialne lub opalenie gazowe po przeprowadzeniu gazyfikacji gminy. Część mieszkańców indywidualnie będzie wykorzystywać gaz ziemny do celów grzewczych.

Zaopatrzenie w gaz ziemny

Na terenie gminy Inowrocław funkcjonuje sieć gazowa. Obecnie w gaz ziemny zaopatrywane są miejscowości: Balin, Jacewo, Kłopot oraz Latkowo. Ogólny stopień gazyfikacji obszaru gminy wynosi 4,84%.²⁶

Źródło zasilania na tym terenie stanowią gazociągi średniego ciśnienia zlokalizowane na terenie miasta Inowrocław. Eksploatowana infrastruktura gazowa na terenie gminy obejmuje:

- Gazociąg relacji Gniewkowo-Inowrocław DN 150 MOP 5,5 MPa,
- Gazociąg relacji Gniewkowo-Inowrocław DN 200 MOP 5,5 MPa,
- Gazociąg relacji Inowrocław-Kruszwica DN 00 MOP 5,5 MPa,
- Gazociąg relacji Latkowo-Weronika DN 150 MOP 5,5 MPa,
- Odgałęzienie wysokiego ciśnienia do Tuczna DN 50 MOP 5,5 MPa,
- Stacja pomiarowa wysokiego ciśnienia Q= 16 000 m³/h, Latkowo, Gmina Inowrocław.

²⁶ https://www.psgaz.pl/mapasystemu/PSG_data/index_2497.html

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego długość czynnej sieci gazowej ogółem w roku 2023 wyniosła 34 858 m, z czego długość sieci przesyłowej wyniosła 2 610 m, a długość sieci rozdzielczej 32 246 m. W tym samym roku liczba czynnych przyłączy do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych) wyniosła 98 szt. (wzrost o 71,93% w stosunku do roku 2018). Liczba osób korzystająca z infrastruktury sieciowej w roku 2023 wyniosła 863 osób (7,4% wszystkich mieszkańców gminy) i wzrosła o 126,51% w stosunku do roku 2018. Szczegółowe informacje dotyczące sieci gazowej na terenie gminy zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 34. Infrastruktura gazowa na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023

Wyszczególnienie		Jedn. miary	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Długość czynnej sieci ogółem w m		m	37 360	34 516	34 516	34 516	34 525	34 858
w tym:	Długość czynnej sieci przesyłowej w m	34 407	31 470	34 407	31 470	2 601*	2 610	2 610
	Długość czynnej sieci rozdzielczej w m	2 953	3 046	2 631	3 046	31 915*	31 915	32 246
Czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych)		szt.	57	66	73	79	88	98
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych		szt.	35	43	50	55	64	73
Odbiorcy gazu		gosp.	26	200	210	220	225	236
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem		gosp.	15	172	186	198	206	212
Zużycie gazu w MWh		MWh	466,1	3 327,1	3 636,5	4 301,0	3 861,2	3 535,5
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w MWh		MWh	124,1	3 280,9	3 540,6	4 137,4	3 708,8	3 480,6
Ludność korzystająca z sieci gazowej		osoba	381	953	803	835	841	863
		%	3,2	8,1	6,7	7,0	7,0	7,4

* w roku 2021 Główny Urząd Statystyczny zastosował zmiany metodologiczne w podawaniu długości czynnej sieci przesyłowej i rozdzielczej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Struktura infrastruktury elektroenergetycznej na terenie gminy Inowrocław składa się z:

- Stacji elektroenergetycznej 110 kV „Inowrocław Mątwy”,
- Stacji elektroenergetycznej 110 kV „Inowrocław Marulewska”,
- Linii elektroenergetycznej 2x400kV Pątnów – Jasiniec,
- Linii elektroenergetycznej 220kV Pątnów – Bydgoszcz Jasiniec tor II
- Linii elektroenergetycznej 110kV Gniewkowo – Inowrocław Marulewska,
- Linii elektroenergetycznej 110kV Mątwy – Marulewska,
- Linii elektroenergetycznej 110kV Pakość – Inowrocław Mątwy,
- Linii elektroenergetycznej 110kV Inowrocław Mątwy – Rąbin,

- Linii elektroenergetycznej 110kV Inowrocław Mątwy – Kruszwica,
- Linii elektroenergetycznej 110kV Inowrocław Mątwy – Soda Mątwy I,
- Linii elektroenergetycznej 110kV Inowrocław Mątwy – Soda Mątwy II,
- Linii elektroenergetycznych SN i nn,
- Stacji transformatorowych SN/nn.

Na obszarze gminy energia elektryczna rozprowadzana jest poprzez linie średniego napięcia do poszczególnych stacji transformatorowych SN/nn znajdujących się na jej terenie, z których wyprowadzona jest sieć niskiego napięcia, trafiająca bezpośrednio do odbiorców końcowych.

Potrzeby mieszkańców w zakresie zasilania w energię elektryczną są zaspokojone. Stan zaopatrzenia gminy w energię elektryczną jest zadowalający.

Telekomunikacja

Na terenie gminy Inowrocław zlokalizowane są stacje bazowe telefonii komórkowej różnych nadawców sygnałów, typu GSM, UMTS i LTE, których transmisja mowy i danych może odbywać się w różnych pasmach częstotliwości. Są to stacje:

- Trzaski, Trzaski 20 – operator: P4 Sp. z o.o., Orange Polska S.A., T-Mobile Polska S.A.,
- Marcinkowo, Marcinkowo 12 – operator: P4 Sp. z o.o.,
- Jaksice, ul. Nowe Osiedle 8 – operator: Polkomtel Sp. z o.o.,
- Sławęcinek, Sławęcinek 37a – operator: P4 Sp. z o.o.,
- Łąkocin, ŁĄKOCIN dz. nr 54 – operator: T-Mobile Polska S.A.

Część mieszkańców gminy jest zadowolona z dostępu do Internetu. Jednakże nie wszystkie potrzeby mieszkańców w tym zakresie są w pełni zaspokojone, m.in. jakość połączenia i transferu danych (w tym przede wszystkim w miejscowości Sławęcina i Sławęcinek). Ograniczeniami w tym zakresie są bariery zarówno techniczne jak i kosztowe.

Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami jest jednym z ważniejszych zagadnień ochrony środowiska. Niewłaściwe postępowanie z odpadami wywiera negatywny wpływ na otaczającą przyrodę, zdrowie ludzi oraz warunki bytowe. Z tego powodu istotne jest prowadzenie racjonalnej gospodarki oraz minimalizacja ilości powstających odpadów.

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego obowiązuje Plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028.

Na obszarze gminy obowiązuje *Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Inowrocław (uchwała nr XXII/209/2020 Rady Gminy Inowrocław z dnia 23 września 2020 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy*

Inowrocław zmieniona uchwałą nr LXI/544/2023 Rady Gminy Inowrocław z dnia 22 czerwca 2023 r.). Określa on szczegółowe zasady w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy.

Na terenie gminy Inowrocław funkcjonuje zorganizowany system wywozu odpadów komunalnych. Obecnie są nim objęci właściciele nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy. Właściciele nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne, gospodarują nimi we własnym zakresie. Nadzór nad realizacją obowiązków określonych w ustawie i gminnym Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Inowrocław sprawuje Wójt.

Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany dla mieszkańców gminy Inowrocław zlokalizowany jest w Krusliwcu 12. Prowadzona jest w nim selektywna zbiórka odpadów komunalnych (powstałych na nieruchomościach zamieszkałych) dostarczanych przez właścicieli nieruchomości ich własnym transportem.

Łączna ilość odebranych odpadów komunalnych z terenu gminy Inowrocław w roku 2023 wyniosła 4 760,19 Mg, z czego 2 980,92 Mg stanowiły odpady zmieszane, a 1 779,27 Mg odpady zebrane selektywnie. W porównaniu z rokiem 2021 ilość odpadów zmniejszyła się o 5,15%.

Szczegóły dotyczące odpadów zebranych z obszaru gminy zostały przedstawione w tabelach poniżej.

Tabela 35. Ilość odpadów odebranych z terenu gminy Inowrocław w roku 2021, 2022 i 2023

Rodzaj odpadów		Masa odebranych odpadów w 2021 r. [t]	Masa odebranych odpadów w 2022 r. [t]	Masa odebranych odpadów w 2023 r. [t]
Odpady zebrane ogółem				
Łącznie		5 018,86	4 931,68	4 760,19
Odpady zebrane selektywnie				
Ogółem		1 929,76	1 854,58	1 779,27
w tym	papier i tektura	164,63	159,33	203,58
	Szkło	283,11	259,66	224,14
	tworzywa sztuczne	116,24	193,22	4,36
	metale	0,00	0,16	0,00
	tekstylia	1,16	3,44	2,58
	niebezpieczne	0,00	0,64	0,67
	zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne razem	3,63	0,00	0,00
z tego:	zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne - niebezpieczne	1,93	0,00	0,00

Rodzaj odpadów		Masa odebranych odpadów w 2021 r. [t]	Masa odebranych odpadów w 2022 r. [t]	Masa odebranych odpadów w 2023 r. [t]
	Wielkogabarytowe	62,39	35,36	46,64
	Biodegradowalne	1 038,64	962,95	1 105,04
	zmieszane odpady opakowaniowe	259,96	239,82	192,26
	pozostałe	0,00	0,00	0,00
Zebrałe odpady zmieszane				
Ogółem		3 089,10	3 077,10	2 980,92
w tym:	z gospodarstw domowych	2 698,84	2 575,08	2 579,31
	z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	390,26	502,02	401,61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych wymagany do osiągnięcia w roku 2023 wynosił 35,00%. Gmina Inowrocław osiągnęła poziom wynoszący 38,62% a więc wypełniła ustawowy obowiązek. Ponadto osiągnięty w 2023 r. poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania wyniósł 31,53%.²⁷

Do gospodarki odpadami zaliczyć należy również kwestie utylizacji azbestu i wyrobów zawierających azbest. Na terenie gminy obowiązuje *Program usuwania azbestu dla Gminy Inowrocław na lata 2012-2032*. Głównymi założeniami dokumentu jest aktywizacja działań związanych z oczyszczeniem terenu gminy Inowrocław z azbestu, tj. wyrobów budowlanych zawierających azbest, jak również pozostałych wyrobów zawierających azbest i odpadów azbestowych. Masę zinwentaryzowanych i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest na terenie gminy prezentuje poniższa tabela.

Tabela 36. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Inowrocław w [kg] – dane z bazy azbestowej (stan na kwiecień 2024 r.)

Zinwentaryzowane		
Razem	9 289 267	100,00%
Osoby fizyczne	8 481 243	100,00%
Osoby prawne	808 024	100,00%
Unieszkodliwione		
Razem	1 464 873	15,77%
Osoby fizyczne	1 416 562	16,70%
Osoby prawne	48 311	5,98%
Pozostałe do unieszkodliwienia		
Razem	7 824 395	84,23%

²⁷ Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Inowrocław za 2023 r.

Osoby fizyczne	7 064 682	83,30%
Osoby prawne	759 713	94,02%

Źródło: Baza Azbestowa, <https://bazaazbestowa.gov.pl>

3.5 Podsumowanie sfery przestrzennej

Gmina posiada atrakcyjne położenie geograficzne, tj. w sąsiedztwie Inowrocławia oraz komunikacyjne, tworzone przez główne szlaki drogowe tj. drogi krajowe nr 15 i 25. Podstawowym zagrożeniem jest rosnące natężenie ruchu na powyższych drogach.

Obszary w bezpośrednim sąsiedztwie Inowrocławia, podlegają procesowi suburbanizacji tj. rozwojowi osadnictwa. Na pozostałym obszarze przeważa rolnictwo. Głównym ośrodkiem usługowo-społecznym jest miejscowość Jaksice.

Pod względem środowiskowym, obszar gminy posiada umiarkowane walory przyrodnicze. Obszar gminy jest w większości bezleśny a istniejące lasy odgrywają jedynie uzupełniającą rolę w systemie przyrodniczym gminy. Z form ochrony przyrody na obszarze gminy wyznaczone zostały: obszar chronionego krajobrazu Lasów Balczewskich oraz 52 pomniki przyrody i jedna aleja dębowa. Ponadto przez obszar gminy przebiegają korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym.

Przeważają gleby dobrej i średniej jakości, wobec czego gmina posiada potencjał dla rozwoju produkcji rolniczej.

Stan środowiska przyrodniczego ocenić można jako średni. Na obszarze gminy występuje zanieczyszczenie powietrza oraz zły stan wód powierzchniowych. Pozytywnym aspektem jest natomiast dobry stan wód podziemnych oraz wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, głównie instalacji fotowoltaicznych oraz siłowni wiatrowych. Ponadto realizowane są również działania na rzecz poprawy jakości powietrza.

Na terenie gminy następuje rozwój mieszkalnictwa. Standard mieszkań jest zróżnicowany, ale obserwuje się poprawę stanu technicznego zasobu mieszkaniowego. Ponadto na rozwój mieszkalnictwa na danym terenie wpływ ma również jego uzbrojenie w infrastrukturę techniczną.

Na obszarze gminy wyznaczona została aglomeracja ściekowa Inowrocław o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 78 198, która obejmuje infrastrukturę kanalizacyjną składającą się z sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków komunalnych w Inowrocławiu. W 2022 r. procent budynków mieszkalnych podłączonych do infrastruktury kanalizacyjnej wyniósł 18,9%. Aglomeracja oprócz miasta Inowrocław obejmuje miejscowości: Cieślin (w części), Gnojno (w części), Kłopot (w części), Jacewo (w części), Sójkowo (w części), Komaszycy (w części), Marulewy (w części), Jaksice (w części), Strzemkowo (w części), Sławęcinek (w części),

Sławęcín (w części), Kruśliwiec (w części), Trzaski (w części) oraz Batkowo (w części). W pozostałych częściach gminy, niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej, podstawową infrastrukturą techniczną w zakresie gospodarki ściekowej stanowią przydomowe oczyszczalnie ścieków i zbiorniki bezodpływowe. W przypadku infrastruktury wodociągowej, do sieci podłączonych w 2022 r. było 96,7% budynków mieszkalnych. Wskazuje to na dużą dysproporcję pomiędzy poziomem skanalizowania i zwodociągowania gminy. Obszar gminy jest zaopatrywany w wodę z wodociągów publicznych grupowego zaopatrzenia: Strzemkowo, Dziennice, Cieślin, Łojewo, Jaksice oraz Tupadły.

Na tutejszym terenie funkcjonuje sieć gazowa. Brak jest natomiast sieci ciepłowniczej. Budynki ogrzewane są z indywidualnych i lokalnych kotłowni. Cały obszar gminy jest zelektryfikowany i istnieje tutaj uporządkowany system gospodarki odpadami. W ramach regulaminu, właściciele nieruchomości są zobowiązani do utrzymania czystości oraz porządku na terenach swoich posesji. Część miejscowości posiada dostęp do światłowodu

4. Analiza zdolności inwestycyjnej

Analiza zdolności do realizacji wydatków inwestycyjnych ma na celu określenie i ocenę możliwości gminy w zakresie pokrycia wydatków inwestycyjnych. Pozwala także ocenić ogólną sytuację finansową jednostki samorządu terytorialnego.

Odzwierciedleniem sytuacji ekonomicznej każdej jednostki samorządu terytorialnego jest jej budżet – roczny plan dochodów, wydatków oraz przychodów i rozchodów. Informacje o sytuacji finansowej pozwalają na racjonalne gospodarowanie publicznymi zasobami pieniężnymi w celu właściwego wypełniania zadań wobec mieszkańców. Podstawowym aktem prawnym regulującym proces budżetowania w jednostkach samorządu terytorialnego jest ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2023 poz. 1270 ze zm.).

Dochody Budżetu Gminy

Dochody budżetu Gminy Inowrocław na przestrzeni lat 2018-2023 wzrosły o 50,97%, z czego dochody majątkowe zwiększyły się o 356,37%, a dochody bieżące o 40,57%. W okresie tym, udział dochodów bieżących zmniejszył się o 6,63 p. proc. Dochody bieżące są źródłem finansowania zadań własnych i to na ich wysokość Gmina ma możliwość oddziaływania. Im większy ich udział w budżecie, tym łatwiejszy i bardziej przewidywalny jest proces prognozowania budżetu. Wzrostowi dochodów bieżących sprzyja wzrost lokalnej bazy ekonomicznej, co w dłuższym okresie czasu zwiększa bazę podatkową.

W tabeli poniżej przedstawiono dane nt. struktury dochodów w budżecie Gminy Inowrocław w latach 2018-2023.

Tabela 37. Struktura dochodów majątkowych i bieżących Gminy Inowrocław w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody ogółem	zł	53 171 681,32	59 347 782,20	65 306 590,01	76 470 334,13	83 772 428,27	80 244 489,31
Dochody majątkowe ogółem	zł	1 742 340,00	2 808 500,86	2 878 218,22	11 145 396,27	8 463 846,20	7 951 542,34
Udział w dochodach ogółem	%	3,28%	4,73%	4,41%	14,57%	10,10%	9,91%
Dochody bieżące ogółem	zł	51 429 341,32	56 539 281,34	62 428 371,79	65 324 937,86	75 308 582,07	72 292 946,97
Udział w dochodach ogółem	%	96,72%	95,27%	95,59%	85,43%	89,90%	90,09%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu

Wydatki Budżetu Gminy

Wydatki budżetu Gminy Inowrocław w 2023 r. wzrosły o 33,57%, w porównaniu z 2018 r., z czego wydatki majątkowe zwiększyły się o 15,30%, a wydatki bieżące o 38,00%. Na przestrzeni analizowanych lat odnotowano niewielki spadek udziału wydatków majątkowych w kwocie wydatków ogółem. Wydatki majątkowe pełnią funkcję wydatków rozwojowych, przekładając się bezpośrednio na wzrost potencjału mieszkaniowego, turystycznego i inwestycyjnego, a przede wszystkim na poprawę jakości życia mieszkańców.

W tabeli poniżej przedstawiono dane nt. struktury wydatków w budżecie Gminy Inowrocław w latach 2018-2023.

Tabela 38. Struktura wydatków majątkowych i bieżących Gminy Inowrocław w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Wydatki ogółem	zł	60 865 096,28	62 578 276,73	65 868 240,46	75 377 518,55	88 123 809,38	81 300 055,70
Wydatki majątkowe ogółem	zł	11 877 522,14	8 940 582,36	8 346 228,08	13 606 117,51	15 212 908,89	13 695 272,92
Udział w wydatkach ogółem	%	19,51%	14,29%	12,67%	18,05%	17,26%	16,85%
Wydatki bieżące ogółem	zł	48 987 574,14	53 637 694,37	57 522 012,38	61 771 401,04	72 910 900,49	67 604 782,78
Udział w wydatkach ogółem	%	80,49%	85,71%	87,33%	81,95%	82,74%	83,15%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu

Nadwyżka operacyjna

Nadwyżka operacyjna to różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi, co oznacza, że Gmina posiada możliwości finansowe na prowadzenie nowych inwestycji lub spłatę zadłużenia.

Tabela 39. Nadwyżka operacyjna Gminy Inowrocław w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody bieżące	zł	51 429 341,32	56 539 281,34	62 428 371,79	65 324 937,86	75 308 582,07	72 292 946,97
Wydatki bieżące	zł	48 987 574,14	53 637 694,37	57 522 012,38	61 771 401,04	72 910 900,49	67 604 782,78
Nadwyżka operacyjna	zł	2 441 767,18	2 901 586,97	4 906 359,41	3 553 536,82	2 397 681,58	4 688 164,19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu

Na podstawie informacji z wykonania budżetu, należy zauważyć, że Gmina spełnia wymogi wynikające z przepisu art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych dotyczące spełnienia dopuszczalnego wskaźnika zadłużenia, jak również wykonane dochody bieżące były we wszystkich ww. latach wyższe od wykonanych wydatków bieżących.

Wynik Budżetu Gminy

W tabeli poniżej przedstawiono wysokość wydatków budżetowych na tle dochodów, obrazując tym samym wynik budżetowy.

Tabela 40. Wynik budżetu Gminy Inowrocław w latach 2018-2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody budżetowe ogółem	Zł	53 171 681,32	59 347 782,20	65 306 590,01	76 470 334,13	83 772 428,27	80 244 489,31
Wydatki budżetowe ogółem	Zł	60 865 096,28	62 578 276,73	65 868 240,46	75 377 518,55	88 123 809,38	81 300 055,70
Wynik budżetowy	Zł	-7 693 414,96	-3 230 494,53	-561 650,45	1 092 815,58	-4 351 381,11	-1 055 566,39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu

Polityka inwestycyjna Gminy polega na świadomym i celowym wyborze przedsięwzięć inwestycyjnych według ustalonych kryteriów oraz na odpowiednim doborze źródeł ich finansowania, co znajduje odzwierciedlenie w planowaniu strategicznym. Rozwój społeczno-gospodarczy możliwy jest nie tylko dzięki dochodom własnym, ale również dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym, dlatego też, środki te stanowią niewątpliwe wsparcie dla budżetu samorządu lokalnego.

Gmina Inowrocław aplikuje o środki zewnętrzne, pozyskując je na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, a także inwestycje w sferze rozwoju społeczności lokalnej. Należy zaznaczyć, że każda inwestycja pociąga za sobą konkretne wydatki z budżetu, które znajdują odzwierciedlenie we wzroście wydatków majątkowych.

Ze względu na ograniczone możliwości finansowe, nie każda inwestycja jest finansowana ze środków własnych. Część inwestycji współfinansowanych jest z funduszy zewnętrznych, jednakże i tego typu projekty, pomimo znacznego dofinansowania w formie bezzwrotnych dotacji, wymagają poniesienia przez Gminę określonego wkładu własnego. Wysoki udział wydatków majątkowych związanych z inwestycjami w ogólnej strukturze wydatków Gminy wynika z tego, że wykorzystuje ona szanse w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, które wspierają realizację inwestycji najważniejszych z punktu widzenia jej rozwoju.

Źródłem największych wydatków Gminy jest realizacja zadań własnych z zakresu oświaty oraz pomocy rodzinie. Prognozuje się, że w przyszłych latach to właśnie te działalności jednostek samorządu lokalnego na szczeblu lokalnym będą generowały również najwyższe wydatki. Wzrost wydatków na oświatę i pomoc rodzinie nie wpływa korzystnie na planowanie inwestycji, bowiem środki, które jednostka samorządu terytorialnego mogłaby przeznaczyć na działania inwestycyjne i rozwój infrastruktury technicznej, będą musiały zostać zapewnione w budżecie na realizację zadań z zakresu oświaty i pomocy rodzinie.

W budżecie Gminy wyodrębniane są środki stanowiące fundusz sołecki. Fundusz sołecki jest formą budżetu partycypacyjnego i stanowi system wsparcia inicjatyw lokalnych, umożliwiającą realizację ważnych społecznie przedsięwzięć na terenie sołectw. Są to środki finansowe wyodrębnione w budżecie gminy, które są zagwarantowane dla sołectw na wykonanie przedsięwzięć służących poprawie warunków ich życia.

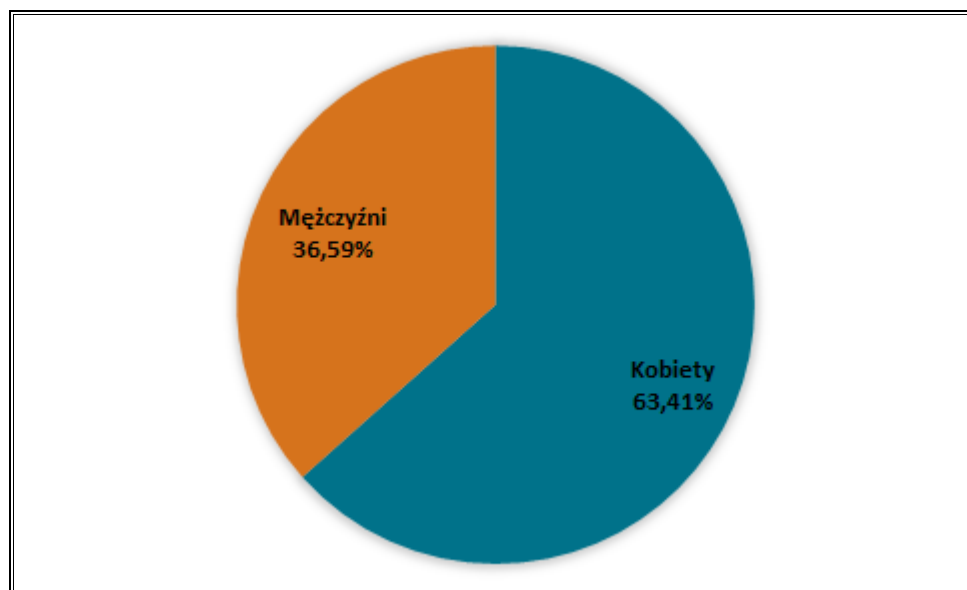
5. Analiza potencjału jakości życia i wyniki badania ankietowego

W celu pogłębienia diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Inowrocław przeprowadzono badanie ankietowe, mające na celu rozpoznanie rzeczywistych potrzeb społeczno-gospodarczych oraz wizji rozwoju na najbliższe lata. Formularz ankietowy składał się z 4 pytań półotwartych, które dotyczyły oceny działań mających największy wpływ na rozwój gminy w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Badanie ankietowe prowadzono w dwóch okresach: od 06.06.2024 r. do 20.06.2024 r. oraz od 04.09.2024 r. do 13.09.2024 r. Ankiety można było wypełnić elektronicznie za pośrednictwem formularza internetowego. Ponadto ankieta była dostępna w siedzibie Urzędu Gminy Inowrocław oraz w serwisie internetowym Urzędu Gminy <http://gminainowroclaw.eu/> i w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy.

Ankiety wypełniły 164 osoby. Większość respondentów stanowiły kobiety, których udział w ogólnej liczbie badanych wyniósł 63,41%, a udział mężczyzn 36,59%.

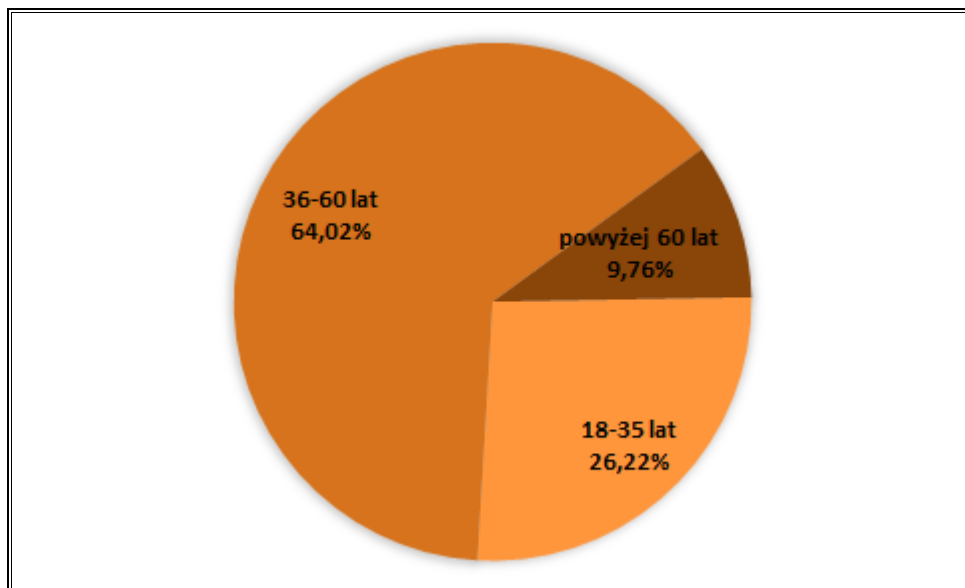
Wykres 8. Ankietowani według płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Największy odsetek ankietowanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym 36-60 lat (64,02%), kolejną grupą były osoby w przedziale wiekowym 18-35 lat (26,22%), a następnie osoby w przedziale wiekowym powyżej 60 lat (9,76%). W badaniu nie brały udziału osoby w wieku do 17 lat włącznie.

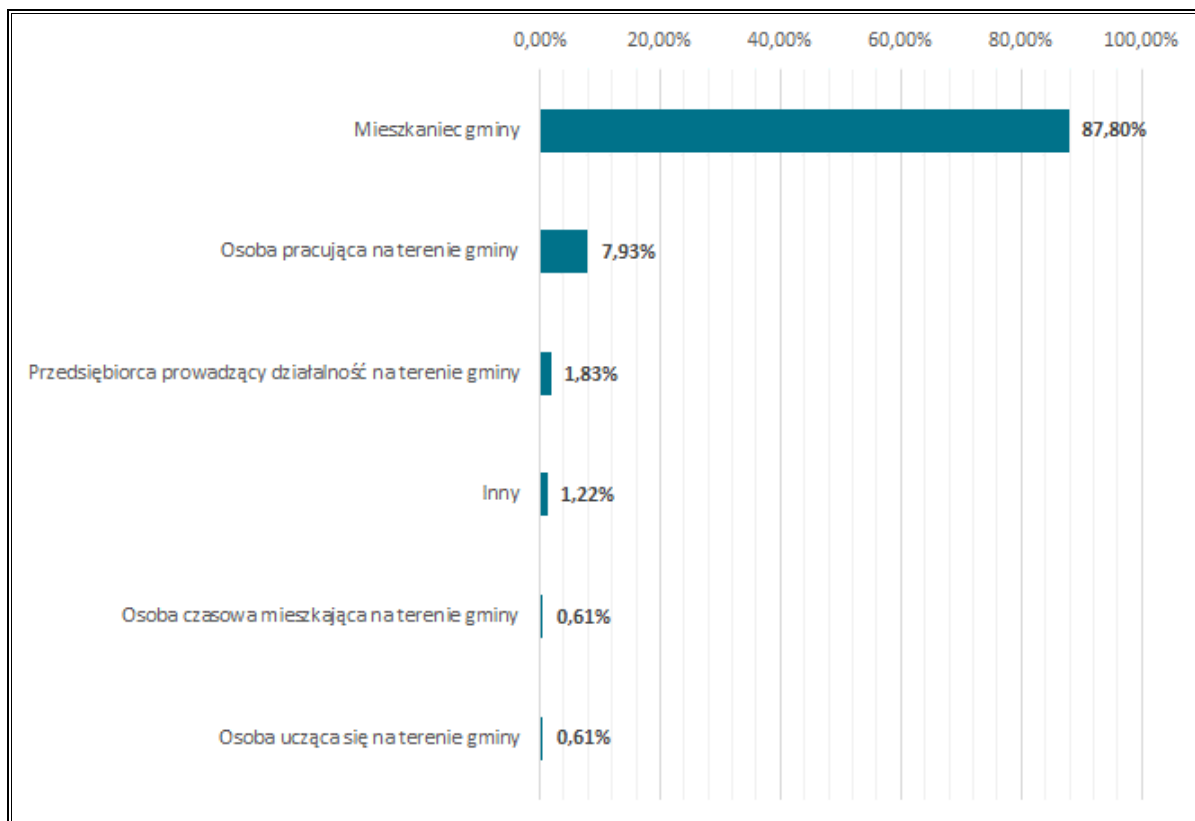
Wykres 9. Ankietowani według wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Największą część respondentów stanowili mieszkańcy gminy (87,80%), następnie osoby pracujące na terenie gminy (7,93%), przedsiębiorcy prowadzący działalność na terenie gminy (1,83%), pozostałe osoby (1,22%), osoby czasowo mieszkające na terenie gminy (0,61%) oraz osoby uczące się na terenie gminy (0,61%).

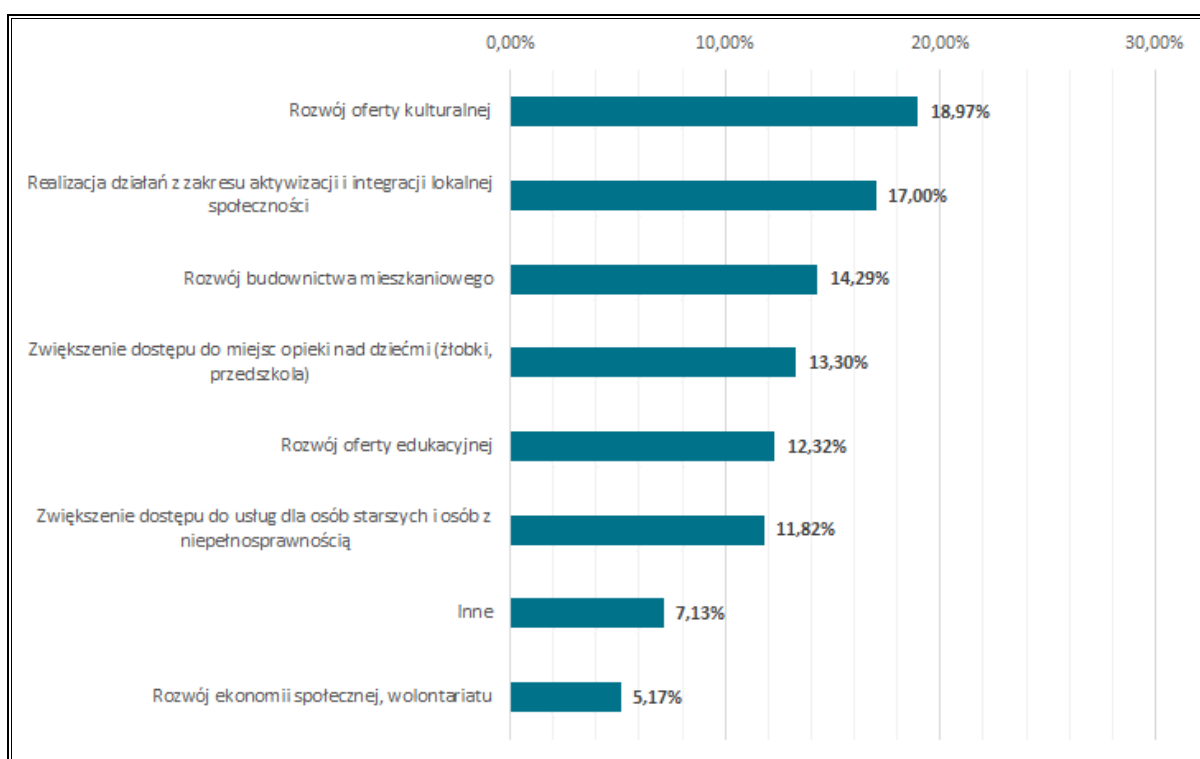
Wykres 10. Podział interesariuszy wg formy życia społecznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Na pytanie dotyczące oceny działań mających największy wpływ na rozwój Gminy w wymiarze społecznym, ankietowani wskazali w kolejności: na rozwój oferty kulturalnej (18,97%), realizację działań z zakresu aktywizacji i integracji lokalnej społeczności (17,00%), rozwój budownictwa mieszkaniowego (14,29%), zwiększenie dostępu do miejsc opieki nad dziećmi (żłobki, przedszkola) (13,30%), rozwój oferty edukacyjnej (12,32%), zwiększenie dostępu do usług dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością (11,82%) i rozwój ekonomii społecznej, wolontariatu (5,17%). Pozostałe 7,13% obejmowało inne działania wskazane przez ankietowanych. Wszystkie stanowiły działania infrastrukturalne i zostały ujęte w następujących wykresach.

Wykres 11. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 1. Jakie działania Państwa zdaniem wpłyną na rozwój Gminy w wymiarze społecznym?

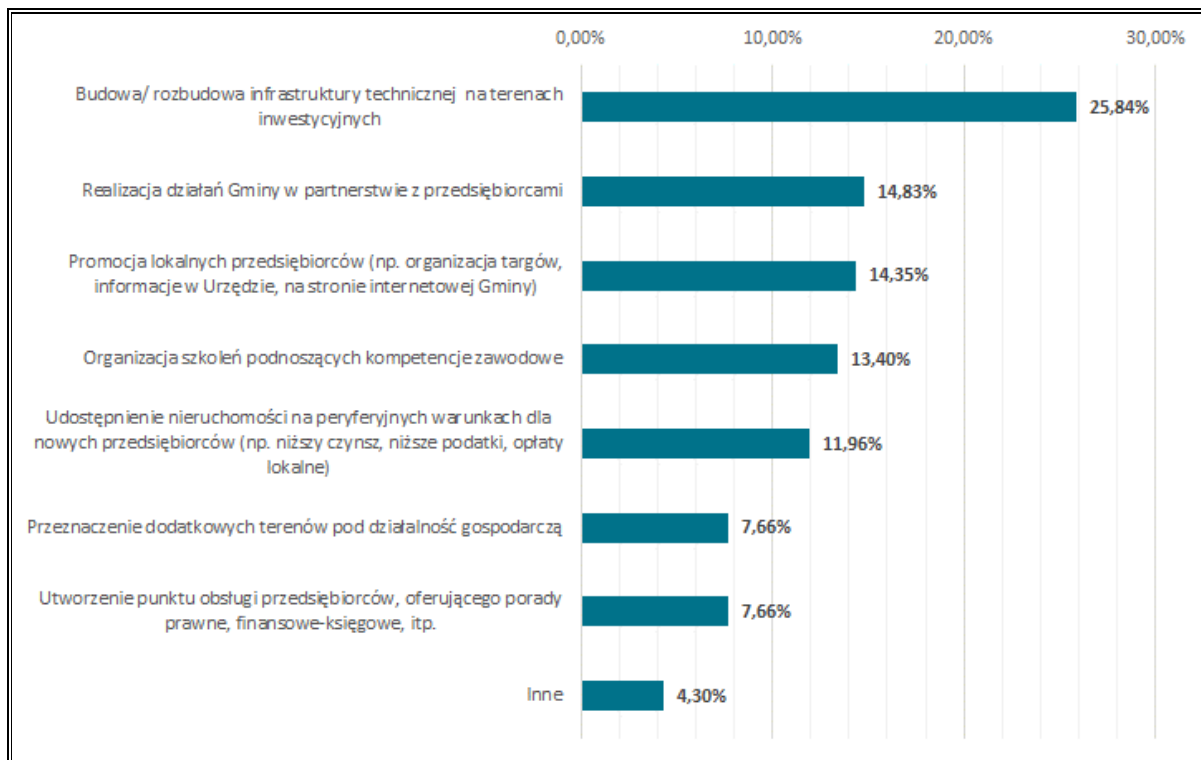

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Na pytanie dotyczące oceny działań, które w największym stopniu umożliwią rozwój Gminy w wymiarze gospodarczym, ankietowani wskazali kolejno na: budowę/ rozbudowę infrastruktury technicznej na terenach inwestycyjnych (25,84%), realizacją działań Gminy w partnerstwie z przedsiębiorcami (14,83%), promocję lokalnych przedsiębiorców (np. organizacja targów, informacje w Urzędzie, na stronie internetowej Gminy) (14,35%), organizację szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe (13,40%), udostępnienie nieruchomości na peryferyjnych warunkach dla nowych przedsiębiorców (np. niższy czynsz, niższe podatki, opłaty lokalne) (11,96%), przeznaczenie dodatkowych terenów pod działalność gospodarczą (7,66%), utworzenie punktu obsługi przedsiębiorców, oferującego porady

prawne, finansowe-księgowo, itp. (7,66%) oraz inne działania wskazane przez ankietowanych (4,30%), które obejmowały w głównej mierze rozbudowę i modernizację sieci wodno-kanalizacyjnej czy wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy.

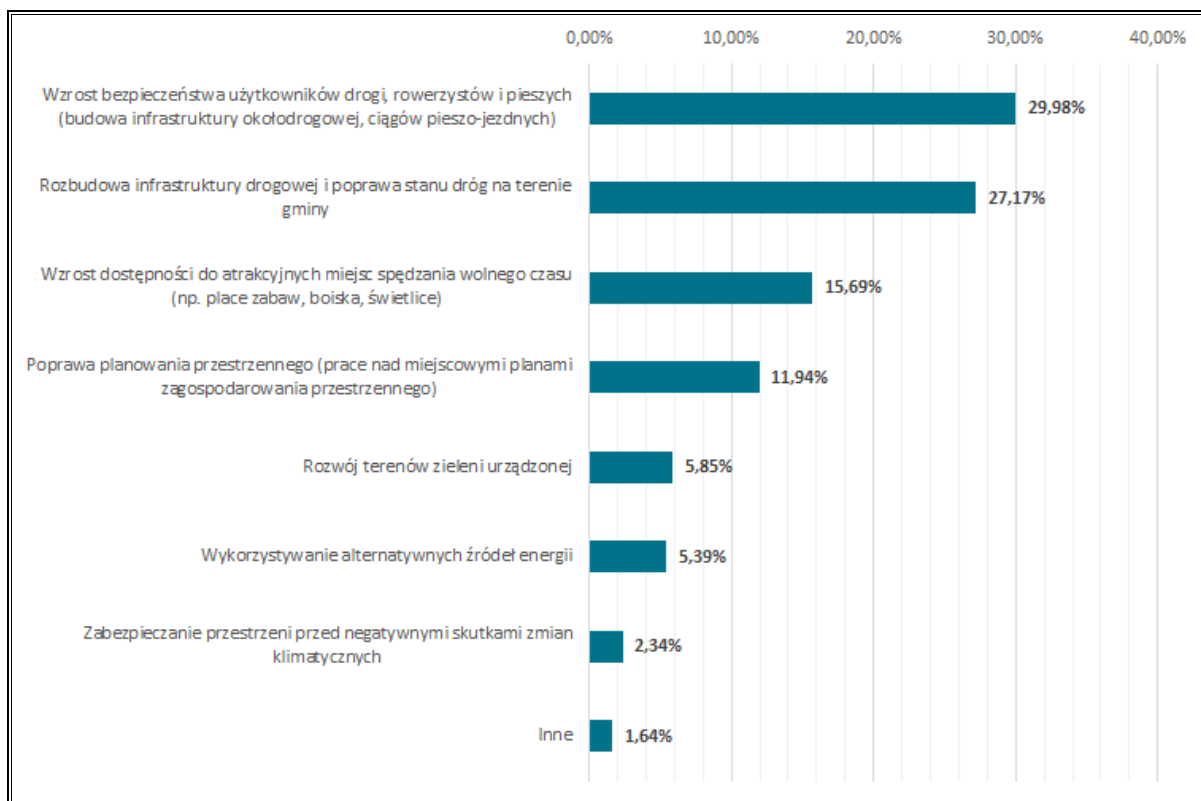
Wykres 12. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 2. Jakie działania Państwa zdaniem w największym stopniu umożliwią rozwój Gminy w wymiarze gospodarczym?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Na pytanie dotyczące oceny działań, które przyczynią się do rozwoju Gminy w wymiarze przestrzennym, ankietowani wskazali kolejno na: wzrost bezpieczeństwa użytkowników drogi, rowerzystów i pieszych (budowa infrastruktury okołodrogowej, ciągów pieszko-jezdných) (29,98%), rozbudowę infrastruktury drogowej i poprawę stanu dróg na terenie gminy (27,17%), wzrost dostępności do atrakcyjnych miejsc spędzania wolnego czasu (np. place zabaw, boiska, świetlice) (15,69%), poprawę planowania przestrzennego (prace nad miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego) (11,94%), rozwój terenów zieleni urządzonej (5,85%), wykorzystywanie alternatywnych źródeł energii (5,39%), zabezpieczanie przestrzeni przed negatywnymi skutkami zmian klimatycznych (2,34%) oraz pozostałe działania wskazane przez ankietowanych (1,64%), które obejmowały w głównej mierze rozbudowę sieci przystanków autobusowych i połączeń komunikacyjnych, modernizację infrastruktury drogowej oraz budowę światłowodu.

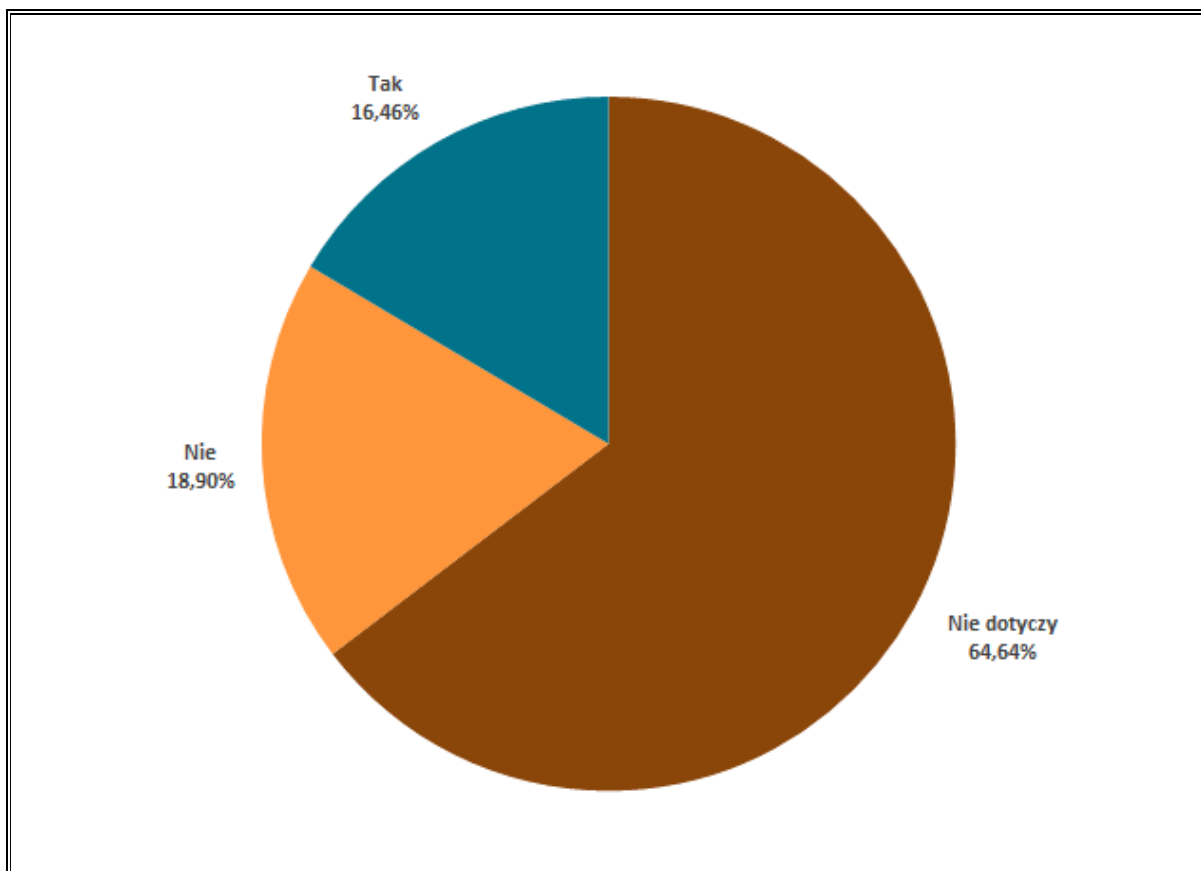
Wykres 13. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 3. Jakie działania Państwa zdaniem przyczynią się do rozwoju Gminy w wymiarze przestrzennym?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

W ostatnim pytaniu ankietowani wskazywali czy są zainteresowani rozwojem własnych działań w perspektywie do 2030 r. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej lub non-profit na terenie gminy. Zdecydowana większość (64,64%) wskazała odpowiedź „Nie dotyczy”. 18,90% respondentów wskazało odpowiedź „Nie”. Natomiast jedynie 16,46% potwierdziło zainteresowanie rozwojem. Wśród wskazywanych odpowiedzi znalazły się głównie plany rozwoju własnych biznesów prywatnych oraz wolontariat.

Wykres 14. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 4. Czy są Państwo zainteresowani rozwojem własnych działań w perspektywie do 2030 r. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej lub non-profit na terenie gminy?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

6. Analiza SWOT – podsumowanie diagnozy

Analiza SWOT jest jedną z najczęściej stosowanych i najprostszych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **Strengths** (mocne strony), **Weaknesses** (słabe strony), **Opportunities** (szanse), **Threats** (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- **MOCNE STRONY** – zalety wynikające z uwarunkowań wewnętrznych Gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę, jak i być zasługą lokalnej społeczności.
- **SŁABE STRONY** – stanowią konsekwencję ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych.
- **SZANSE** – zewnętrzne zjawiska i tendencje, które mają miejsce w otoczeniu, a odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące niekorzystne zjawiska.
- **ZAGROŻENIA** – wszystkie zewnętrzne zjawiska uznawane jako bariery dla rozwoju Gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania.

Celem analizy SWOT jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmocnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Gmina Inowrocław podejmuje działania wykorzystujące swój potencjał w celu dostosowania do zmieniających się warunków gospodarczych oraz wymagań potencjalnego mieszkańca i inwestora, zwiększając w ten sposób swoją konkurencyjność. Przeprowadzona diagnoza strategiczna pozwoliła zauważyć, że występuje wiele czynników sprzyjających rozwojowi Gminy (tzw. **szanse i mocne strony**).

Poniżej przedstawiono tabele w poszczególnych sferach działalności, w których określono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia wywierające wpływ na jej dalszy rozwój.

Tabela 41. Analiza SWOT – wymiar społeczny

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby ludności, • duża liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym, • aktywność społeczna mieszkańców, • funkcjonowanie wielu organizacji, klubów i stowarzyszeń pozarządowych, • podejmowanie istotnych ze społecznego punktu widzenia przedsięwzięć inwestycyjnych, • pozyskiwanie przez Gminę Inowrocław środków zewnętrznych, • dostęp do szkolnictwa podstawowego na terenie gminy, • dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, • dobry poziom bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego (policja, straż pożarna). • funkcjonowanie instytucji kultury, • organizacja wielu imprez i wydarzeń kulturalnych, w tym m.in. Stoły Wielkanocne, Międzynarodowe Mistrzostwa Rzeźbienia, Plener Malarski, Święto Dyni, Gala Stanisławy, Carving, • funkcjonowanie wielu instytucji pomocy społecznej na terenie gminy, które umożliwiają mieszkańcom pokonanie trudnych sytuacji życiowych, rozwiązanie problemów, okazują wsparcie, zaspokoją podstawowe potrzeby oraz udzielają pomocy psychologicznej dla osób i rodzin, które tego potrzebują, • funkcjonowanie na terenie gminy Środowiskowego Domu Samopomocy w Żalinowie oraz Domu Dziennego Pobytu „Senior+” w Żalinowie, • funkcjonowanie Centrum Integracji Społecznej w Łojewie, • spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • ujemny przyrost naturalny, • rosnący udział ludności w wieku poprodukcyjnym, • różnica pomiędzy liczbą zameldowanych mieszkańców, a liczbą rzeczywiście zamieszkujących gminę, • brak funkcjonujących żłobków i klubów dziecięcych na obszarze gminy, • mała liczba uczniów w gminnych szkołach, w stosunku do osób w wieku szkolnym mieszkających na terenie gminy, • trudne warunki mieszkaniowe wielu rodzin.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • napływ nowych mieszkańców, • urozmaicanie oferty kulturalnej oraz zwiększanie dostępności kultury, • rosnąca aktywność i poziom integracji mieszkańców w wyniku realizowanych projektów, • utrzymanie się pozytywnych tendencji dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców, 	<ul style="list-style-type: none"> • postępujący proces starzenia się społeczeństwa, • konkurencyjne wydarzenia kulturalne i sportowe w innych gminach, • bierność osób objętych pomocą społeczną i nasilanie się postaw roszczeniowych, • wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych w przypadku braku objęcia ich działaniami w tej kwestii,

<ul style="list-style-type: none"> • nowe możliwości udzielenia pomocy osobom potrzebującym, • rozwój instytucji pomocowych oraz zwiększenie świadomości uczniów i mieszkańców na temat ich istnienia, • pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na zapobieganie wykluczeniu społecznemu. 	<ul style="list-style-type: none"> • zjawisko „dziedziczenia bezrobocia” i wyuczonej bezradności.
---	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 42. Analiza SWOT – wymiar gospodarczy

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby podmiotów gospodarczych, • wzrastająca przedsiębiorczość mieszkańców, • położenie gminy przy Inowrocławiu, pozwalające nawiązywać atrakcyjne kontakty handlowe, • zmniejszający się poziom bezrobocia, 	<ul style="list-style-type: none"> • brak firm o dużym zatrudnieniu na terenie gminy, • brak wyznaczonej strefy inwestycyjnej na obszarze gminy, • zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym, • emigracja ludności do większych miast – zwłaszcza osób młodych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost gospodarczy kraju, • możliwość wykorzystania naturalnych zasobów gminy dla rozwoju turystyki, • budowa nowych zakładów na terenie gminy przez podmioty krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszająca się opłacalność produkcji rolnej, • wzrost kosztów budowy infrastruktury technicznej pod rozwój terenów inwestycyjnych.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 43. Analiza SWOT – wymiar przestrzenny

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dogodne położenie geograficzne i komunikacyjne, • przebiegające przez obszar gminy drogi krajowe nr 15 i 25, • duża liczba linii kolejowych, • sąsiedztwo Inowrocławia, • działania inwestycyjne w zakresie poprawy stanu technicznego dróg. • liczne szlaki turystyczne przebiegające przez gminę, • Askaukalis w Kruszy Zamkowej, • bogate dziedzictwo niematerialne, na które składa się kultura ludowa Kujaw Zachodnich, • dostęp do sieci gazowej w kilku miejscowościach, • rozbudowana sieć wodociągowa zaopatrująca niemal wszystkich mieszkańców gminy w wodę, 	<ul style="list-style-type: none"> • obwarzankowe położenie gminy wokół miasta, • zły stan techniczny części dróg, • niedostateczna sieć ścieżek rowerowych. • niedostateczny stopień skanalizowania obszaru gminy, • korzystanie przez mieszkańców ze zbiorników bezodpływowych, • brak szybkiego Internetu w części gminy, • niewielka ilość osób podłączonych do sieci gazowej w skali gminy, ze względu na funkcjonowanie sieci na niewielkim obszarze. • bardzo niska lesistość, • presja urbanizacyjna i turystyczna na obszary chronione, • brak występujących obszarów o znacznej różnorodności krajobrazowej, ekosystemowej, siedliskowej i gatunkowej.

<ul style="list-style-type: none"> • zadowalający stan sieci elektroenergetycznej, • brak istotnych zagrożeń dla zdrowia konsumentów korzystających z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia na terenie gminy, • uporządkowany system gospodarki odpadami. • występujące walory przyrodnicze w tym znajdujący się na terenie gminy Obszar Chronionego Krajobrazu, • inwestycje w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozproszony układ osadniczy, • występujący obszar szczególnego zagrożenia powodzią.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej, • położenie nad rzeką Noteć, • wzrost zainteresowania wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii przez indywidualnych mieszkańców, jak również w obiektach publicznych, • ciągła edukacja i podnoszenie świadomości ekologicznej, • promocja walorów przyrodniczych i kulturowych gminy, • pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę infrastruktury technicznej, • powstawanie nowoczesnych instalacji do przetwarzania odpadów, • wprowadzenie na terenie kraju nowych założeń i wytycznych dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczona ilość środków na rozwój infrastruktury technicznej. • niedostateczny poziom świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami, • degradacja środowiska naturalnego (m.in. zanieczyszczenie powietrza), • nasilające się zmiany klimatyczne (m.in. ocieplenie się klimatu, susze, ulewne deszcze), • presja urbanizacyjna i turystyczna, • rosnące koszty inwestycji, • ograniczona dostępność do terenów inwestycyjnych umożliwiających w gminie realizację niezbędnych inwestycji, • rosnąca produkcja odpadów komunalnych, • rosnące koszty inwestycji dotyczące rozbudowy infrastruktury technicznej, • ograniczona ilość środków na inwestycje w przyszłych latach, • niewłaściwe postępowanie z odpadami przez część właścicieli nieruchomości.

Źródło: Opracowanie własne

7. Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych gminy

7.1 Potencjał gminy

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy zidentyfikowano zasoby oraz produkty i usługi, mogące przynieść korzyści bezpośrednie lub pośrednie dla mieszkańców gminy.

Do głównych atutów Gminy, świadczących o jego potencjale rozwojowym należą następujące zasoby oraz produkty i usługi:

- a) zasoby (charakterystyczne, nieprzetworzone i użyteczne elementy, materialne lub niematerialne, którymi gmina dysponuje):

- atrakcyjne położenie w sąsiedztwie Inowrocławia, dróg krajowych oraz na przecięciu linii kolejowych o znaczeniu państwowym,
 - występowanie w większości, na obszarze gminy dobrych jakościowo gleb,
 - spokojna okolica,
 - obiekty zabytkowe,
 - dziedzictwo kulturowe Kujaw.
- b) produkty i usługi (materialne produkty, zdarzenia oraz usługi, które są oferowane przez Gminę Inowrocław):
- dobry poziom bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego (policja, straż pożarna), który budzi poczucie bezpieczeństwa i spokoju w opinii publicznej wśród mieszkańców gminy,
 - dostęp do infrastruktury sportowej i kultury,
 - prowadzenie inwestycji infrastrukturalnych, z których znaczna część dofinansowywana jest ze środków zewnętrznych,
 - funkcjonująca sieć wodociągowa zwiększająca atrakcyjność osiedleńczą i gospodarczą Gminy,
 - dostęp do sieci gazowej,
 - wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, które ograniczają emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego,
 - działania inwestycyjne w zakresie poprawy stanu technicznego dróg oraz infrastruktury towarzyszącej,
 - dostęp do szkolnictwa podstawowego oraz przedszkoli.

Potencjał rozwojowy Gminy opiera się głównie na wymienionych powyżej zasobach i produktach przyrodniczo-krajobrazowych, historycznych i kulturowych.

7.2 Bariery i potrzeby rozwojowe

Bariery rozwojowe stanowią niekorzystne zjawiska, niewykorzystane potencjały lub wewnętrzne i zewnętrzne czynniki uniemożliwiające lub utrudniające rozwój Gminy Inowrocław. Bariery rozwojowe przedstawiono w układzie: przyczyna → problem → potrzeba rozwiązująca problem.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy określono przyczyny, problemy i jej potrzeby rozwojowe, które przedstawiono.

Tabela 44. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe Gminy Inowrocław

Przyczyna	Problem	Potrzeba rozwojowa
<ul style="list-style-type: none"> • brak kompleksowego wyposażenie terenów pod zabudowę mieszkaniową w infrastrukturę techniczną (m.in. kanalizacja, gaz ziemny, światłowód), • niewystarczająca ilość odpowiednio zagospodarowanych terenów rekreacyjnych dla mieszkańców (parki, skwery), • niewystarczająca oferta kulturalna i sportowa dostosowana dla młodych ludzi, • brak atrakcyjnych miejsc pracy na terenie gminy. 	<p>Starzenie się społeczeństwa (wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie wyznaczonych obszarów pod budownictwo jednorodzinne, • kompleksowe wyposażenie terenów pod zabudowę mieszkaniową w infrastrukturę techniczną, • efektywne zagospodarowanie terenów rekreacyjnych dla mieszkańców (parki, skwery). • dostosowanie oferty kulturalnej i sportowej do potrzeb młodych ludzi, • utworzenie placówek opieki dla dzieci do lat 3 lub wprowadzenie instrumentów zachęty do tworzenia się nowych placówek w tym zakresie, • dostosowanie w pełni placówek przedszkolnych do potrzeb dzieci niepełnosprawnych, • zniesienie barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osobom starszym oraz niepełnosprawnym, • zwiększanie oferty aktywizacyjnej dla osób starszych zagrożonych wykluczeniem społecznym.
<ul style="list-style-type: none"> • brak wyznaczonej strefy inwestycyjnej, z przywilejami podatkowymi, • niewystarczająca promocja oferty inwestycyjnej Gminy, • wyższa atrakcyjność inwestycyjna sąsiednich ośrodków miejskich. 	<p>Niewystarczająco rozwinięty sektor przedsiębiorstw (zbyt mało miejsc pracy, brak ofert pracy dla osób o wysokich kwalifikacjach)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyznaczenie strefy inwestycyjnej w sąsiedztwie dróg krajowych, • poprawa stanu dróg lokalnych i dojazdowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w celu ułatwienia skomunikowania z terenami inwestycyjnymi, • wprowadzenie instrumentów ułatwiających procedury formalne związane z zakładaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej, • wprowadzenie instrumentów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw.
<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny stopień skanalizowania obszaru gminy, • ryzyko przedostawania się nieczystości ciekłych z przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych, • wykorzystywanie przez mieszkańców w zakresie spalania wysokoemisyjnych paliw. 	<p>Zanieczyszczenie środowiska naturalnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa sieci kanalizacyjnej, • wsparcie dla mieszkańców w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, • zwiększenie świadomości ekologicznej w zakresie spalania paliw wysokoemisyjnych, • zastosowanie na szerszą skalę instrumentów zachęcających do montażu odnawialnych źródeł energii przez prywatnych właścicieli nieruchomości.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Inowrocław

Spis tabel, wykresów i rysunków

Tabela 1. Liczba ludności w gminie Inowrocław w latach 2018-2023.....	4
Tabela 2. Ludność gminy Inowrocław w latach 2018-2023 wg grup ekonomicznych.....	5
Tabela 3. Liczba ludności w podziale na wiek w gminie Inowrocław w latach 2018-2023	7
Tabela 4. Urodzenia żywe i zgony ogółem oraz przyrost naturalny w gminie Inowrocław w latach 2018-2023.....	8
Tabela 5. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2022	9
Tabela 6. Liczba uczniów uczęszczającą do poszczególnych szkół podstawowych na terenie gminy w 2024 r.....	10
Tabela 7. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] dla szkół na terenie gminy Inowrocław, powiatu inowrocławskiego i województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2021, 2022 i 2023	11
Tabela 8. Osoby korzystające z pomocy społecznej w latach 2018-2023.....	18
Tabela 9. Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wiek.....	18
Tabela 10. Pomoc społeczna na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023.....	19
Tabela 11. Powody udzielania pomocy społecznej i wsparcia na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023.....	20
Tabela 12. Opieka zdrowotna na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023	25
Tabela 13. Frekwencja wyborcza na terenie gminy Inowrocław w latach 2014-2024	26
Tabela 14. Działania ratownicze straży pożarnej na terenie gminy Inowrocław w latach 2020-2023 ..	32
Tabela 15. Liczba podmiotów na terenie gminy Inowrocław wg klas wielkości w latach 2018-2023....	35
Tabela 16. Wpływy do budżetu Gminy Inowrocław z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) na przestrzeni lat 2018-2023.....	37
Tabela 17. Bezrobocie na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023	38
Tabela 18. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w gminie Inowrocław w latach 2018-2023	38
Tabela 19. Lasy i grunty leśne na terenie gminy Inowrocław.....	45
Tabela 20. Tereny zielone na obszarze gminy Inowrocław w roku 2023.....	46
Tabela 21. Ocena stanu jcwp położonych na obszarze gminy	49
Tabela 22. Położenie gminy Inowrocław wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski	52
Tabela 23. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy kujawsko-pomorskiej, uzyskane w ocenie rocznej za rok 2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi	56
Tabela 24. Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2023 w strefie kujawsko-pomorskiej, z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia	56
Tabela 25. Średnia dobową ilość pojazdów na drodze krajowej nr 15 i 25 w latach 2000-2015.....	61
Tabela 26. Średnia dobową ilość pojazdów na drodze krajowej nr 15 i 25 w latach 2020/21	61
Tabela 27. Stan infrastruktury mieszkaniowej na terenie gminy Inowrocław w latach 2018 - 2023	62
Tabela 28. Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy Inowrocław w latach 2018 - 2023	63
Tabela 29. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023.....	63
Tabela 30. Infrastruktura kanalizacyjna gminy Inowrocław w latach 2019-2023	64
Tabela 31. Informacje dotyczące ilości zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023	65
Tabela 32. Infrastruktura wodociągowa gminy Inowrocław w latach 2019-2023	66
Tabela 33. Wyposażenie mieszkań na terenie gminy Inowrocław w instalacje centralnego ogrzewania w latach 2018-2023	67
Tabela 34. Infrastruktura gazowa na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023	69
Tabela 35. Ilość odpadów odebranych z terenu gminy Inowrocław w roku 2021, 2022 i 2023	71
Tabela 36. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Inowrocław w [kg] – dane z bazy azbestowej (stan na kwiecień 2024 r.)	72
Tabela 37. Struktura dochodów majątkowych i bieżących Gminy Inowrocław w latach 2018-2023	75
Tabela 38. Struktura wydatków majątkowych i bieżących Gminy Inowrocław w latach 2018-2023	76
Tabela 39. Nadwyżka operacyjna Gminy Inowrocław w latach 2018-2023	77
Tabela 40. Wynik budżetu Gminy Inowrocław w latach 2018-2023.....	78
Tabela 41. Analiza SWOT – wymiar społeczny	87
Tabela 42. Analiza SWOT – wymiar gospodarczy.....	88

Tabela 43. Analiza SWOT – wymiar przestrzenny.....	88
Tabela 44. Problemy, przyczyny i potrzeby rozwojowe Gminy Inowrocław	91
Wykres 1. Liczba ludności (wg płci) gminy Inowrocław w latach 2018-2023	5
Wykres 2. Udział poszczególnych grup ekonomicznych gminy Inowrocław w ogólnej liczbie ludności w [%] w latach 2018-2023	6
Wykres 3. Przyrost naturalny w gminie Inowrocław w latach 2018-2023	8
Wykres 4. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] na terenie gminy Inowrocław, powiatu inowrocławskiego i woj. kujawsko-pomorskiego w latach 2021-2023	12
Wykres 5. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców na terenie gminy Inowrocław, powiatu inowrocławskiego, województwa kujawsko-pomorskiego i kraju w latach 2018-2022	36
Wykres 6. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców na terenie gminy Inowrocław, powiatu inowrocławskiego, województwa kujawsko-pomorskiego i kraju w latach 2018-2022.....	36
Wykres 7. Bezrobotni zarejestrowani wg płci na terenie gminy Inowrocław w latach 2018-2023 ¹¹	38
Wykres 8. Ankietowani według płci	80
Wykres 9. Ankietowani według wieku	81
Wykres 10. Podział interesariuszy wg formy życia społecznego	81
Wykres 11. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 1. Jakie działania Państwa zdaniem wpłyną na rozwój Gminy w wymiarze społecznym?	82
Wykres 12. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 2. Jakie działania Państwa zdaniem w największym stopniu umożliwią rozwój Gminy w wymiarze gospodarczym?	83
Wykres 13. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 3. Jakie działania Państwa zdaniem przyczynią się do rozwoju Gminy w wymiarze przestrzennym?	84
Wykres 14. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 4. Czy są Państwo zainteresowani rozwojem własnych działań w perspektywie do 2030 r. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej lub non-profit na terenie gminy?	85
Rysunek 1. Mapa rewiru dzielnicowych Komendy Powiatowej Policji w Inowrocławiu na terenie gminy Inowrocław.....	30
Rysunek 2. Położenie gminy Inowrocław na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu inowrocławskiego	40
Rysunek 3. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Inowrocław.....	41
Rysunek 4. Zasięg przestrzenny MOF Inowrocławia	44